
3 1761 07810830 5

EX LIBRIS

ships that pass in the night...

CHRISTIAN
SOMMERSCHILD

SAMLEDE DRAMATISKE VERKER

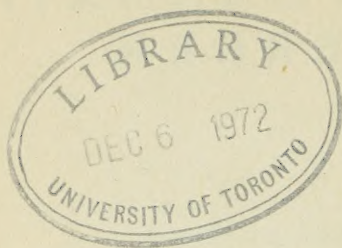
GUNNAR HEIBERG

SAMLEDE DRAMATISKE VERKER

FJERDE BIND

Kristiania 1917
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

DET MALLINGSKE BOGTRYKKER

INDHOLD

KJÆRLIGHETENS TRAGEDIE

FIRE AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1904

PERSONERNE

KAREN
ERLING KRUSE, forstmand.
HARTVIG HADELN

FØRSTE AKT

Stuen i en sæter. Et vindu paa bakvæggen. Til høire for dette døren. Under vinduet fast bænk. Det brænder paa peisen, som er i forgrunden til venstre. Ved og huggestabbe ved peisen. Længer tilbake paa samme side sengested. Bord og stoler ved peisen. Hylder med spilkummer, fat og kobberkjeler. Træskeer i sprækkerne. Det blaaser og regner utenfor. Vinden øker paa i løpet av akten. Et enkelt lys paa bordet. Mørk høstaften. En liten bjerk utenfor vinduet slaar av og til mot ruten.

En gammel kone gaar og steller og ordner.

Erling Kruse, som har begyndt at pakke ut av en rypesæk, kaster hurtig en vaat regnkappe om sig.

ERLING

Jeg hørte nogen. *Farer ut.*

KONEN

Det var bare bjerken mot ruten. *Hun sætter tyristikker i væggen.*

ERLING

kommer. Det er da fælt til veir ogsaa.

KONEN

Ja det er veir som trollene er ute i.

ERLING

Svart paa himlen og svart paa jorden.

KONEN

Idagmorges laa der sne over hele verden.

ERLING

Det er slemt for skogen ogsaa.

KONEN

Nu har jeg gjort istand. Jeg ligger i fjøset, om det var noget —

ERLING

Tak, Gro. Godnat.

Konen gaar.

Erling slænger regnkappen hen i en krok. Betænker sig. Hænger den pent op til tørring. Sætter frem en flaske rhinskvin og nogen matvarer. Plusselig slaar han hænderne sammen over hodet.

ERLING

med et straalende smil. Nu skal hun komme.

Døren aapnes.

Karen, indhyllet fra isse til fot i et stort tørklæ, træder ind. Erling stormer mot hende.

Hun undviker litt.

KAREN

Jeg fryser.

ERLING

Her skal fyres. *Lægger meget ved paa peisen.*

KAREN

blir staaende paa gulvet.

ERLING

vender sig mot hende, glad. Jeg visste De vilde komme.

KAREN

Saa?

ERLING

Jeg følte det.

KAREN

Hvorledes kunde De vite det?

ERLING

De er kommet.

KAREN

næsten litt heftig. Jamen ikke slik som De mener. Jeg er kommet fordi De er glad i mig. Ikke fordi jeg er glad i Dem. Gaar det ikke an det kanske? Kan De ikke tænke Dem det.

ERLING

De er kommet.

KAREN

Jeg synes jeg maatte holde vor avtale. Og den gik altsaa ut paa at jeg skulde komme her om et aar paa aarsdagen — hvis der ikke — ikke var indtraadt nogen forandring.

ERLING

Hvis De likte mig likesaagodt idag som for et aar siden — det var ordene. Har De længtes forfærdelig?

KAREN

Jeg længtes mindre og mindre for hver dag som gik.

ERLING

Indtil den dagen De reiste.

KAREN

det undslipper hende. Ja, da reiste jeg plusselig. *Litt efter.* Det er da ikke noget at smile av.

ERLING

Jeg smilte ikke. Jeg bare lo. Kom nu og sæt Dem ved peisen.

KAREN

blir staaende. Aa den turen opover fjeldet.

ERLING

Hvor lang tid har De brukt fra den siste gaarden nede i bygden?

KAREN

Hvad er klokken nu?

ERLING

Ni.

KAREN

Da har jeg brukt fem timer.

ERLING

Fem timer paa hesteryggen og i dette veiret — — nei men De graater.

KAREN

Jeg var saa bange opover. Det var saa koldt og mørkt. Ifjor var det pent veir, og vi var mange mennesker.

ERLING

Iaar er det stygt veir, og vi er bare to. Verdens to eneste mennesker. *Vil lægge armen om hendes liv.*

KAREN

stille. Ikke gjør det. *Ser paa ham.* Og det er jo mot avtalen.

ERLING

leende. Saa?

KAREN

Ja det maa da De vite som ellers har holdt avtalen saa godt.

ERLING

Ikke skrevet et eneste ord paa et helt aar, mener De?

KAREN

Ja.

ERLING

Er De sint for det?

KAREN

Jeg skrev jo heller ikke.

Skyssgutten viser sig i døren.

ERLING

Nu kommer jeg. *Til Karen.* Jeg sier han kan ride nedover. *Gaar.*

KAREN

Gjør et skridt efter ham, som for at hindre ham. Tar sig i det. Men er i uro.

ERLING

kommer. Nei hvor lyst det er her. Har De tændt?

KAREN

smilende. Nei. Jeg kunde ikke engang. Fingrene er stive.

ERLING

Nu faar De ikke lov at fryse længer. *Tar tørklæet av hende.* Solen svøper sig ut av taaken!

KAREN

sætter sig ved peisen. Det er nemlig ikke saa liketil for en ung dame av de høiere samfundsklasser slik at begi sig alene op til en fremmed herre — midt om natten.

ERLING

rækker hende et glas vin som hun drikker.

KAREN

Især naar man bor sammen med sine to søstre og en bror som er kongelig fuldmægtig — ja!

ERLING

gjentagende. Ja!

KAREN

Og de to søstrene og den kongelige fuldmægtigen skal man lyve proppende fuld for at kunne komme avgaarde. Hit op paa nakne fjeldet. *Ler plusselig op.* Men dette er jo igrunden forfærdelig.

ERLING

smilende. Ja.

KAREN

Og især da den unge damen paa femogtyve aar hadde tænkt at bli i kakkelovnskroken resten av sit liv — for der hadde hun begyndt at finde fred og ro.

ERLING

Efter et stormfuldt liv.

KAREN

Nei, for at undgaa et stormfuldt liv.

ERLING

leende og hjertelig. Med mig?

KAREN

vendt mot ham. Ikke for det. Jeg er ikke bange for Dem. Og jeg er ikke bange for at gaa nedover til bygden, om det er nødvendig. Og jeg er ikke bange for at sende Dem nedover til bygden heller, om det skulde bli nødvendig — nei!

ERLING

Nei! — Modig nok!

KAREN

Nei. Ikke modig nok. Jeg var litt bange. Var. Da jeg plusselig stod her i stuen. For det var det eneste jeg hadde foresat mig, at jeg ikke vilde la mig overrumple. Og da er det vel ikke saa rart at jeg var i litt oprør straks jeg kom.

ERLING

Jeg har ikke mærket det gran til noget oprør, jeg.

KAREN

Men hvorfor er De da saa forfærdelig sikker. Aa, saa sikker. De er meget sikrere end ifjor.

ERLING

stille og inderlig. Jeg er tusen ganger mere glad i Dem iaar.

KAREN

Nu er solen sulten.

ERLING

peker paa bordet. Vil solen ha ansjos.

De ler begge. Sætter sig til bordet og spiser litt uten at tale sammen.

KAREN

Naturligvis har jeg mange ganger tænkt paa at det

kunde være ganske morsomt, naar man var rigtig nydelig klædt, at komme ind i en konsertsal med en pen distingvert herre — det kan De jo vite.

ERLING

Eller i teatret midt under ouverturen, saa hele bænken maatte reise sig.

KAREN

Ja. Skaal.

ERLING

Skaal.

De sitter igjen litt uten at tale.

KAREN

Men tænk, jeg synes at alle som elsker — eller som man sier elsker — de har det ondt. Mens de andre ser ut som de greier sig svært fint.

ERLING

Det var da et sørgelig indtryk av livet. Hvor har De det fra?

KAREN

Hvor jeg har det fra? Vi gaar jo løse omkring, og saa ser vi litt og saa hører vi litt og saa føler vi litt — og plusselig er det — for eksempel noget vi er bange for, vi vet ikke selv hvad det er engang. Jeg for eksempel har den fikse idé at jeg har en fiks idé, men jeg vet bare ikke hvad det er for en — haha — gud hvor dypsindig De ser paa mig.

De sitter litt igjen.

ERLING

Jeg synes aldrig jeg har hat det saa deilig som i dette aaret.

KAREN

Hvad har De gjort hele tiden da?

ERLING

Jeg har længtes.

KAREN

Men var ikke det frygtelig?

ERLING

Nei det var deilig.

KAREN

Synes De det er deilig at længes da?

ERLING

Ja efter Dem, Karen.

KAREN

Jeg synes det er det værste i verden. Jeg kan simpelthen ikke længes. Jeg blir sint, jeg. Men gudvelsigne Dem, hvad har De tat Dem til da?

ERLING

Jeg har gaat og været lykkelig.

KAREN

Ikke noget andet?

ERLING

Jeg har arbeidet. *Reiser sig.* Jeg syntes alt mit arbeide blev hævet høit, høit op. Jeg syntes det blev saa stort og vakkert, fordi jeg gik og tænkte paa Dem. Jeg saa jo bare Deres ansigt. Jeg gik og hugget i ansigter. Jeg gik og saadde og plantet i ansigter. Hele skogen var fuld av Deres deilige ansigt med de blanke barneøinene. *Han tar hendes haand og trækker hende op av stolen. Han trykker hende tæt ind til sig.*

KAREN

staar viljeløs et øieblik, gaar saa hen og sætter sig paa den andre siden av stuen.

ERLING

stiller sig bak hendes stol, kan ikke finde ord, sier endelig sagte ned til hende. Jeg elsker de to søstrene Deres og den kongelige fuldmægtigen ogsaa.

KAREN

rækker haanden op til ham. Hvor pent De taler til mig. *Reiser sig saa plusselig, gaar litt bortover, vender sig mot ham. Bønlig.* Aa, la mig faa gaa. Eller gaa De.

ERLING

venter litt, derpaa stille og inderlig. Er De ikke glad i mig da, Karen.

KAREN

likesom beroliget av hans stemme, sætter sig. Men — men —

ERLING

Hvad —

KAREN

Jeg trodde det hadde været saa ganske anderledes.

ERLING

De trodde De skulde følt Dem saa meget gladere.

KAREN

Ikke gladere.

ERLING

Saa meget høitideligere kanske. Mere overvældet.

KAREN

smiler litt, nølende. Jeg trodde det hele skulde været mere forgyldt likesom.

ERLING

smiler ogsaa litt. De føler Dem skuffet.

KAREN

muntrere og fortere. Først hadde jeg nu været saa sikker paa at naar jeg kom ind her fra det forfærdelige mørke derute, saa skulde De ha ligget paa knærne og ventet paa mig.

ERLING

Gjorde jeg ikke det?

KAREN

dristigere. Og var vi glad i hverandre, saa kunde vi da ikke rummes i samme stue. Væggene maatte sprænges. Det trodde jeg da ialfald maatte være som at sætte stuen paa taket.

ERLING

tæt hen til hende, begeistret. Aa, hvor vakkert! De gjør

alt større for mig. Jeg føler for et ansvar jeg har. Jeg visste ikke — jeg visste ikke hvor jeg elsket dig. Og jeg visste ikke nu for et vidunderlig menneske du er, saa tryg, saa stolt, saa høit med panden. *Henrevet.* Nu elsker jeg, — nu elsker jeg for første gang, — — nu igjen elsker jeg for første gang.

KAREN

som har lukket øinene, sagte og langsomt. Men saa deilig det er ogsaa —

ERLING

Høiere!

KAREN

Saa berusende deilig det er at bli bedt.

ERLING

tar hendes haand. Skal vi begynde imorgen?

KAREN

Imorgen?

ERLING

Ja, imorgen.

KAREN

Med hvad?

ERLING

Med at gjøre os jorden underdanig. Med skogarbeidet. Vi skal gjøre ny skog her i landet. Nyttetrær — og lyse løvtrær, — og deilige allétrær med skygge op til lykkelige huser, og saa frugttrær og skjønhetstrær, og midt i altsammen vort hjem — vort skoghjem, Karen.

KAREN

stille. Først maatte vi da ut i den store verden.

ERLING

Skulde vi reise? Ja naturligvis. Først en lang, lang tur. Alt hvad du vil kan du faa mig til.

KAREN

Kunde jeg?

ERLING

Alt. Om det saa var skogen og jagten — altsammen skulde jeg opgi, hvis du vilde.

KAREN

Vilde De?

Det banker paa døren.

Døren aapnes. Man hører at vinden og uveiret har tat stærkt til.

Ind kommer Hartvig Hadeln.

Han har et dvælende, tungt, men klokt blik. Stille røst og stille bevægelser. Som oftest litt duknakket. Klædt i en tynd frakke, som er opbrettet. En bløt, liten hat, som han ikke tar av sig straks. En liten vadsæk. Han er gjennemvaat.

HADELN

blir staaende ved døren. Skygger med haanden for øinene. Aa hvor det var lyst her! *Litt efter.* Jeg har gaat mig vild paa fjeldet.

ERLING

Sæt Dem ved ilden og faa tørket Dem litt.

HADELN

ser sig om. Men det maa være Gudbrand Kvænnes hjemmesæter.

ERLING

Ja det er det.

HADELN

Men saa lyst og festlig! *Hans ansigt er blit oplivet.* Og saanne lyse og glade mennesker! *Litt forlegen da der ikke svares.* Det var saa svart ute.

ERLING

Men sæt Dem ved ilden og drik et glas vin. *Skjænker i et glas.*

HADELN

der hele tiden stirrer paa Karen. Hvis De tillater.

KAREN

høflig, men kort. Værsgod.

HADELN

blir staaende. Jeg har gaat mig saa rent i tul paa fjeldet — og jeg har da saa ofte været paa disse kanter. Jeg gaar næsten hele aaret. *Sætter sig paa bænken.*

ERLING

Nei, sæt Dem til Ilden. De er jo gjennemvaat.

KAREN

gaar over til Erling, tar hans arm.

Litet ophold.

HADELN

Det er likesom ikke saa farlig at gaa vild her hjemme, hvor man kan sproget.

KAREN

ler uvilkaarlig. Det var da komisk.

HADELN

Det er kanske bare det at vi egoister har saa vanskelig for at lære fremmede sprog. — *Litt efter.* Men jeg ser der er optat her paa sæteren.

Liten pause.

KAREN

Der er jo bare denne ene stuen. Men kanske over i fjøset — *Hun avbryter og vender sig fra de andre.*

ERLING

der ser hendes forvirring. Elskede! *Vender sig mot Hadeln.* Her har jeg skjænket til Dem.

HADELN

reiser sig plusselig, tar hatten. Mit navn er Hartvig Hadeln.

KAREN

uvilkaarlig. Han som —

HADELN

stille og alvorlig. Han som skriver saanne rare digte ja.

ERLING

gir ham glasset. Mit navn er forstkandidat Erling Kruse.

HADELN

Fruen?

KAREN

Ja vi er nygifte. *Hun lægger armen om Erlings hals. Han tar hende ind til sig.*

De staar et øieblik sammen.

Hadeln stirrer paa dem. Et smertelig, næsten haardt uttryk fæstner sig i hans ansigt.

HADELN

med glasset i haanden. Stille. Paa et lykkelig utfald av kjærlighetskampen.

KAREN

vender hodet. Kjærlighetskampen?

HADELN

Kampen om hvem der skal vinde overtaket.

KAREN

endnu med den ene arm om Erlings hals. Der er da ingen kamp naar man elsker hverandre.

HADELN

Altid. Og den som elsker mest, han taper altid, for han taper den han elsker.

KAREN

ser spørgende, halvt smilende.

HADELN

ogsaa smilende. Det maa De da vite, at jo mere den ene elsker, des mere svinder den andens kjærlighet.

KAREN

Men forsvar mig da Erling.

ERLING

som hele tiden bare har set paa Karen, uten at høre videre efter. Undskyld, hr. Hadeln, jeg hørte ikke rigtig.

HADELN

litt kort. Jeg sa bare at den som føler sig lykkelig i kjærlighet, han elsker ikke. Han bare dormer.

KAREN

Man kan altsaa ikke bli lykkelig i kjærlighet da?

HADELN

smilende. Kjærligheten spør vist ikke efter lykken. Er lykken der, er det godt. Er den der ikke, saa er det ogsaa godt. Men den har ikke egentlig noget der at gjøre.

KAREN

ivrigere. Men naar to elsker hverandre, saa er de jo lykkelige.

HADELN

Men to elsker ikke hverandre.

Karen og Erling ler.

HADELN

Aldrig samtidig.

KAREN

slaat. Aldrig samtidig.

HADELN

hurtig, idet han stirrer paa hende. Det maa da De vite.

KAREN

ser paa ham, halvt forskrækket. Saa ser hun paa Erling. Lægger armen om hans hals, sier fort og ivrig. Men det kommer. Det kommer. Ikke straks kanske. Men det øieblik kommer da begge elsker hverandre like høit.

HADELN

stærkt. Aldrig. Ikke et sekund. Naar det ser slik ut, da staar bare vegten og dirrer. *Slaar saa om til spøk igjen.* Den eneste trøst vi mennesker har, er at den selv ikke har længe igjen.

ERLING

leende. Kjærligheten?

KAREN

Skal kjærligheten dø da, stakkar?

HADELN

Ja den nuværende kjærligheten maa nok snart dø.

ERLING

Hvilken dag om jeg tør spørre?

HADELN

Den dag vi blir sandfærdige mot vore barn. Den dag vi lærer dem at synes det samme som vi selv synes. Paa vore fang og paa skolebænken.

KAREN

Hvad skal vi lære dem.

HADELN

Bare den ene lille ting at det er naturlig at vore legemer nærmer sig hverandre.

ERLING

Ja den slags kjærlighet!

KAREN

til Erling. Hys —

HADELN

fremdeles smilende, nærmest henvendt til Karen. Sjælen er et senere paafund det, frue! Av legemets delirier kommer skamfølelsen. Av skamfølelsen kommer hemmeligheten. Og av hemmeligheten kommer det som vi kalder sjælen i kjærligheten. Men naar vi røber hemmeligheten, blir det kleint med sjælen. Og saaledes døde kjærligheten, stakkar — den hellige kjærlighet, menneskenes skjønneste drøm, det store digt over livet, den sublime dumhet, den guddommelige galskap. Psst — væk var den, da hemmeligheten gik fløiten.

KAREN

ivrig. Aa der er altid nogen man foretrækker, nogen man elsker. Man holder aldrig op at v æ l g e.

HADELN

bestemt. Da b e g y n d e r man at vælge. *Slaar ut med haanden.* Nu er alting blindt og tilfældig.

KAREN

litt irritert. Det var da svært saa overlegent.

HADELN

igjen ganske stille og smilende. Skulde ikke jeg være overlegen da — jeg som har skrevet til keiseren av Tyskland. Og git ham gode raad.

De stirrer paa ham.

Ja, jeg som staar her med denne vaate hatten. Egenhændig. Og jeg venter paa svar. *Ler litt klukkende.* Men jeg har ikke set nogen resultater av min henvendelse. Og svar har jeg ikke faat, — kanske fordi jeg ikke har nogen fast adresse. Jeg er nemlig paa vandringsfot — nat og dag hele aaret gjennem. *Nu ganske alvorlig.* Godnat og tak for her.

ERLING

Men i dette forfærdelige veiret?

KAREN

der har staat og grundet. Nei, er det saan at digte. For det var da vel bare digt alt det De sa.

HADELN

Ja.

KAREN

litt nølende. De har ikke selv prøvet det?

HADELN

smiler litt. Nei. Da kunde jeg da ikke uttale mig med slik sikkerhet.

KAREN

ler litt. Bare ord altsaa?

HADELN

Bare ord ja. 'Men fra begyndelsen var ordet og ordet var hos gud, vet De. Og ordet var gud. *Staar litt.* Og ord kan ogsaa dræpe.

KAREN

Ogsaa —?

HADELN

Ja, kjærligheten — jeg mener — det hænder jo ogsaa

at kjærligheten dræper — hvis den er av ekstra kvalitet da. Men jeg faar se at komme avgaarde. *Med et halvt smil.* Jeg skulde jo gjerne ha ordnet menneskelivet — og verdensforholdene litt, før jeg la mig til ro. Og jeg greier det altsammen bedre ute i mørket end inde i lyset blandt virkelige mennesker. Godaften. *Gaar stille sin vei.*

Uveiret raser utenfor.

KAREN

gaar hurtig hen til døren, forsøker at laase den. Hun kan ikke.

ERLING

Skal jeg hjælpe. *Gaar op til hende, laaser døren, idet han lægger venstre arm om hendes liv.*

KAREN

gaar sagte hen og sætter sig ved peisen med føtterne op mot ilden.

ERLING

kommer sagte hen til hende. Ler.

KAREN

ser paa ham.

ERLING

Lakerte sko. Du er kommet ridende opover fjeldet i lakerte sko. I dette veiret.

KAREN

rækker haanden til ham. Jeg var jo ræd for ikke at komme tidsnok med toget.

ERLING

tar hende ind til sig. Aa Karen — Karen.

KAREN

stille. Der var jo intet jeg heller vilde, jeg, end at bli glad i dig, kan du vite.

ERLING

beruset. Du lukker øinene! *Slipper hende et øieblik. Slaar hænderne sammen. Med stærkt utbrud.* Aa jeg synes vi maa bringe glæde hvor vi viser os i hele verden — vi to.

KAREN

ind til ham. Du og jeg, Erling! Bare vi to.

ANDEN AKT

Aaret efter — om vaaren.

Venteværelse paa en liten jernbanestation i Sydtyskland. Det er oppe i en fjeldbygd. Stationen tænkes at ligge mellem to jernbanelinjer. Dør paa begge sider. Vinduer i bakgrunden.

Paa en bænk staar en hel del bagage.

Erling og Karen kommer ilende. Idet de kommer, piper toget.

ERLING

Der gik toget.

KAREN

samtidig. Der gik toget.

De kaster sig leende paa hver sin bænk.

KAREN

Det var din skyld som vilde vi skulde gaa.

ERLING

Nei det var din skyld som ikke vilde gaa i tide.

KAREN

Det var du som skulde ta avsked med hver enkelt av alle bikjerne.

ERLING

Nei det var du som aldrig kunne bestemme dig til hvilken hat du vilde reise med.

De ler begge.

ERLING

Ja saa maa vi vente i akkurat en time og syv og tredve minutter.

KAREN

Haha — naar du kan hele togplanen utenad, hvorfor behøver du da at læse i den hele dagen. Om vi kom ut for et sammenstøt, tror jeg du sørget for at redde den først.

ERLING

Nei, først herbariet, saa dig og saa reiselisten. *Ser ut av vinduet.* Nei hvor vakkert det er med alle bækkene nedover fjeldet. Det er akkurat som i Norge. Om otte dage staar jeg midt i skogen hjemme — hurra!

KAREN

Ja, det skal bli moro, det ogsaa —

ERLING

Stakkars Henriksen — han vilde gjerne vi skulde blit ute, saa han kunde beholdt konstitutionen sommeren over.

KAREN

Det kan der nok ikke bli noget av, hr. Henriksen.

ERLING

Saa du det tversnittet — her skal du se. *Tar frem et brev.* Henriksen har tegnet op tversnittet av en furu i Hjellemyren, som jeg tappet ifjor. Se her. *Viser med en blyant.* I de første tyve aarene blev ikke den indre marv tykkere end saa. Men saa i det aaret vi har været ute, efterat vandet kom ut av myren, har træet vokset — i et aar altsaa, likesaa meget som i alle de tyve første aarene tilsammen — hvad.

KAREN

Men det er endnu rarere med mig. I det ene aaret jeg har været sammen med dig, har min indre marv vokset

likesaa meget som i de fem og tyve aarene før jeg kom under rationel behandling.

ERLING

Rationel behandling er godt. Ja der kan du se. Og du er et lystræ likesom furuen. Den trives — naa?

KAREN

Den trives ikke paa sandjord.

ERLING

Aa — den trives netop paa sandjord og i sol. Men jeg er et skyggetræ som granen der kræver fugtig dyp jord. Vi forlanger hver vor jord altsaa. Med andre ord, vi passer ikke sammen.

KAREN

om halsen paa ham. Aa du da! *Stille.* Jeg blir aldeles høitidelig naar jeg tænker paa hvad du er for et menneske.

ERLING

med et blink i øiet. Ikke bare høitidelig vel?

KAREN

munter igjen. Nei det vet gud.

ERLING

For jeg er vel ikke bare et grantræ.

KAREN

danser litt bortover. Da han forfølger hende med sit smil, stanser hun og ser usikkert smilende paa ham.

ERLING

gaar sagte mot hende. Hvad?

KAREN

hermende. Hvad?

ERLING

nikker bestemt. Ja.

KAREN

Jeg tror du er gal jeg, som du snakker. Midt paa lyse dagen.

ERLING

tar hende ind til sig. Derpaa. Men nu blir det nok bedre, naar jeg kommer i arbeide igjen.

KAREN

smilende, sagte. Bedre?

ERLING

I slik rus kan vi da ikke gaa hele vort liv.

KAREN

Hvorfor det?

ERLING

Alvorlig talt — jeg længes forfærdelig efter at komme op i skogen igjen og ta fat. Forstaar du ikke det?

KAREN

Jo, jo. Og jeg skal hjælpe dig kan du tro.

ERLING

Jeg er ikke ræd for at si det, jeg, Karen — at hele verden ligger lys og lykkelig for os to.

KAREN

inderlig. Skinnende deilig.

ERLING

Hele denne turen har været som en pragtfuld ouverture til hele vor fremtid.

KAREN

stille. Det var jo det jeg mente, men saa avbrøt du mig. For jeg blir høitidelig naar jeg begynder at tænke. For jeg tænker paa dig. Hvad du har været for mig. Og saa taknemlig. For et dumt litet fæ jeg var som trodde det gik an at la være at elske dig. Du har gjort mig til et voksent menneske — jeg som var saa støvet og kroket og indviklet. Det er deilig at puste kan du tro. Og det er deilig at bli ung igjen. Før var det som alt hvad der skedde i verden, og menneskene selv ogsaa, bare var som skygger der drev likegyldig forbi og som jeg ikke hadde noget med. Og nu — nu — *Hun finder ikke uttryk. Endelig.*

Nu er det som jeg mange ganger forstaar baade ting og mennesker bedre end du. For du staar ofte som en tosk og forstaar ingenting, du.

ERLING

Tror du ikke jeg mærker det? Det er saa ofte jeg forstaar først bakefter.

KAREN

Ja det gjør du.

ERLING

Gud hvor vigtig du er, Karen.

KAREN

Men det er din skyld. Alt er din skyld. At jeg straaler av lykke og glæde og godhet og solskin og ynde og henrivende deilighet og evig beruselse. Se for en figur! Se for et dypt blik i øinene — se for et smil om min mund — se —

ERLING

plusselig. Jeg har glemt kikkerten. Har du pakket den ned.

KAREN

Nei. Vi flyr hjem paa hotellet og henter den.

ERLING

Nei, sit her du og — *peker* — se efter bagagen, saa løper jeg alene. Vi har god tid. *Hurtig ut.*

Et tog ventes.

Nogen faa reisende kommer.

En bondekone, med en liten gut som graater, kommer ind paa perrongen. Hun ryster gutten og skjænder paa ham.

Karen gaar op og snakker med konen, som sees at gi hende forklaringer. Hun sætter sig sammen med konen og gutten. Litt efter kommer Hartvig Hadeln. Han har en liten vadsæk og en kjæp. Han er støvet og træt av at gaa, ser det ut til. Da han faar øie paa Karen, stanser han plusselig, tvilraadig, vil derpaa gaa forbi, ut paa perrongen, som han ikke hadde set hende.

Karen drar kjendsel paa ham. Betænker sig litt, gaar saa efter ham.

KAREN

Goddag, hr. Hadeln.

HADELN

vender sig braat. Jeg kommer fra Galizien.

KAREN

Gaaende?

HADELN

Ja. Men nu reiser jeg over fjeldet her med jernbanen. Undertiden er det billigere at reise med jernbanen end at gaa.

KAREN

Det var likesom De ikke vilde kjendes ved mig.

HADELN

— *det undslipper ham.* Ja.

KAREN

litt ubestemt. — Saa —

De staar et litet øieblik uten at tale sammen.

KAREN

Jeg maa le. Jeg sat netop og talte med den konen der borte paa bænken. Hun var saa glad i gutten sin at hun prylte ham.

HADELN

Staar og ser ned uten at gi tegn paa interesse.

KAREN

De vet at hvo som elsker sin søn —

HADELN

som før.

KAREN

Men det kom av at gutten vilde gaa nede paa de blanke skinnerne. Hvergang moren vendte sig, hoppet han nedpaa. Hun hadde tat ham op tre ganger, sa hun. *Hun ser sig om som hun ønsket at Erling skulde komme.* — — Ja. — *Ser op til konen.* Men nu later det som sinnet er gaat over. Se.

Man ser konen sitte og leke med gutten som hun kysser.

HADELN

i samme stille tone som altid. Den natten oppe paa sæteren, da jeg kom ut fra mørket, da var det som en lys blaa himmel av lykke og ungdom hvælvet sig over Dem og ham — Deres mand.

KAREN

Ja.

HADELN

Og jeg satte en svart sky paa himlen.

KAREN

Nei — neida. En svart sky. Vi mærket ingenting. Vi syntes bare det var saa morsomt at høre paa Dem.

HADELN

Jeg kunde ikke la være.

KAREN

Hvor kan De si slikt. Vi mærket ingenting. Det var bare saa — saa urimelig at De skulde gaa ut i det fæle vaate veiret.

HADELN

Jeg hadde lovt mig selv at jeg skulde prøve at forklare mig litt, hvis jeg engang traf Dem.

KAREN

smilende. Og da De saa traf mig, saa vilde De ikke kjendes ved mig.

HADELN

Jeg syntes det var saa vanskelig da det kom til stykket.

KAREN

De er nok ikke nogen handlingens mand.

HADELN

Nei.

KAREN

De som skriver saa stolt — for nu har jeg læst Deres digte, kan De tro.

HADELN

Det er nok bare i mine digte at jeg er saa stolt og herlig.

KAREN

Gaar De altid slik alene omkring. Si mig, hvorfor gjør De det?

HADELN

Og saa visste jeg jo heller ikke om det var umaken værdt. Jeg visste jo slet ikke hvem De var.

KAREN

Om jeg fortjente saa meget, mener De.

HADELN

Ja. — Eller om jeg ikke bare vilde nyde det at staa og ydmyge mig for Dem. Og da jeg allerede engang før idag har bedækket mig med skoggerlatter, saa synes jeg det kunde være nok.

KAREN

ser paa ham uten at forstaa.

HADELN

Ja. For en times tid siden stod jeg oppe i aaskanten her. Saa hørte jeg at det lo.

KAREN

Hvem lo?

HADELN

Jeg.

KAREN

bløtt, næsten ræd. Men — hvorfor lo De da?

HADELN

Man maa jo le naar man staar i solopgangen og ikke vet hvilket plagg man skal ta paa sig for dagen — hvilken av sjælene. *Litt efter.* Jeg visste ikke om jeg skulde bestemme mig til at kysse menneskene under fotsaalerne, eller om jeg saavidt skulde beære jorden med min ensomme interessante majestæt. Veiret var jo saa pent, og solen skinte saa net, og fjeldene stod der saa venlige saa der var noget som talte for begge livsførelser. Og da jeg hadde staat en stund og talt med mig selv om dette — saa lo det.

KAREN

litt efter. Plusselig. De skulde forelske Dem.

HADELN

ser hurtig paa hende — derpaa. I en dame?

KAREN

Ja — i hvem ellers?

HADELN

Hvorfor ikke likesaagodt i en stor mand eller i et gammelt skap eller i hele den samlede menneske- og dyrehet, eller bare i et litet hvitt lam som bærer al verdens skyld. Resultatet blir jo det samme som med damen. Enten knæler man i skyggen eller man boltrer sit blanke jeg i solen.

KAREN

tænker litt, derpaa. Ja ja. Men det maatte jo være deilig for Dem.

HADELN

Men det er det jeg ikke kan.

KAREN

Hvorfor kan De ikke?

HADELN

i stærk indre bevægelse. Fordi jeg s y n e s ingenting.

KAREN

Synes De ingenting?

HADELN

Nei, jeg synes ikke noget. *Litt efter.* Det vil si, jeg synes ikke noget mere end noget andet. Og da synes man alting blir like fett. *Litt efter.* Men den aftnen oppe paa sæteren —

KAREN

livlig. Min bryllupsaften ja.

HADELN

ser lynsnart bort paa hende — derpaa. Jeg kom fra mørket, og saa stod De der. Saa seiersblændende, saa stolt, saa

fast av ungdom, saa jublende av liv — aa saa lysende sikker. Sikker.

KAREN

smiler. Da syntes De altsaa noget?

HADELN

Ja.

KAREN

At jeg var saa sikker?

HADELN

Ja.

KAREN

Men da blev De vel glad da?

HADELN

Nei. Jeg blev ond.

KAREN

faar som et støt. Ond? Men hvorfor.

HADELN

Fordi jeg ikke kunde naa Dem.

KAREN

Men De gjorde mig jo ikke noget ondt.

HADELN

Jeg forsøkte.

KAREN

Hvorledes?

HADELN

mattere. Med mit eneste vaaben. Mit eneste, stakkars forgiftede vaaben. Med mine ord. Jeg prøvet at gjøre Dem utryg i Deres sikkerhet.

KAREN

med undertrykt glæde. Og jeg var saa sikker, synes De.

HADELN

haardt. Ja De tindret mig like i øinene.

KAREN

som før. Jeg var ikke sikker. Det var De som gjorde mig sikker.

HADELN

Jeg?

KAREN

Vet De naar Erling og jeg blev enig om at gifte os?

HADELN

Kanske samme aften.

KAREN

Jamen naar —

HADELN

mere og mere interessert. Like før jeg kom — i samme øieblik jeg kom ind av døren kanske —

KAREN

Efter at De kom.

HADELN

Efter at jeg kom.

KAREN

Mens De var der ja. Det var Deres nærværelse, Deres ord — kanske at De vilde gjøre mig utryg, som jeg jo ikke visste noget om — — det, det — krystalliserte mig. Det gjorde mig tryg. Det fik mig til at bestemme mig, til at vælge — vælge min lykke. Min vidunderlige lykke. Det var Deres skyld næsten, Hadeln, at jeg nu føler en lykke som jeg ikke tror der findes make til i hele verden. Ja De kan rigtignok være glad, De.

HADELN

gaar op mot bakgrunden efter sin vadsæk.

KAREN

likesom hun plusselig aner noget, dæmpet og for sig selv, langt. Aa—aa—

HADELN

kommer nedover igjen. Mildt i tonen. Jeg naar nok ikke menneskene med det onde engang, jeg —

KAREN

inderlig. Men idag har De naadd mig, Hadeln. Jeg synes De har været saa fin og nydelig mot mig. Jeg er saa stolt

fordi De har betrodd Dem til mig, *ømt* aa vær litt glad, Hadeln — De skal være glad fordi De har bidrat til to menneskers lykke. Gid, gid jeg kunde være snil mot Dem, jeg ogsaa. De har saanne bedrøvede øine. Og jeg føler mig saa uendelig, saa uendelig rik. Hadeln, skulde jeg ikke si det, naar det er saa?

HADELN

bevæget og stille. Jo. Jo.

KAREN

langsomt, næsten for sig selv. Ja jeg er lykkelig. *Plusselig.* For nu er det samtidig kan De tro.

HADELN

ser paa hende.

KAREN

Den samtidigheten som De benegtet.

HADELN

litt brydd. Man blir saa unaturlig naar man vanker slik alene omkring.

KAREN

uten at høre paa ham. Men Erling er den største mand i verden.

HADELN

ser paa hende, smiler litt.

KAREN

Ja. For den man elsker er den største. *Plusselig, likesom i skræk.* Slap han mig, saa tror jeg at jeg faldt like i avgrunden. *Litt efter.* Han er stærk og ubøielig. En rank gran i solen — et lystræ som vi forstmennesker sier. *Tar i hans vadsæk, da han atter gjør tegn til at ville gaa.* Nei nu maa de vente til Erling kommer. Han vil ogsaa gjerne hilse paa Dem. Han likte Dem saa godt. *Plusselig.* De skulde bare hørt som han ropte paa Dem.

HADELN

Ropte paa mig?

KAREN

ivrig. Jo da. Ikke før var De gaat, saa skyndte vi os ut, utenfor døren, og ropte efter Dem. Hadeln, Hadeln, ropte vi. Det var formelig uhyggelig saan at rope ut i svarte natten. Men da var det altsaa for sent. De var alt for langt borte. Eller var det vinden kanske som tok røsten? *Med glad utrop.* Der er Erling!

Erling kommer fort med kikkerten.

Karen tar ham under armen, fører ham frem til Hadeln.

KAREN

Kjender du ikke hr. Hadeln.

Hadeln, som har sittet med bortvendt ansigt, ser op.

ERLING

Aa jovisst. Jeg saa ikke ansigtet. Nei er De paa disse kanter. Det var da morsomt at træffe en landsmand igjen.

KAREN

Og jeg har gjort hr. Hadeln alle vore beste undskyldninger fordi vi var saa ugjæstfri oppe paa fjeldet. Jeg har fortalt at vi stod og ropte efter ham, da han var gaat.

ERLING

Hvad?

KAREN

leende. Husker du ikke det. At vi stod og ropte efter ham alt det vi orket.

ERLING

Nei —

KAREN

til Hadeln. Men jeg har rent glemt at spørre om De skal hjemover til Norge nu.

HADELN

Ikke før ut paa høsten engang.

ERLING

Nu skal det bli godt at komme hjem. Og ta fat. Man blir fuldstændig sløv av dette livet.

KAREN

Saa?

ERLING

Man er da menneske ogsaa.

KAREN

Saa?

ERLING

Man har da noget andet at gjøre her i verden.

HADELN

med et slags smil. Og vel især De.

De ser begge paa ham.

HADELN

De er jo den største mand i verden.

KAREN

leende. Aa fy. Han røber hemmeligheter. Fy.

ERLING

leende. Hvad? Hvad?

HADELN

Deres frue sier at De er den største mand i verden.

ERLING

Aa for noget —

KAREN

Den som man elsker er den største, sa jeg. De faar da ialfald citere rigtig.

ERLING

Aa — det er bare saant elskovssnak.

KAREN

litt forbauset over Erlings tone.

HADELN

staar og ler litt klukkende.

KAREN

Nei se paa Hadeln. Hvad er det De staar og ler av.

HADELN

leende. Jeg hørte engang om en dame som hvergang hun elsket paany, saa trodde hun at hun hadde fundet

den klokeste mand i verden. Hun formelig samlet paa kloke mænd. Og den siste var altid den klokeste. Og saa engang var det en fysiker hæhæ hæ — saa gik hun omkring og sa at det var ham som hadde fundet paa tyngdeloven hehehe — hun trodde det.

De andre ler ogsaa, tildels smittet av Hadelns rare latter.

HADELN

Hehe — men det beste var at tilsist trodde han det ogsaa —

ERLING

Fysikeren?

De ler alle tre.

KAREN

truer med fingren. Manglet De en sort sky paa den lyse himlen nu?

ERLING

Hvad? Hvad?

KAREN

Aa, det er en hemmelighet som Hadeln og jeg har sammen.

Hadeln, som er blit stille og alvorlig igjen, tar sin vadsæk.

ERLING

endnu i fuld munterhet. Men jeg har ikke fundet op nogen tyngdelov jeg. Det vil jeg bare si dig.

KAREN

leende. Det er der ingen som mistænker dig for heller. *Til Hadeln.* Men skal De gaa alt.

ERLING

Skal De ikke med samme tog som vi?

HADELN

Nei, jeg skal sydover.

ERLING

Til Glatz?

HADELN

Ja.

ERLING

Men saa gaar Deres tog syv minutter efter vort.

KAREN

leende. Reiselisten! *Til Hadeln.* Saa husker De hvad De har lovt mig. *Da Hadeln ser spørgende paa hende, leende.* Han har alt glemt det. At straks De kommer hjem, vil De søke os.

ERLING

Ja, det maa De endelig gjøre.

De trykker hans haand.

Hadeln gaar stille ut til høire.

Erling gaar op til bagagen.

Karen staar og ser efter Hadeln.

KAREN

Dette var underlig.

ERLING

Hvilket?

KAREN

slaar hænderne for ansigtet og brister i graat.

ERLING

ned til hende. Hvad er det Karen?

KAREN

Det er som jeg først nu forstaar hvor lykkelig jeg er. *Kaster sig om halsen paa Erling.* Det er jo næsten umulig at dette kan vare.

ERLING

Nei, vil du bare — — saa! saa Karen!

KAREN

Nu er det over.

ERLING

Og nu kommer toget snart. Har vi alting? *Op til bagagen igjen. Leende.* Du kan nok ordentlig lyve du.

KAREN

som ikke forstaar. Lyve?

ERLING

Som sa at vi stod og ropte efter ham.

KAREN

leende. Husker du ikke at vi stod og ropte Hadeln Hadeln da?

ERLING

Nei.

KAREN

Ikke det?

ERLING

Nei, det er den skjære løgn —

KAREN

Løgn! — Løgn det er jo noget lumpent, det. Han hadde det saa vondt, saa jeg forstod at det vilde glæde ham.

ERLING

spøkende. Aa, dere har sittet og betrodd dere til hverandre! Du har kanske simpelthen latt dig gjøre kur til, mens jeg fløi i solsteken og hentet kikkerten.

KAREN

Hvorfor gik du da?

ERLING

leende. Kikkerten da menneske!

KAREN

Pys kikkerten! *Litt efter.* Men du svigtet mig du.

ERLING

vender sig. Svigtet jeg dig?

KAREN

Ja, da du sa at du ikke husket at vi hadde ropt efter ham.

ERLING

At jeg ikke husket at vi ropte Hadeln Hadeln?

KAREN

gaar sagte hen til ham, tar ham om nakken, inderlig. Kan du tænke dig at du nogensinde holdt op at elske mig?

ERLING

Hvor kan du spørre om slikt — noget saa dumt. *Kysser hende paa panden.*

KAREN

gaar litt fra ham. Stanser. Du! Skal vi ikke la være at reise hjem?

ERLING

Hvad?

KAREN

Ja, nu straks, mener jeg. La os gjøre den turen til Paris først, som vi har talt saa ofte om.

ERLING

Ikke paa nogen maate. Nu maa vi hjem.

KAREN

Bare et halvt aars tid.

ERLING

Et halvt aar!

KAREN

Fem maaneder. Fire. Tre. Jeg ber dig. Aldrig har jeg elsket dig som nu. *Klynger sig ind til ham.*

ERLING

Dette er for urimelig, Karen.

KAREN

Henriksen vil jo gjerne bli i konstitutionen. Og vi har jo raad til det.

ERLING

Raad. Det er ikke det der er tale om. Jeg holder ikke ut dette. Jeg holder ikke ut ikke at komme i arbeide igjen. Jeg glæder mig til det. Det er aldeles nødvendig for mig hvis jeg ikke skal føle mig som en døgenigt.

KAREN

Alt kunde jeg gjøre for dig. *Stærkt.* Alt.

ERLING

Ja jeg ogsaa, Karen, for dig. Men dette er for urimelig.

KAREN

bønlig. Erling!

ERLING

Nei, Karen.

I dette øieblik hører man Konen, som for litt siden er kommet alene ind fra perrongen til venstre, utstøte et gjennemtrængende skrik, og styrte ut.

Samtidig høres et tog at komme.

Karen og Erling farer op til døren til venstre.

KAREN

Gutten er faldt paa skinnerne. *Styrter ut.*

ERLING

efter hende. Karen! — Er du gal. Karen! *Ut efter hende.*

Litt efter forfærdelig stærkt.

KARENS RØST

Erling! Erling!

Stemmer og larm utenfor.

Noget efter kommer mange ind fra perrongen i livlig og høirøstet samtale. I spissen Konen med Gutten. Da hun er kommet midt ind i rummet vender hun sig plusselig og styrter hen mot Erling og Karen, som netop træder ind sammen med andre. Konen knæler ned og kysser Karens kjole.

KAREN

vender sig braat fra konen, mot Erling, kaster sig i hans armer. Jeg elsker dig. Jeg elsker dig til døden.

TREDJE AKT

To aar efter. En hyggelig stue i Erlings og Karens villa oppe i en skogbygd. Rikt og vakkert utstyret. Her og der jagtrekvisiter som prydelse. En byste av Karen. I bakgrunden aapent ut til en altan med portièrer foran. Man ser over høie trær mot fjeld i det fjerne. Stuen er i anden etage. Lys aften tidlig paa høsten. Kaffeservise paa et litet bord i forgrunden.

Karen gaar frem og tilbake, likesom i uro, i ubeslutsomhet. Hun sætter sig og begynder at gaa igjen. Hun stanser foran bysten. Ser paa den. Glatter sine kinder. Saa hen til en rypesæk som ligger paa en stol, pakker noget nedi. Hun samler sig da Erling træder ind med gutten, Johannes. Erling tar en bøsse paa væggen, rækker den til gutten.

ERLING

Jeg tænker vi prøver den for en gangs skyld.

KAREN

skjænker kaffe. Kaffeen.

Man hører hundegjøen utenfor.

ERLING

Bikjerne er urolige.

JOHANNES

De mærker hvor det bær hen. *Gaar.*

KAREN

Nu har jeg pakket ned det bedste du vet.

ERLING

endnu ved geværerne. Tak.

KAREN

Vet du hvad det er?

ERLING

Nei.

KAREN

ler litt. Vet du ikke engang hvad der er det beste du vet.

ERLING

Jeg husker det sandelig ikke.

KAREN

idet hun sætter rypesækken utenfor døren. Aldrig er du saa oprømt og saa adspredt som naar du skal op til plantningerne.

ERLING

Nei men dyr og trær da, mand. *Plusselig.* Det er det bedste jeg vet. Især plantningerne da naturligvis. Hvorfor vil du aldrig være med længer.

KAREN

Aa — jeg synes jeg bare gik iveien.

ERLING

adspredt, idet han tar et nyt gevær og ser paa. Du mener kanske at skomakeren bør bli ved sin læst.

KAREN

ler.

ERLING

Hvad ler du av?

KAREN

Du er begyndt at bruke saamange ordsprog i den senere tid.

ERLING

Er jeg det? Det var da rart.

KAREN

Før sa du at ordsprog var bare for hopen.

ERLING

Og at de smakte av alle mands mund, ja. Og nu gjør jeg det selv. Saa dypt kan man falde. Men hvad var det jeg skulde sagt — vi talte om plantningerne — Jo! det var en hemmelighet jeg vilde betro dig. Og det er at jeg er aldrig saa glad i dig som naar jeg er oppe i skogen.

KAREN

Jeg er mere glad i dig naar du er her.

ERLING

ler. Du sa det saa tørt og fort. Og noget saa hyggelig som disse sene jagtmiddagene vi har, hvergang jeg skal paa fjeldet. Du er aldrig saa hyggelig som da. Der er en slags — jeg hadde nær sagt en slags koket, litt melankolsk charme over dig, som er saa bedaarende at jeg allikevel hvergang maa rive mig litt løs. Og den fine lille melankolien føler jeg mig rent ut sagt litt smigret av.

KAREN

Ja, du er aldrig gladere end da. Ved denne jagtavskedsmiddagen.

ERLING

fra geværerne, sætter sig ved kaffen. Nei — slik som det blaaste inat. Jeg undres hvorledes det er gaat med de unge trærne oppe i Lossedalen. De er bare fire aar.

KAREN

Stakkars smaa trær.

ERLING

Ja. — Du skulde set telegrafstolpen oppe paa bakken. *Tar sin blyant frem av lommen.* Traadene var blaast tvertover paa begge sider.

KAREN

gjør bevægelsen. Og hang nedover —

ERLING

tegner. Ja — slik!

KAREN

Hvor godt jeg kan forstaa det.

ERLING

Ja det er da vel ikke noget vanskelig at forstaa.

KAREN

leende. Hvorledes den telegrafstolpen maa føle sig, nei? *Litt efter.* Slik blaaste det den første natten vor ogsaa.

ERLING

som har tat en avis, smiler. Det glemmer jeg aldrig. For en mærkelig aften, Karen.

KAREN

Og nat!

ERLING

Og den underlige Hadeln som kom.

KAREN

Han er ikke slik en entusiast som du.

ERLING

Nei, det har du ret i. Det brænder i selve grunden hos ham. Han flammer ikke op slik som jeg. Det er da dumt at han aldrig kommer herop og besøker os. Han er jo allikevel altid paa farten. Det var saa hyggelig inde i byen, naar han av og til saa op om aftnen. Og han lovte da saa sikkert at han skulde komme engang nu i sommer.

KAREN

Jeg kan saa godt undvære ham.

ERLING

Det er mærkelig med dig — det er næsten sykelig, synes jeg, — du kan likesom godt undvære alle mennesker, du.

KAREN

Ja næsten.

ERLING

Undtagen mig.

KAREN

Undtagen dig, ja.

ERLING

Idag er du saa nydelig klædt igjen. Du er saa forskjellig. For undertiden ser du rent ut sagt ut som en —

KAREN

Som en sjuske.

ERLING

leende. Ja, mildest talt.

Man hører hundene.

ERLING

reiser sig. Johannes har kjørt frem.

KAREN

Aa, sit nu litt. Om du saa ikke reiste før om en time, saa kom du i lyse derop. Jeg blir tidsnok alene.

ERLING

som har sat sig. Der kan du se. Du skulde ikke være saa meget alene. Jeg synes ofte det er litt ensomt heroppe.

KAREN

Naar du ikke er oppe i skogen.

ERLING

Ja. Hvorfor ber du ikke en av dine søstre eller begge to om at komme herop — eller andre hvem du vil.

KAREN

Jeg bryr mig ikke om selskap. Det var jo jeg som vilde at vi skulde flytte herop tidligere end baade ifjor og iforfjor. Det var jeg som vilde det.

ERLING

reiser sig. Men saa til vaaren skal vi til Paris.

KAREN

Ikke for min skyld.

ERLING

Vil du ikke til Paris heller nu?

KAREN

Aa nei — naar det ikke blev dengang, saa —

ERLING

Jamen jeg vilde jo dengang ogsaa —

KAREN

Men først efterat jeg hadde opført mig — heroisk.

ERLING

Ja du store gud. Bare jeg tænker paa det, saa blir jeg stolt av dig. *Illustrerende.* Svævet som en fugl lavt nede over skinnerne — slog kloen i barnet — svævet videre. *Med beundring.* Da var du glad da, Karen, da du hadde reddet den lille gutten.

KAREN

Jeg gav pokker i ungen.

ERLING

Hvad er det du sier? *Ler høit.*

KAREN

Det var for din skyld jeg gjorde det.

ERLING

fremdeles leende. Ja du er god. *Han er kommet hen til vinduet til venstre.* Men du! Hvad vil du gjøre med styrten. Skuret er jo blaast overende.

KAREN

Det gjør ikke noget. Det eneste sted jeg kan sees fra, er fra vinduet der. Og vi er jo ikke andre i hele huset end jeg og pikerne.

Man hører Johannes smelde med svepen.

ERLING

til altanen. Naa — nu kommer jeg, Johannes. *Til vinduet igjen.* Nu er der da vand nok i renden. Det er

ikke en dusch. Det er en fos. Det skulde være pent at se dig der — midt i skumsprøiten.

KAREN

Synes du.

ERLING

Ja, nu i den heldende solen. — Men til livets alvor. *Klapper hende.* Iovermorgen har du mig igjen.

KAREN

Saa faar du hilse da.

ERLING

Hvem?

KAREN

Trærne.

ERLING

Jeg skal hilse de andre trærne fra det peneste træ i hele skogen. *Kysser hende.* Adjø.

KAREN

Adjø.

Erling gaar.

Karen staar et øieblik midt paa gulvet. Ansigtet fortrækker sig, øinene flakker raadvildt.

ERLING

utenfor. Karen. Adjø, Karen. Iovermorgen.

KAREN

Adjø.

Man hører ham kjøre.

KAREN

hen til altanen, roper av al magt. Erling. Erling. Kom op litt. *Hun gaar frem og tilbake i stuen.*

Erling kommer, han har svepen i haanden. De staar et øieblik og ser paa hverandre. Og da han vil til at tale, sier

KAREN

Elsker du mig ikke længer.

ERLING

spøkende. Adjø da, Karen. *Vil gaa.*

KAREN

Svar mig. Elsker du mig ikke længer?

ERLING

Jo.

KAREN

Likesaa høit som før.

ERLING

tænker litt, derpaa sindig. Paa en anden maate end før.

KAREN

med et skrik. Pisk mig med den svepen. *Gaar litt, stanser derpaa, vaakner likesom i en stor forbauselse, med et halvt smil — dæmpet og langsomt og næsten for sig selv.* Elsker du mig ikke længer, Erling Kruse.

ERLING

Jo, Karen. *Hen til hende.*

KAREN

igjen som før. Da du var hos mig inat, da var det altsaa jeg som tigget dig.

ERLING

Herregud da, Karen — Saan gaar det jo altid her i verden. *Tar sin blyant og tegner paa en avis som ligger foran ham paa et bord.*

KAREN

I bølgelinjer.

ERLING

Ja. I begyndelsen var det sandelig jeg som var den ulykkelige elsker.

KAREN

Hvorfor tok du mig da, naar jeg ikke var saa glad i dig som du i mig. Jeg stred imot — jeg kjæmpet for mit liv.

ERLING

rolig, næsten litt strengt. Angrer du?

KAREN

stærkt. Angrer at jeg har været lykkelig? Jeg behøver vel ikke angre for om jeg nu er ulykkelig.

ERLING

hen til altanen, sier rolig. Sæt ind hesten, Johannes.

KAREN

ogsaa op til altanen. Sæt ikke ind hesten, Johannes. *Til Erling.* Ja, kan du tegne det op med den pedanten din. *Peker paa blyanten som Erling stikker i lommen.*

ERLING

rolig og stille. Du vét jo der er ingen uten dig jeg er glad i, Karen.

KAREN

Om der bare var en, saa jeg kunde hade hende, knuse hende, vinde over hende. For jeg skulde vinde, kan du tro. Jeg skulde gjøre dig skinsyk. Gi bort litt legeme og litt sjæl. Litt her og litt der. Saan som alle andre. Men jeg orker ikke. For jeg elsker dig. Jeg elsker dig.

ERLING

mot hende.

KAREN

Rør mig ikke. Jeg lytter og lytter, og jeg hører ikke nogen hjælp. *Ømt, næsten for sig selv.* Jeg skulde finde paa nye ting i mit legeme til dig — *Kaster sig paa gulvet foran ham.* Let i dig selv, let om du ikke har gjemt noget. Vi kjender jo ikke os selv, — hvor kunde jeg vite at jeg engang skulde ligge her.

ERLING

Reis dig op, Karen.

KAREN

reiser sig halvt, virrer paa hodet. Hvorfor?

ERLING

Dette gaar ikke an, hverken for dig eller mig.

KAREN

Skulde jeg ikke bede for mit liv?

ERLING

bestemt. Reis dig.

Han vil hjælpe hende. Hun gaar alene hen og sætter sig. Han sætter sig paa den anden side av stuen.

ERLING

i en rolig, mild tone. Jeg trodde vi var blit saa voksne nu at vi kunde rive den æreporten med stas og blomster og guirlander som vi bygget os dengang vi gik og var beruste og trodde at der bare var to mennesker i hele verden. For der er andre mennesker, og der findes andre ting i verden end vor kjærlighet. *Stærkt og inderlig.* Og elsker jeg dig anderledes nu end i den første tid, saa betyr det at jeg elsker dig inderligere, rikere, menneskeligere kan jeg gjerne si. Naar jeg reiser op i skogen, ikke før er jeg kommet ut av grinden, før jeg begynder at længes efter dig. Ja, før jeg gaar herfra, glæder jeg mig til at jeg skal længes. Ved middagen alt. Og naar jeg gaar deroppe sund og glad og traakker, saan som nu tidlig paa høsten, naar hele skogen klinger som en dyp cellotone, da skjælver jeg av uendelig fryd. Slik føler jeg mig som den utvalgte blandt mennesker. Jeg gaar og smiler fiffig over min store glade hemmelighet. Jeg, jeg er den som har vundet i livet.

Deroppe begyndte jeg at se dig klarere ogsaa, end naar jeg var sammen med dig her eller inde i byen. Og jo tydeligere jeg saa dig, des mere elsket jeg dig. Jeg visste jo — jeg trodde — jeg visste at slik sat du hjemme og ventet paa mig ogsaa. Jeg visste det. Ikke sandt, Karen?

KAREN

nikker paa hodet, uten at se op, neppe hørlig. Jo, jeg ventet.

ERLING

reiser sig. Jeg pillet ned den æreporten fra dengang du var den eneste og jeg var den andre eneste. Og for

hver roset jeg pillet ned, kom du mig nærmere. *Smiler.* Det var haardt arbeide mange ganger, for solid hadde vi bygget. Og tilsist var det med formelig nydelse jeg pillet ned de siste stumperne — for endelig saa jeg dig slik som du var i virkeligheten, saa sanddru, saa deilig, saa harmonisk, — ja Karen — for det er som dit sind og dit legeme synger sammen. *Hen til hende.* Aldrig var din arm hvitere og rundere, aldrig saa jeg din mund skjælve som da, aldrig saa jeg dit øie briste av elskov som —

KAREN

som før. Som oppe i skogen.

ERLING

Som deroppe ja. Ethvert par beruste dompapper kan bygge sig en æreport. Men sandelig, der skal sjelden lykke til at bygge sig et hjem som dit og mit. *Stærkt bevæget.* Se dig om i verden. Se paa andre mennesker. Se paa næsten alle dem vi kjender. *Sætter sig, bevæget.* Ja, jeg synes næsten vi kunde knæle ned og takke, takke for hvorledes vi har faat det.

KAREN

gjemmer hodet i stærk bevægelse.

ERLING

sætter sig ved siden av hende. Og lille Karen — tror du ikke jeg ogsaa vet at der er noget underlig, noget — noget gaadefuldt paa bunden av hver sjæl, som vi ikke vet noget om, og som det er vanskelig at raade med. Men det er jo netop da vi er til at hjælpe hverandre. *Lægger armen om hendes liv.* Og jeg er saa glad og saa stolt fordi jeg kan sitte her og tale dig til ro. Jeg føler at det er mig som kan hjælpe dig, nu og altid, og bringe likevegt i dit sind, ovenpaa en slik krise som idag. Og det, Karen, det kan jeg fordi jeg har lært mig til at se dig slik som du virkelig er — *smiler* nu beruselsen er over.

Gaar raskt op til altanen. Johannes! *Stanser plusselig, idet*

han ler. Nei, du skulde se Johannes. Han er faldt i søvn bak paa dompen. Det er fredelig liv, det!

Ned til hende igjen i stærk glæde. Karen, Karen. Jeg føler at ovenpaa dette idag kommer glæden strømmende over os i nye straaler. *Sætter sig ved siden av hende, lægger hendes arm om sin hals og læner sit hode til hendes bryst.* Deilige, deilige Karen. Hvor det er godt at lægge hodet til dit bryst. Og naar jeg lukker øinene, saa ser jeg det — *Ser paa hende.* Vi feirer en ny brudeaften. Som første gang oppe paa fjeldet. Vi tænder lysene. Sætter champagne paa bordet. Drikker av alle mine sølvbægre. Alle ærespræmierne frem! *Tar hende voldsomt til sig.* Sorgen og alt det onde har gjort dig tusen ganger skjønnere. Aldrig var du min som nu.

KAREN

gjør sig lempelig løs, gaar hen til altanen og ser ut. Hun taler i begyndelsen i en litt dæmpet, fjern tone. Men det var den gang jeg var lykkelig.

ERLING

Den gang?

KAREN

Den gang vi var de to eneste mennesker i verden.

ERLING

likesom litt træt. Men vi er jo ikke de to eneste mennesker i verden.

KAREN

Jeg haabet det like til idag.

ERLING

Vi var det jo ikke dengang heller.

KAREN

Jeg syntes vi var det.

ERLING

Tror du ikke det var sandt alt det jeg netop sa til dig.

KAREN

Jo. Desværre.

ERLING

Desværre?

KAREN

For det er det som gjør det saa usigelig haabløst.

ERLING

Hvad er det som er saa haabløst.

KAREN

Det du har sagt idag.

ERLING

At jeg er mere glad i dig nu?

KAREN

End dengang du elsket mig.

ERLING

Elske — elske. Du maa da ogsaa være litt fornuftig. Alting i verden, i naturen, i menneskenes sind utvikler sig. Vi blir anderledes med aarene som gaar. Kjærligheten blir ogsaa anderledes.

KAREN

Da er den ikke min kjærlighet.

ERLING

litt heftigere. Vi er jo ikke altid like nye for hverandre.

KAREN

Du var like ny for mig — i legeme og i sjæl.

ERLING

Det er bare noget du staar og indbilder dig nu. Det kan ikke nytte at sætte sig op imot selve livet. Du er ikke heller altid den samme. Du blir jo ialfald en anden.

KAREN

Ja, muligens en anden som jeg ikke kjender, som jeg ikke deler lykke med, en fiende som synes noget andet om det som for mig var det eneste —

ERLING

Men da vil du ogsaa komme til at se alt anderledes.

KAREN

Hvad hjælper det mig nu?

ERLING

Det er likesom du staar og taler ut i rummet. Du taler saa fjernt.

KAREN

Ja.

ERLING

Du gjør dig halsstarrig. Du holder for øinene. Du vil ikke se. Du vil ikke. *Har reist sig og staar likeoverfor hende. Karen svarer ikke, ser likesom bare forbi ham.* Hvad er det du bebreider mig.

KAREN

Ingenting.

ERLING

Men da er det da virkelig for barnagtig at staa og stampe mot selve livet.

KAREN

Mit liv er ogsaa livet.

ERLING

Vort liv er livet, Karen. *Taler nu igjen dæmpet og mildt.* Du med din fine natur, du som gaar saa stille og fornuftig omkring, føler du da ikke at det dæmpede, det milde som har været over vort liv i de siste aar, at det har langt større indre værdi, langt større menneskelig værdi end den første tids — den første tids sanserus. Tænk at behøve at spørre om dette. Tænk dig om. Alt det vi har levet sammen i disse aar, alt det vi har sammen, betyr det ingenting for dig? Vore fælles glæder og vor fælles motgang, al den træghet jeg har møtt, al vrangviljen og dumheten. Og vore minder da. Vore hemme-

ligheter. Vort arbeide. Vor fælles tro paa fremtiden. Vort hus. Vort hjem?

KAREN

Hvad har kjærligheten med hus og hjem og alt det at gjøre?

ERLING

kan først ikke svare. Ved gud jeg er bange. Jeg kjender dig ikke igjen. Du vil da ikke lægge alting øde? Det er saa uvirkelig alt dette du sier, at jeg kan ikke svare dig.

KAREN

mere direkte, men endnu dæmpet. Nei. Dette er det virkelige, at for hver dag og for hver nat gik du et skridt fra mig. Og jeg fulgte dig. Skridt for skridt. Listet mig efter dig. Og jeg elsket dig mere for hvert skridt du gik. Baade fordi jeg elsket dig, og fordi du gik.

ERLING

Du er syk, Karen.

KAREN

Ikke nu længer. Ikke efter idag, da du sa at du ikke elsket mig som før. At du elsket mig anderledes. Jeg visste det før ogsaa. Nat efter nat naar du sov, visste jeg det. Men jeg turde ikke vite det.

ERLING

Kjære, kjære Karen. Dette er jo noget du indbilder dig.

KAREN

Men idag — for hvert vakkert ord du sa mig idag, gik du mange skridt, længer og længer fra mig — op i skogen, ind til dig selv, langt bak Norefjeldene derborte. Og jeg kan ikke naa dig længer. *Strækker de krummede fingre ut mot ham.* Og du kan ikke se mig. Du gik og du gik, og du saa mig ikke.

ERLING

Saa jeg dig ikke?

KAREN

Nei, du saa mig ikke.

ERLING

Dette er jo bare en syk indbildning som har besat dig.

KAREN

stigende. Er det en syk indbildning at du ikke saa mig?

ERLING

Ja. Ja. Ja.

KAREN

Saa du mig om natten naar jeg laa med fingrene paa din strupe? Saa du mig?

ERLING

Karen.

KAREN

gjør bevægelsen. Slik! *Gjør bevægelsen.* Og var like ved at trykke til. Nat efter nat. Jeg vilde stanse dig, mens jeg endnu naadde dig.

De staar og stirrer paa hverandre. Litt efter

KAREN

halvt syngende. Det var mig det. Den virkelige. *Litt efter, stærkt.* Du var den som hadde git mig al jordens lykke. Og som den skulde du dø.

ERLING

endelig. Dette er her i vor stue — *gjør en pekende haandbevægelse* — i min og din stue. Det er dig og mig som staar og taler sammen. *Med utbrud.* Dette er jo galskap.

KAREN

Men denne galskap det er mig. Og æreporten og sanserusen og den syke indbildningen, det er mig. Mig altsammen. Men for mig er alt dette livet, det virkelige liv, det eneste som er værd at leve. For jeg har ikke noget at gjøre med dine trær og dine bøker og dit arbeide for menneskene og for landet, uten fordi du elsket mig. Jeg synes bare en ting er alvorlig — at vi elsket hver-

andre. Jeg synes alt som ikke er vor kjærlighet er hæslig, hæslig, hæslig. Hvad gjorde det om vi blev ulykkelige til vor inderste sjæl, naar vi elsket hverandre?

Stærkt og klart. Dengang du elsket mig — ikke nu du staar oppe i skogen og længes — da følte jeg livet, det skjønne, farlige liv med døden over sig. Da var alting høitidelig og straalende. Da var alting lyst og fornuftig, og jeg forstod alting — alting var mig kjært — dine trær og din blyant, for alting var selvfølgelig og jublende likegyldig uten som tusen smaa glade ting, der bare øket den vældige, evige bølge som bar os, de to eneste mennesker i verden. *Stærkere og med stormende inderlighet.* Dette var for mig den deilige, deilige mening med at jeg levet.

Litt efter hæver hun armene høit som i forfærdelse. Og nu! Her staar jeg i denne lyse forfærdelige aften, i denne ørkenstilhet — — jeg staar som en fremmed for mig selv — som en kold sten der iser min sjæl. *Vildt og voldsomt.* Aa, om jeg stod i ørkenen med tusen mil sand og millioner stjerner over mig. Jeg alene. Naken. Ikke et baand engang. Og en løve kom imot mig — — saa jeg igjen kunde føle at livet bruste i mig, og at døden truet.

ERLING

som har stirret maalløs, endelig i en dump, dyp, næsten barnlig tone, som om han ikke var vant til at tale. Kan jeg hjælpe dig, Karen?

KAREN

rolig, koldt. Nei. Reis op i skogen. Der hører entusiasterne hjemme. Kjærligheten har ikke bruk for dem. Den trænger bare mænd og kvinder som kan elske. Du kunde ikke, lille Erling.

ERLING

næsten bedende. Aa Karen.

KAREN

vild, voldsom igjen. Du vil se mig avklædt. I duschen

dernede. I den heldende solen. Her ser du mig. Skamløst avklædt. Uten ærbarhet. Alt har jeg blottet. Ser du mig nu? Ser du tøsen?

ERLING

sætter sig med hænderne for ansigtet.

KAREN

puster et langt pust. Gaar saa hen til Erling, ser paa ham med et halvt haanlig, halvt sørgmodig smil. Nu er jeg tom. — *Det bryter frem igjen.* Indtil natten har øst mig fuld igjen av sin svarte brønd. *Derpaa næsten ømt.* Det er jo ikke din skyld, Erling.

ERLING

hæver hodet, inderlig og bestemt. Jeg forstaar det ikke. Jeg forstaar det ikke. Jeg føler mig fattig og liten. Men det er fordi jeg ikke forstaar. Jeg visste ikke at dette fandtes.

KAREN

Nei, hvor skulde du vite det fra?

ERLING

reiser sig, stærkt og voldsomt idet han gaar mot hende. Og jeg elsker dig. Elsker dig, saa jeg kunde rive vingerne av den vilde fuglen som sitter paa tomten av vort brændte hus.

KAREN

ser paa ham med flammende øine, med et uttryk av vild glæde, kan av forventning næsten ikke puste. Erling!

ERLING

Men jeg kan ikke. Jeg kan ikke, for jeg elsker dig. *Sætter sig overvældet.*

KAREN

atter stille og rolig. Ja, Erling. Men da vil du ogsaa gjøre det jeg ber dig om — — vil du ikke?

ERLING

Jo — alt.

KAREN

Og da ber jeg dig om du vil reise op til plantningerne.

ERLING

Nei.

KAREN

Men du lovte det.

ERLING

Nei, jeg reiser ikke.

KAREN

Jeg ber dig pent.

ERLING

Tror du jeg vil forlate dig nu?

KAREN

Det er snilt av dig. Men nu kan du godt forlate mig. Jeg vil saa gjerne være alene en stund.

ERLING

Jeg skal holde mig inde i den andre stuen. Du skal ikke behøve at se mig.

KAREN

Nei ikke saa. Jeg vil føle mig alene.

ERLING

i angst. Men Karen —

KAREN

Du behøver ikke være bange. Nu er jeg rolig. Ganske rolig.

ERLING

Jeg tør ikke.

KAREN

Naar en slik krise eller hvad jeg skal kalde det, er over, saa er den over. Du vet vi kvinder overdriver saa let. Nu er det mig som ber dig at være fornuftig. Vi vil begge to ha godt av at være alene. Du reiser op til plantningerne og faar dig litt frisk luft. Jeg blir her og tar mig en kold dusch. *Med et litet smil.* For det er nær-

mest det jeg trænger — ikke sandt, saa mit sind og mit legeme igjen kan synge sammen. Og naar vi igjen møtes i overmorgen, saa er vi to helt andre mennesker. *Til altanen.* Johannes — nu kommer han! *Ler.* Gud hvor idyllen skvat. *Kysser Erling.* Adjø da.

ERLING

Kan jeg ikke faa bli?

KAREN

Nei, Erling.

ERLING

tar hendes haand. Karen — *Avbryter sig.* Nei, jeg vil ikke si noget.

KAREN

Det behøver du heller ikke. Jeg føler hvad du føler. *Litt efter.* Og tænk aldrig anderledes om mig.

ERLING

smiler mens hele hans ansigt skjælver. Gaar.

KAREN

blir staaende paa gulvet — urørlig.

Litt efter hører man

ERLING

utenfor. Karen.

KAREN

til altanen. Ja.

ERLING

Kast ned svepen min!

KAREN

farer hen til stolen hvor svepen ligger. Stanser saa plusselig. Betænker sig. Til altanen igjen. Leende muntert. Du kan sende Johannes op efter den.

Litt efter kommer Johannes.

JOHANNES

Det blir mørkt før vi kommer frem.

Karen peker paa svepen. Johannes tar den og gaar.

ERLING

litt efter. Adjø, Karen.

KAREN

nær altanen, men uten at vise sig. Adjø. *Vifter med lommetørklæet.*

Saa hører man at Erling kjører.

KAREN

farer sammen. Han kjører. *Hun samler sig. Staar stiv og stolt og trossig. Saa mykes hendes lemmer. Hun folder hænderne.* Aa gud, gud! *Hun falder om paa en stol og skjuler sit ansigt.*

Litt efter kommer Piken fra høire.

PIKEN

Der er en mand dernede som spør efter fruen.

KAREN

tilsyneladende ganske rolig. Hvem er det?

PIKEN

Jeg kjender ham ikke.

KAREN

Er det sorenskriveren?

PIKEN

Nei, jeg kjender ham ikke. Han kom netop som Johannes dreiet om svingen.

KAREN

Var det mig han spurte efter?

PIKEN

Han spurte baade efter kandidaten og fruen.

KAREN

La ham gaa herop.

Karen ut første dør til høire. Piken ut den andre døren paa samme side. Et øieblik efter kommer Hartvig Hadeln. Han lægger hatten og vadsækken fra sig bak en stol, staar litt ved døren. Saa faar han øie paa Karens byste. Gaar derhen. Ser paa den. Stryker den engang over kindet. Imidlertid var døren til Karens værelse blit aapnet. Man saa at hun kikket ind og derpaa lukket døren. Noget efter kommer Karen. Hun er i en lang badekaape. Hun lister sig bak paa ham.

KAREN

Endelig fandt De da hit engang. *Hun rækker den nakne arm frem, gir ham haanden.* Jeg skal straks være her igjen. Jeg skal bare ned og ta mig et fornyelsens bad. *Ut til venstre. Litt efter hører man styrten.*

KAREN

Hadeln!

HADELN

farer op, men blir staaende. Ja.

KAREN

litt efter. Hadeln —

HADELN

gaar mot vinduet.

KAREN

samtidig. Er det ikke vakkert? I den heldende solen?

FJERDE AKT

Ut paa natten samme dag.
Samme værelse.
Lys er tændt paa bordet i forgrunden. Champagne og frugt.
De brede altandører staar aapne, men portièrerne er for.

Karen som er klædt i en let bløt sommerdragt, sitter ved bordet.

Hadeln gaar i stærk bevægelse frem og tilbake i stuen. Han er oplivet, opildnet.

HADELN

Og det er mig som De har valgt til Deres fortrolige, som De har indviet i Deres hemmelighet, — det er næsten som jeg selv hadde været vidne, ja som jeg selv hadde været deltager i alt det mærkelige som er skedd her i aften. Hvor skal jeg nogensinde kunne takke Dem nok for denne tillid, dette venskap.

KAREN

Jeg har jo altid følt at De var min ven.

HADELN

Men se hvor litet jeg visste om Dem. Jeg ante ingenting, jeg saa ingenting — aa jeg var en daarlig ven.

KAREN

Nei De er ingen daarlig ven, Hadeln — De hørte saa godt paa mig.

HADELN

glad. Hørte jeg saa godt paa Dem? Tak. Tak.

KAREN

Og De spurte, saa det var saa let at svare. Og De saa paa mig med Deres øine, saa jeg forstod at hadde jeg sagt noget andet end det som var, da hadde De stanset mig. Det var godt for mig ogsaa, kan De tro, at faa tale om det som var skedd. Det er næsten som alting er blit anderledes.

HADELN

uvilkaarlig idet han stanser sin gang. Nei, nei. Ikke anderledes vel.

KAREN

Litt lettere ialfald.

HADELN

gaar igjen. Og saa stor og stærk han er i sin tillidsfuldhet, Erling. *Smiler litt.* Jeg kalder ham Erling jeg ogsaa.

KAREN

Ja, for han lyver aldrig.

HADELN

Saa sta og saa høisindet, saa blind og saa mandig.

KAREN

Men det er sandt — champagnen som vi skulde drikke naar jeg hadde berettet mit eventyr.

HADELN

Eventyr ja. Netop eventyr. Fordi det er saa liketil og saa sjeldent paa samme tid.

Karen rækker ham flasken. Han forsøker at faa den op. Det lykkes ikke. Han sætter den fra sig og begynder at gaa igjen.

HADELN

Ja dette er den rikeste stund jeg har levet.

KAREN

ser paa ham, derpaa. Champagnen!

Hadeln forsøker igjen.

KAREN

De maa bruke en kniv.

HADELN

forsøker med en kniv. Nei jeg kan ikke. Vi maa vist hente piken.

KAREN

Piken har lagt sig for flere timer siden. *Tar flasken.* De har vist aldrig trukket op en flaske champagne?

HADELN

Nei.

KAREN

Ikke drukket heller?

HADELN

Jo ofte. Nok saa ofte ialfald.

KAREN

skjænker i glassene. smilende hæver hun sit glas. Paa et lykkelig utfald av kjærlighetskampen da.

HADELN

næsten ræd, skyver det likesom fra sig. Nei, nei, nei. La os ikke tænke paa det nu — nu alting er saa høitidelig omkring os. *Litt efter, citerende.* Rive vingerne av den vilde fugl som sitter paa tomten av vort brændte hus.

KAREN

sætter sig, litt træt. Fortalte jeg det ogsaa? Ja jeg fortalte alt som det var for ikke at glemme noget. *Gaar et slag op mot altanen. Stille.* Nu er klokken saa mange at inat kan han ikke komme tilbake.

HADELN

Han tror at alt maa vende sig til det gode. Han gaar og længes deroppe mellem trærne sine.

KAREN

uvilkaarlig. Og kommer længer og længer væk.

HADELN

næsten begeistret. Ja. Ja. Og aner det ikke. Han gaar mot det ukjendte og i det ukjendte. Han er ikke færdig med alt hver gang noget kommer. For ham er det nye nyt. Han er ikke slik en tutling som jeg, der gaar og dreier og vender paa alting som en gammel gjerrig mand.

Jeg maa le mig selv i ansigtet naar jeg tænker paa at jeg gik der i aarevis og syntes at menneskene var for smaa og usle for mig. For mig. Jeg kjendte dem bare ikke. Jeg saa dem ikke. Jeg bare saa mig selv i min forfængelighets speil. Jeg gik og lavet kjæmpemæssige, nye former til hele mennesker som jeg kaldte det. Og naar jeg saa kom ut i livet og mine former ikke passet, saa blev jeg skuffet — men glad skuffet, forstaar jeg nu. Og jeg trak mig tilbake i mig selv, stolt og fuld av foragt — — nei, flygtet, flygtet som en feig hund gjorde jeg.

Naar jeg gik fra by til by, fra land til land, saa dannet de sig disse former mens jeg gik og stirret med blinde øine. Jeg digtet dem selv, men undertiden tok jeg store avdøde og omformet dem — forvansket dem. Og undertiden tok jeg de faa levende mennesker jeg hadde truffet og omdannet deres stærke egenskaper, gjorde dem stærkere, indbildte jeg mig.

Dem har jeg gaat og puslet med nu i to—tre aar — digtet og pyntet og hugget og filet. Og paa bunden av min sjæl laa den hemmelige glæde at jeg en dag skulde træde frem for Dem i al min pragt. De skulde ydmygeligen falde i knæ naar jeg viste Dem mine hemmelige skatte, mine rike fund, mine stolte menneskeformer. Og De skulde rope op til mig, i angst, i bøn: Se, se hvilket menneske du er. Og se hvilket menneske jeg ikke er

— men hvorledes jeg kunde ha været om jeg hadde passet til dine vældige former. *Hans øine lyser.* Og nu! — første gang jeg rækker haanden frem, saa er det visnet, smuldret, støv, støv altsammen. Jeg staar med to fattige tomme hænder. Hele kunstkabinettet er ramlet i grus, ikke ramlet engang — det bare svandt som taake for solen og livet. *Med høi glæde.* Og derfor — aldrig følte jeg mig fri og glad og rik som nu.

KAREN

smiler. Og alt dette fordi jeg er ulykkelig?

HADELN

fortsætter. Ja, intet digt kunde naa det som jeg idag har set ind til.

KAREN

De har faat stof likesom.

HADELN

stigende. Ja ja. Men ikke bare det. Jeg staar ikke utenfor længer. Jeg er selv blit et led i livet. Jeg synes noget. To mennesker har overmandet mig. Jeg fik se to levende væsener som skjøt i veiret, ret ret i veiret som to underlige, hvite, ranke blomster — nei, nei, som to store herlige mennesker. De bøiet sig mot hverandre og de bøiet sig fra hverandre og de vokset videre, høiere og høiere, uten at miste sin fagerhet, uten at den ene stænket den anden — — høit, høit mot himlen.

KAREN

litt utaalmodig. Og hvad vil De nu gjøre med alt dette da — alt dette fagre, dette høitidelige, som De sier. Bare gaa videre paa Deres lange turer og tænke paa det?

HADELN

Ja jeg vil gaa og klamre mig til det. Kanske jeg ogsaa en gang kan komme til at delta — til at gaa mot det ukjendte. *Sætter sig.*

KAREN

farer op til altanen. Hys! *Lytter ut. Gaar ned og sætter sig likeoverfor ham.* Men De selv da?

HADELN

Jeg selv — hvad mener De?

KAREN

De er da vel ogsaa et levende menneske der De sitter med de dype, dype øinene Deres og stirrer paa mig saa mine maa vike.

HADELN

ser paa hende, stille og i stærk bevægelse. Hadde jeg nu en sorg, saa var det ikke længer en død sorg som laa og gjæret og raatnet i mit sind. Men en levende deilig sorg.

Reiser sig. Adjø, fru Karen.

KAREN

reiser sig fort. Vil De gaa? Er De gal? Vil de ogsaa flygte, De livsrædde mand?

HADELN

næsten forfærdet. Ser De det? Ja jeg er feig. Ynkelig feig. Jeg trodde jeg skulde slippe.

KAREN

over ham, med stærke øine. Hvad trodde De De skulde slippe?

HADELN

Jeg er bange for at komme avgjørelsen nær.

KAREN

som før. Hvilken avgjørelse?

HADELN

vrir sine hænder. Naar De elsker ham og han elsker Dem — og dere dog aldrig kan naa hverandre, da — da —

KAREN

op til et aapent gammelt skap, tar to sølvpokaler. Da hun er kommet nedover mot bordet igjen stanser hun plusselig, med et bæger i hver haand. Op til altanen. Lytter ut. Tilbake til bordet. Tror De han hadde kjørt hvis han hadde elsket mig?

HADELN

Nei, naar De spør mig, saa kan jeg ikke forstaa det. Men kanske om han selv forklarte mig —

KAREN

avbrytende. Man elsker eller man elsker ikke.

HADELN

Men De bad ham jo?

KAREN

Bad ham — bad ham. Saa, nu skal vi drikke et bæger sammen. Et sølvbæger. *Skjænker.* Ærepræmierne. Skaal da enfoldige, dypsindige barn, som trænger hjælp og pleie langt mere end jeg behøver.

HADELN

bøier hodet i sine hænder. Aa fru Karen — Karen.

KAREN

stille, ømt, som hun ventet han skulde si noget. Ja.

HADELN

Aa hvor De elsker ham.

KAREN

i samme tone, men med et anstrøk av spot. Er De saa lykkelig for det?

HADELN

ser hurtig op. Nei, nei. Tro ikke det.

KAREN

gaar utaalmodig fra ham. Kommer tilbake. Stanser ret foran ham. Nei. Nei. Hører De. Jeg elsker ham ikke. Slik som han stod der den svake store manden med taarer i øinene. Heller ikke da han stod mot mig med svepen i haanden.

HADELN

reiser sig. Med svepen?

KAREN

Ja med svepen. Og han elsker ikke mig. Hans mætresse var jeg. Det var bekvemt for ham at ha mig i sit velordnede hus — en sansekamerat var jeg.

HADELN

Og De som ikke hadde ord for hvor han var sand og ærlig, hvor fin og hensynsfuld — hvor han elsket Dem, han paa sin maate.

KAREN

Paa sin maate ja. Som en del av sit velvære. Som noget — noget pent han ikke kunde være foruten. Men saa han mig? Hadde han øie for hvad jeg følte og led? Visste han om mine taarer om natten? eller om alle mine døde smil om dagen? Saa han at de var døde?

HADELN

ivrig. Han maatte jo lære av livet. Vi vet jo ikke alt med engang.

KAREN

heftigere og heftigere. Jo, vi vet alt med én gang. Vi kan ikke gaa her i livet og holde prøve paa en forestilling som aldrig kommer.

Jeg tror ogsaa at han saa, at han ante hvorledes jeg hadde det. Men han vilde ikke se. Han turde ikke se. Det skræmte ham. Han haabet det skulde gaa over. At jeg skulde knuges til jorden av min kjærlighet. Og saa skulde han ædelmodig reise mig. Han var feig — ikke fin og hensynsfuld. Som De.

HADELN

alvorlig og stærkt. De faar ikke lov til at tale ondt om Erling Kruse, som De har lært mig at bli glad i. De føler Dem krænket i Deres kjærlighet, og De taler ondt. Saa lav er jeg ikke at jeg vil være delagtig. Og det er jeg, hvis jeg hører paa naar han ikke kan forsvare sig.

KAREN

med kold, kort latter. Den som er borte, eksisterer ikke.

HADELN

ser sørgmodig paa hende, derpaa. Jeg forstaar at De skraper paa bunden, — at De leter efter nye kræfter til at leve livet med.

KAREN

stærkt. De nye kræfter er der. Jeg føler dem. De nye kræfter til at ta livet som det er.

HADELN

inderlig. Si ikke alt dette stygge. Ta ikke fra mig alt det De har git mig. La mig faa lov til at se Dem igjen i al den høihet, den ro, den skjønhet som for en stund siden. Det er jo det eneste, eneste som er blit livet for mig.

KAREN

Vi skulde slæpe paa vor ulykke — Erling og jeg, mens De sat og nød skuet. Bare for at De kunde skrive et digt om det kanske?

HADELN

stusser, saa endelig i stærk bevægelse. Ja kanske det ogsaa spilte med. Men det var ikke det vigtigste. For Karen — Karen —

KAREN

Ja for De elsker mig.

HADELN

Elsk — — Har jeg nogensinde med et ord — *Et litet ophold.* Gid jeg aldrig var kommet hit.

KAREN

haardt, med samme kolde smil i øinene. Det er rart De ikke kom før.

HADELN

sætter sig, overvældet.

KAREN

Derfor kaldte jeg paa Dem da jeg stod under styrten ogsaa.

HADELN

tænker sig om, derpaa. Jeg hadde glemt —

KAREN

Aa slikt sitter i et stakkars mandfolk selv om han ikke vet av det.

HADELN

reiser sig, gaar viljeløs frem og tilbake.

KAREN

følger ham med øinene. Endelig, koldt og haardt. Naa?

HADELN

farer plusselig hen til hende. Besinder sig. Gaar fra hende.

KAREN

med korslagte armer som før. Naa?

HADELN

mot hende igjen. Én ting har jeg set idag. Én ting føler jeg i min inderste sjæl — en ting som fylder mig med en jubel som jeg ikke kan styre.

KAREN

i spænding. Og det — det?

HADELN

Jeg ser det i Deres vilde øie.

KAREN

Hvad er det De ser? Tal ut menneske!

HADELN

At kjærligheten dræper.

KAREN

farer sammen. Dræper den?

HADELN

Altid.

KAREN

Hvem dræper den?

HADELN

nøler. Nogen. En eller anden.

KAREN

Hvem? spør jeg.

HADELN

Den som ikke kan høkre den ut i smaat — den som ikke har vænnet sig til at elske. *Stærkere og stærkere.* Og det har ikke De. De kan det ikke. De er stærk. Men

den er stærkere. De er i dens magt. Den vinder over Dem.

KAREN

Og det er det som fylder Dem med slik jubel.

HADELN

Hans ansigt fortrækker sig. Hans mund blir likesom stram. Men saa i stærk og lysende glæde. Ja.

KAREN

stirrer paa ham. Et næsten umærkelig smil farer over hendes ansigt.

HADELN

sætter sig; han rugger paa hodet. Aa hvad skulde jeg her? Hvorfor blev jeg ikke hos mine stakkars former — hos mine vanskapte mennesker. Naar jeg kommer ind i lyse, saa kommer jeg altid i det gale øieblik. Tilgi mig. Tilgi mig. Jeg mente det ikke saa. Det var bare en styg indskydelse. De stod saa likkold over mig og egget mig. Det var bare som et opkomme fra al den sultne misundelse, alt det avmægtige hovmod som besætter en naar man gaar slik alene omkring og vil være sandere og retfærdigere end andre mennesker. Tro mig, tro mig — det var bare giftige ord, fordi De var saa straalende, saa vidunderlig fuld av liv og blod.

Aa jeg som vilde Dem alt det gode, jeg gjør Dem bare ondt. Tilgi mig. Tilgi mig.

KAREN

er gaat sagte hen til ham uten at han mærker det. Staar over ham. Mildt og stille. Aa den bløte stemmen Deres.

HADELN

skjælver over hele legemet.

KAREN

Det er som den klapper mig. Klapper mig bløtt og blidt nedover kindet. Klap mig! *Tar hans haand.* Den fine hvite haanden. De har ingen skognæve De. Med bark paa. Klap mig. *Hun fører hans haand over sit kind.*

HADELN

svakt, likesom avværgende. Nei, nei, nei.

KAREN

Hvor det gir fred og ro. Hvor det er deilig at føle at deres sind stiger op mot mig. Saa ømt, saa ømt.

HADELN

svakt. Jeg er jo bare den tilfældige som gik forbi Deres dør.

KAREN

i samme tone. Er ikke alting tilfældig, Hartvig Hadeln, naar kjærligheten er rede? *Litt efter.* Dengang, oppe paa sæteren, da elsket jeg ham ikke. Han tvang mig. Skjønt jeg kjæmpet imot. Aa hvor anderledes. *Hun stryker ham over hodet.* De tvinger mig ikke. De er som det bløte voks, hvor jeg endnu engang kunde faa lov til at præge mig, slik som jeg er. De tror De gjør andre ondt. Og De er selv den som lider mest. De forstaar alt. Aa hvor jeg kunde hjælpe Dem og trøste Dem.

HADELN

jamrende sig. Aa Karen — Karen — hvorfor sier De alt dette. De som er hans i Deres sjæl og med hver trevl av Deres legeme.

KAREN

stille. Vi lever ikke længer sammen som mand og hustru. *Gaar stille fra ham. Hen til altanen, ser ut.*

HADELN

ser op efter hende. Farer op til hende, knuger hende i sine armer. Bøier hendes hode bakover, kysser hende med vildskap. Ja. Ja. Jeg elsker dig. Jeg elsker dig. Jeg elsker dig.

Karen gjør ingen motstand.

Hadeln slipper hende et øieblik.

Karen staar stille og stiv.

HADELN

ser paa hende længe. Saa med et skrik. Hvad har jeg gjort. Først nu øiner jeg hvor bundløst ulykkelig De er.

KAREN

stiv og stille, næsten fra sig. Da trænger jeg vel endnu mere til ømhet, til kjærlighet, til at gi mig uendelig — uendelig. *Tar sig til hodet, vakler. Plusselig med stærkt utbrud.*

Og han er jo ikke her. *Bryter ut i hulken.* Hvorfor er han ikke her? Hvorfor er han ikke her? *Falder om paa en stol.*

Hadeln staar raadvild — ser sig forvildet omkring.

Man hører at nogen kommer kjørende.

Hun reiser sig. De staar begge og lytter.

Den kjørende kommer nærmere.

ERLINGS STEMME

langt borte. Karen. Karen. *Litt efter nærmere.* Karen.

Karen vil svare. Hun kan ikke. Hendes kjæver skjælver. Plusselig slukker hun lysene, saa det blir halvmørkt.

KAREN

til Hadeln. Sæt Dem der. *Peker paa sofaen. Gaar selv hen for at sætte sig i sofaen.*

ERLINGS STEMME

nær ved. Er du der, Karen?

KAREN

som hun har forandret beslutning. Nei. *Har fattet sig.* Gaa ut paa altanen. Staa der til jeg kalder paa Dem.

HADELN

Men —

KAREN

Det er første og kanske — eneste gang jeg ber Dem.

Hadeln ut paa altanen.

Karen staar midt paa gulvet, oppe mot bakgrunden.

Erling kommer stormende ind.

ERLING

Jeg kunde ikke. Ikke vær sint paa mig. Jeg maatte hjem til dig. Jeg længtes og længtes og sat bare og tænkte paa dig i ørkenen med alle stjernerne over dig.

KAREN

Naken?

ERLING

har tat hendes haand og vil omfavne hende.

KAREN

Du kommer sent.

ERLING

Jeg skyndte mig.

KAREN

For sent.

ERLING

For sent?

KAREN

Det gjælder at passe det rette øieblik her i denne korte verden.

ERLING

uten rigtig at høre og forstaa. Og hvem er det som er her? Piken sa at der var fremmede. *Ser hen paa bordet, nærmer sig det litt.* Hvem er det, Karen? *Da hun ikke svarer, sier han smilende.* Skal det være en hemmelighet? *Litt efter.* Du er saa — — hvad er det?

KAREN

Du ser vi har sat champagne paa bordet. Alle sølvbægrene er fremme. Alle dine ærepræmier.

ERLING

stille. Men Karen, jeg forstaar ikke rigtig —

KAREN

Jeg har feiret en ny brudeaften.

ERLING

usikker. Det er da en underlig spøk, dette. *Gaar hen til hende. Ømt.* Er du syk, Karen?

KAREN

Jeg er fri. Vi to har jo holdt op at leve sammen.

ERLING

Har vi holdt op at leve sammen?

KAREN

Ja — saa fjern er du mig.

ERLING

bare ser spørgende paa hende.

KAREN

Er jeg ikke fri? Er jeg ikke herre over min sjæl og mit legeme? Sa jeg dig ikke før du reiste at jeg var skamløst avklædt, uten ærbarhet?

ERLING

Jeg forstaar ikke —

KAREN

gaar fremover. Peker paa sofaen. Med lynende, vilde øine. Der! — Der var det det foregik.

Erling farer mot hende.

Hun griper en jagtkniv som hænger paa væggen.

KAREN

Hvorfor har du ikke svepen med dig?

ERLING

utstøter først et hæst skrik, som forfærdet over hvad hun kan tiltro] ham. Derpaa roligere. Du behøver ingen kniv mot mig.

KAREN

Du er sikker paa at den var mot dig?

De stirrer paa hverandre.

ERLING

Hvem er det?

KAREN

Det er det første du tænker paa.

ERLING

ind i værelset til høire. Kommer tilbake. Ser først paa hende. Da hun staar like kold. Hvem er det? *Farer ut mot døren til venstre.*

KAREN

Han er gaat.

Erling stanser.

KAREN

Forstaar du nu hvad det er at elske!

ERLING

i fortvilelse. Men hvad er dette? Hvad er dette? *Plusselig brutt, mot hende.* Ha medlidenhet med mig.

KAREN

jamrende. Hjælp mig du. For nu er jeg i nød. Du har lovt at du skulde hjælpe mig. *Skriker.* Hjælp mig!

ERLING

er blit roligere. Du har kastet mig paa sjøen, og du staar oppe paa broen og roper at jeg skal hjælpe dig. — Nu faar du tale, Karen. Forklare hvad det er. — Du vil ikke? Hvem har været her? Du vil ikke? *Han staar og tænker sig om.* Han kan ikke være kommet langt fra huset. *Farer ut av døren til venstre.*

Karen slipper kniven paa gulvet. Slaar hænderne for øinene.

Hadeln kommer ind fra altanen. Han er bøiet og slitt at se paa.

Karen mærker ikke at han kommer.

HADELN

Fru Karen.

KAREN

Det gir et sæt i hende. Da hun vender sig og ser ham er det som hun ikke kjender ham straks.

HADELN

mildt og inderlig. De har ikke bruk for mig længer?

KAREN

Nei.

HADELN

Jeg kan gaa igjen?

KAREN

Ja.

HADELN

halvt for sig selv. Jeg kan gaa?

KAREN

vender sit ansigt bort.

Hadeln, som har faat øie paa kniven, tar den op fra gulvet. Kaster den paa et litet marmorbord som staar tæt ved hende, saa den klinger mot platen.

Karen ser hurtig hen paa ham.

Hadeln ser væk. Tar sin vadsæk og sin hat, gaar stille ut.

KAREN

raadvild et øieblik. Saa mumler hun. Erling! *Høiere og høiere.* Erling! Erling! *Hun kaster sig over det lille bordet. Reiser sig igjen, staar og famler med kniven. Hun slipper den og styrter hen til altanen og ser ut.*

Der høres stemmer i trappen utenfor døren til høire.

Karen hurtig hen, griper kniven. Ut paa altanen. Stiller sig bak den høire portière saa bare hendes venstre knyttede haand sees.

Erling kommer. Han holder fast om Hadelns haandled.

ERLING

roper ind av døren. Karen! *Da der ikke svares, til Hadeln.* Saa, De vilde forsvinde?

HADELN

Ja.

ERLING

Hvorfor?

HADELN

Fordi Deres frue sa jeg kunde gaa.

ERLING

Fordi De har — fordi De er hendes elsker. Har kanske været det i lange tider?

HADELN

retter sig og sier med stor kraft. Nei.

ERLING

Hun har selv sagt det.

HADELN

Det hørte jeg.

ERLING

Hørte De det?

HADELN

Ja jeg stod ute paa altanen.

ERLING

De stod og lyttet?

HADELN

Hun bad mig.

ERLING

Gjør De alt hvad hun ber om?

HADELN

i begeistring som han har vanskelig for at undertrykke. Ja.

ERLING

Men saa hørte De vel ogsaa at hun selv sa det?

HADELN

Det sa hun i sin sjæls dypeste fortvilelse, fordi hun elsker Dem og fordi hun tror at De ikke elsker hende.

ERLING

gaar litt. Karen! *Litt efter.* Hvad skal jeg tro. De er jo nødt til at negte.

HADELN

Tro mig, Erling Kruse. Tro mig. Jeg vil Dem ikke ondt. Det er sandt hvad jeg sier.

ERLING

Hvad vil De her? Hvad har De her at gjøre? Hvad har vi med hverandre at gjøre? *Litt efter.* Hvorledes skal jeg faa et øiebliks ro mere i mit sind? Al vor fred og lykke! Jeg kan jo ikke vite hvad der er sandt og hvad ikke. Jeg kan jo ikke tro hende mere. Det blir som et helvede av pinende uvisshet. *Med hulken i stemmen, sagte.* Karen! Karen! *Han kaster sig paa en stol like ved altanen.*

Man hører et skrik ute fra altanen — et langt, saart skrik.

Begge mændene styrter til.

Karen falder langsomt bakover ind i stuen. Hun river portièren med sig i faldet.

Man ser himlen stjernestrødd med let taakeslør her og der. I al sin glans lyser Karlsvognens fem sidste stjerner, avgrænset av trætopper.

ERLING

over hende. Karen — Karen! *Til Hadeln.* Vand!

Hadeln kommer med et bæger fra bordet.

ERLING

Svar mig — Karen. *Han bader hendes pande med vand. Litt efter, ser paa sin haand, forfærdet.* Der er blod.

HADELN

med et skrik. Blod?

ERLING

roper. Johannes! Johannes!

Imens gaar Hadeln i voldsom sindsbevægelse frem og tilbake. Han vil tale. Han kan ikke. Han griper sig uavladelig til panden.

Piken kommer ind.

ERLING

Fruen har skadd sig. La Johannes kjøre efter doktoren. Saa fort han orker.

PIKEN

idet hun gaar. Er det farlig?

ERLING

bare vinker hun skal gaa. Bøier sig over Karen. Reiser sig plusselig paa knærne. Stirrer ret frem. Hun er død.

HADELN

nærmer sig paa tærne. Bøier sig over Karen. Roper høit og vildt. Ja. *Farer frem i stuen igjen.* Jeg visste det.

ERLING

uten at forstaa, mumler. Visste De det?

HADELN

Jeg kunde ha hindret hende.

ERLING

Hvad —

HADELN

som han ikke kan styre sig længer. Slængte jeg ikke kniven paa bordet, saa det klang?

ERLING

Og De hindret hende ikke.

HADELN

Nei. For jeg elsket hende, og hun elsket Dem.

ERLING

idet han reiser sig. Ja, mig.

HADELN

i ekstase. Er det ikke skjønnere at kjærligheten dræper end at den dør.

ERLING

uten ret at forstaa, dumpt. Karen er død.

HADELN

gaar mot ham, hans øine lyser i vanvid. Vær stolt, Erling Kruse. Sæt et kors paa din dør. Et blodig kors. For kjærligheten har hjemsøkt dit hus. *Peker paa himlen; med jubel i stemmen.* Se stjernerne — hendes stjerner.

ERLING

mindes hendes ord, idet han stirrer paa Hadeln. — og ørkenen.

HADELN

Ja stjerneørkenen. Se Karlsvognen. Den er kjørt frem. Se sarkofagen. Den gyldne sarkofag. Der skal alle de hvile som kjærligheten dræpte. *Skriker i vild sanseløs henførelse.* Vi kommer — vi kommer. *Sætter utover altanen med løftede armer, som vilde han naa stjernerne.*

ERLING

staar fortumlet. Saa ser han sig om i værelset med sløve øine, sier sløvt. Stuen vor. *Derpaa slæper han sig hen til Karens lik, knæler ned ved hendes side, bøier hodet mot hendes ansigt, sier stille og som han venter svar.* Karen?

JEG VIL VÆRGE MIT LAND

SKUESPIL I FEM AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1912

PERSONERNE

GODSEIER KARSTEN SKOGSTAD
SIGRID, hans datter.
HALFRED DALBERG, ingeniør.
STATSMINISTER FRITS BERGER
JOHN LØWEN BERGER, cand. philos., hans bror.
STATSRAAD RUFUS
STATSRAAD TANGVOLD
PROFESSOR KASPER
REDAKTØR LAHRSON
REDAKTØR ADLER
BLOK, redaktionssekretær.
GREGORSEN, cand. mag.
LAGMAND JOHNSON, ADVOKAT KAAS, STORK, EN BONDE } tingmænd.
VIK, BJERK, KNAP } journalister.
ET STORTINGSBUD
EN GAMMEL MAND
EN UNG PIKE
EN STÆRK MAND
TINGMÆND, JOURNALISTER

FØRSTE AKT

Godseier Skogstads gaard tæt utenfor hovedstaden.
Et herreværelse. Vaaben, jagtrekvisiter.

Gjennem den meget brede døraapning og vinduerne i bakgrunden ser man over et bakket terræng og en snip av fjorden — byen som bygger sig opover lave aaser med sine mange spir og taarn.

Terrænget bak huset skraaner fra høire opover mot venstre og bærer nogen store pragtfulde furuer og et par bjerketrær.

Det er tidlig paa eftermiddagen i vakkert sommerveir.

John Løwen Berger staar og læser i en avis. Omkring ham otte-ti litt aandssvake smaagutter som tilbringer ferien paa Skogstads gaard. De venter paa ham. Han hører Sigrid i værelset ved siden av, putter avisen i lommen og lægger sig paa gulvet med en av gutterne paa ryggen. Han kryper bortover fulgt av gutterne som synger: Jeg vil værge mit land. Sangen gaar traat.

John Løwen som han kaldes, taler vestlandsdialekt med litt tilstræbte spisse vokaler og bruker meget ofte en paatat barnslig tone. Av og til uttaler han ogsaa ordene som de skrives.

JOHN LØWEN

Ja det var bedre. Men engang til. Saa skal dere faa store brune karameller.

GUTTERNE

begynder igjen paa sangen.

Sigrid kommer fra værelset ved siden av. Hun har en masse løv i den ene haand og en liten buket hvitveis i den anden. Hun stanser.

JOHN LØWEN

later som han overraskes, stanser sangen, forlegen. Farens stund er nær. Jeg øver kavaleriet.

SIGRID

Ingen har tænkt paa barna i disse dagene. Men De e r snil, De.

JOHN LØWEN

Bare naar nogen ser paa det. Jeg hørte De kom.

SIGRID

Nei De gjorde ikke, Hamlet.

JOHN LØWEN

reiser sig. Prins Hamlet maa jeg be, nu Fritsemand skal bli konge. Jeg har forresten tænkt paa at kalde mig Harald Haarfager. *Stryker sig gjennem sit tynde, sirlige haar.* Navn gir kraft, Ofelia.

SIGRID

sætter løvet i en stor krukke paa farens bord. Der er bare ett navn — Berger. Leve Berger!

JOHN LØWEN

bukker. Tak — tusen tak.

SIGRID

leende. Nei, det er den rigtige Berger jeg mente.

JOHN LØWEN

med et sideblik. Ikke den gale altsaa.

SIGRID

De! De er ikke mere gal end jeg.

JOHN LØWEN

Nei ikke mere, men i m i t sind jubler uansvarlighetens lykkerus — aafy — aafy for en rus!

SIGRID

litt brydd. Hvitveisene er til far. *Ser paa uret.* Nu maa han snart være her.

JOHN LØWEN

Ja det er sandt. *Tar avisen halvt frem, men putter den tilbake.* Nei, forsvaret maa være iorden først. *Hen til gutterne i bakgrunden.* Er dere rede til at falde paa ærens mark? Imorgen skal det ske. Vi har feiret vor selvstændighet i hundre aar. Imorgen skal vi indføre den. Imorgen skal fædrelandet atter reddes. Leve fædrelandet!

GUTTERNE

Hurra!

JOHN LØWEN

Det er bra. Nu kan dere gaa. Jeg ser dere har temperaturen. Gaa nu. *Da gutterne ikke straks gaar, tar han en av dem i øret, leder ham ut. De andre følger den skrikende gut, ropende hurra. Kommer tilbake.* Det er et svare stræv med at opdrage dem til national-idioter. Men de maa jo ikke staa tilbake for os andre.

SIGRID

Der kan De se. De er ogsaa stolt av Deres land.

JOHN LØWEN

fornærmet i tonen. Nei aldeles ikke.

SIGRID

Jamen dette med barna da.

JOHN LØWEN

peker paa panden. Barna er —

SIGRID

Nei, jeg blir aldrig klok paa Dem, jeg.

JOHN LØWEN

Var det nogen sak da? Det er netop det fine ved rollen, det.

SIGRID

hen til ham, klapper hans arm. Jeg skulde ha lyst til at staa oppe paa et stort fjeld og rope ut til alle verdens fire hjørner: Se for et folk vi er! Ikke sandt? Det maa De da indrømme.

JOHN LØWEN

i mut barnslig tone. Kjender ikke noget til det.

SIGRID

Aa for noe sludder. Værsgod si at det er et stort, herlig folk.

JOHN LØWEN

som han lystrer. Stort og herlig, ja — og saa beskedent.

SIGRID

Ja og beskedent allikevel — *Plusselig.* Hvad mente De nu med det?

JOHN LØWEN

i begeistret tone. Vi har det skjønneste land, det stolteste folk, den herligste saga, de største digtere, de tapreste helter, de dristigste opdagere —

SIGRID

Ja ja —

JOHN LØWEN

barnslig. Og man mærker det ikke paa indbyggerne. *Med plusselig overgang til Sigrid, som har gaat fra ham.* Hvormeget er det Deres forlovede har arvet efter sin tante?

SIGRID

Halfred?

JOHN LØWEN

Halfred Dalberg ja, den forhenværende socialisten, den nuværende patrioten, han som vilde dræpe de smaa syke barna.

SIGRID

D e t kan De aldrig glemme — det var jo bare saan

teoretisk det. De var jo ikke til nogen glæde hverken for sig selv eller for andre, mente han.

JOHN LØWEN

ser skarpt paa hende. Han mente at dræpe dem, Ofelia. Det vil De nok engang faa at mærke. — Naa, hvormeget har morderen arvet? Hvormeget er det? Er det to eller tre hundretusen?

SIGRID

leende. Det vet jeg virkelig ikke.

JOHN LØWEN

Slike smaating interesserer Dem ikke i denne fædrelands-svangre tid. Hvor skjønt! De har ikke lagt mærke til enten det er to eller tre hundretusen. De er fuld av yndig løgn, Ofelia.

SIGRID

leende. Det er sandt, Hamlet. Saameget mer som jeg meget godt vet at det er to hundretusen.

JOHN LØWEN

noterer i en bok. To hundretusen kroner. Godt! *I en interviewende tone.* Og frøkenens hr. fader? Vilde frøkenen dræpe sin far, om han svigtet i dette for fædrelandet saa vigtige øieblik?

SIGRID

Dræpe ham?

JOHN LØWEN

Utrydde, om frøkenen heller vil?

SIGRID

leende høit. Ja, det vet Gud jeg vilde.

JOHN LØWEN

noterer. Godt! Villig til at dræpe sin fader. *Gir hende avisen.* Værsgod!

SIGRID

ser i den. Ja, hvad er det?

JOHN LØWEN

peker. Kjender De det navnet?

SIGRID

Karsten Skogstad. — Far!

JOHN LØWEN

Overskriften er advarsel.

SIGRID

læser. Advarsel. Jeg indbyder til politisk møte for at mane til advarsel mot at vort folk foretar overilede skridt. Tid og sted skal nærmere bli bekjendt. Karsten Skogstad.

Ser paa avisen. Det maa være en vittighetsavis.

JOHN LØWEN

Jamen av de alvorlige, som utkommer morgen og aften.

SIGRID

Og desuten. Han er jo ikke i byen. Det er skammelig. Han er oppe paa sæteren.

JOHN LØWEN

Han kan ha telefonert oppe fra dalen — eller telegrafert.

SIGRID

lysnende. Det maa være onkel — kammerherren.

JOHN LØWEN

peker. Karsten Skogstad.

SIGRID

grundende. Far! *Ser paa hvitveisen.* Haha. Far! Far som har brutt med hele sin slegt og alle sine venner, fordi han altid har været mot unionen. Han som synes at det bare er simple folk som ikke holder paa sit eget land.

KARSTEN SKOGSTAD

kommer. Han har en cigaret i munden. Han sætter fra sig en liten vadsæk.

SIGRID

stormer hen til ham.

SKOGSTAD

kysser hende. Goddag, søte Sigrid. I oktober reiser vi en liten tur til Cannes. Det har jeg bestemt oppe paa sæteren. Og saa kommer vi hjem til julesneen. Overgangen er saa morsom. *Lægger hendes arm i sin og spaserer frem og tilbake paa gulvet.* Storfyrsten og hans datter. Husker du?

SIGRID

Og saa reiser storfyrsten til Nizza og blir borte i tre dager. *Truer med fingeren.*

SKOGSTAD

leende. Det var én gang. Og det var desuten et opdrag fra gesandtskapet.

SIGRID

Gesandtskapet. Du som aldrig vilde gaa paa visit til gesandten engang.

SKOGSTAD

Hys! — Goddag, Hamlet. Hvormange barn kommer i næste uke?

JOHN LØWEN

Søster Johanne sa der kommer fjorten til.

SKOGSTAD

Ja vi har jo plass nok. Gutterne laa forresten og rotet oppe i rugakeren.

JOHN LØWEN

Jeg bad dem gjøre det. Saa tænkte jeg de lot være.

SKOGSTAD

Og jeg sa: Bare lek dere, gutter. Saa satte de paa sprang.

JOHN LØWEN

Ja — advarsler pleier ikke at du til noe.

SKOGSTAD

ser bort paa ham. Har det staat? Jeg saa det ikke i morgenaviserne.

JOHN LØWEN

Frøken Sigrid læste det i en middagsavis.

SIGRID

vil til at tale.

Halfred Dalberg kommer fort.

HALFRED

Nu skal det ske. De fortæller, *han blir litt høitidelig i tonen* de fortæller at statsministeren skal reise sig i tinget og foreslaa at foreningen skal opløses, og at kongen skal avsættes. *Der blir et litet ophold.* Iovermorgen.

SKOGSTAD

ivrig. Iovermorgen.

SIGRID

Far!

SKOGSTAD

Vent litt. Jeg maa skrive et brev. Gi Olsen besked.

Sigrid ut.

JOHN LØWEN

De er vel glad nu da?

HALFRED

Slikt har jeg aldrig oplevet.

JOHN LØWEN

De ofrer gjerne livet.

HALFRED

Alt hvad jeg eier og har.

JOHN LØWEN

Aa, halvparten kan vel være nok.

Sigrid er kommet ind.

HALFRED

Hele byen — du skulde set, Sigrid — alle mennesker gik omkring med lysende øine og ranke rygger. Det var

som et forbandelsens aak var tat av dem. Hvad er det, Sigrid? Du ser sandelig ikke glad ut. Og jeg som paa hele sporveien opover ikke tænkte paa andet end det søte ansigtet dit, naar vi to skulde gaa hen til din far og takke — for at jeg staar der jeg staar nu, det er jamen h a n s skyld.

SIGRID

hele tiden med øinene mot faren. Er det sandt, far?

SKOGSTAD

skrivende. Jeg skal holde et møte, ja.

SIGRID

Halfred, jeg gir dig dit ord tilbake. Du er for god til at komme ind i en slik familie.

HALFRED

kvast. Som du snakker! *Ser paa de andre.* Hvad er dette for noe?

SIGRID

Spør far.

Skogstad gir brev og besked til tjeneren, som gaar. John Løwen gir Halfred avisen.

SKOGSTAD

sætter sig. Tiderne var slike, synes jeg, at det ikke kunde være avveien at se litt paa selve de menneskene som bor her i landet, og grunde paa hvorledes de vilde greie sig naar det kom til stykket. Tænke litt paa hvad de har orket før i verden og hvad de orker nu. Det er det jeg har gjort oppe paa sæteren i den siste maaneden. Og mine resultater vil jeg fremlægge paa møtet. Jeg leiet Turnhallen, da jeg gik fra jernbanestationen. Og iaften staar avertissementer i alle aviser. Jeg har selv været indom med dem.

HALFRED

Men n u — iovermorgen skal jo avgjørelsen ske i tinget.

SKOGSTAD

Ja, det er paa høie tid.

HALFRED

Peker paa avisen. Advarsel?

SKOGSTAD

Det kommer nærmest til at forme sig som en advarsel. Vi har gjort for mange feige tilbaketog, høvdingerne var for smaa, — karakteren er ikke der endnu, endnu sitter der trællesøvn i øinene. *Indtrængende.* Ydmygelse nu er undergang for alle tider. Og vi blir ydmyget. Vi be staar ikke.

SIGRID

Vi bestaar!

HALFRED

Du er den eneste som ikke tror —

SKOGSTAD

kort. Jamen jeg bor vel ogsaa i landet.

SIGRID

Og du er blit ræd i det avgjørende øieblik

SKOGSTAD

muntert. Ja.

SIGRID

Det høres ikke som det har tat paa humøret.

SKOGSTAD

Det har det heller ikke. Tvertimot. Jeg er glad, fordi jeg mærker at jeg har vilje til noget bestemt. At jeg har en pligt. Jeg ogsaa engang. For dennegang har jeg følt blodet. Jeg har følt som aldrig før at jeg er av samme styrke og av samme svakhet som det folk jeg hører til. Og da blev jeg ræd. Ja ræd. Ræd for stammen, at min stamme skulde gaa under. Derfor var det jeg samlet mig, og derfor var det jeg tænkte. Og derfor er det jeg vil holde dette møte ogsaa.

SIGRID

Men hører du ikke, at alt iovermorgen —

SKOGSTAD

Imorgen holder jeg mit møte.

SIGRID

Imorgen vil du offentlig erklære dig for landsforræder. *Kaster hvitveisbuketten mot ham.*

SKOGSTAD

med lynende øine, et skridt mot hende.

HALFRED

gaar uvilkaarlig ogsaa et skridt som for at værge.

SKOGSTAD

fatter sig, tar buketten op, byr hende den smilende. Hun tar ikke mot. Han stikker den i brystet. Sigrid sætter sig og graater.

JOHN LØWEN

som har staat oppe i bakgrunden. Kongemorderen kommer.

HALFRED

som ser ut. Det er statsminister Berger.

SIGRID

vil gaa ut.

HALFRED

litt skarpt. Er du ogsaa ræd. Du faar da ikke flygte.

SIGRID

Nei naturligvis. Tak, Halfred.

Statsminister Berger kommer.

BERGER

Aak for en varme. *Trykker alle i haand undtagen John Løwen; til Skogstad.* Er det sandt at De vil gjøre oprør?

SKOGSTAD

smilende. Oprør mot revolutionen?

BERGER

Da sætter jeg Dem fast.

SKOGSTAD

Saa farlig er jeg vel ikke.

BERGER

Ja gud hjælpe mig gjør sig saa. Her skal vi foranstalte en hyggelig liten revolution, og saa kommer De og vil forstyrre enigheten. — *Til de andre.* Ja, har dere hørt saa galt — De skulde bare vite hvor det har letet paa at faa enigheten istand i denne varmen. Jeg lar politimesteren forby møtet.

SKOGSTAD

Saa gaar jeg ut paa gaten og taler.

BERGER

Jeg lar Dem arrestere.

SKOGSTAD

Saa sætter jeg mit foredrag i en avis.

BERGER

De faar ikke foredraget ind i en eneste avis. Jeg har alle redaktørerne i lommen. Vi har da gudskelov trykkefrihet i landet — ikke i en eneste avis. *Til de andre.* Ja ikke sandt da?

JOHN LØWEN

hviskende ind over stuen. Terroristerne kommer.

Statsraad Rufus, statsraad Tangvold og professor Kasper kommer. Der hilses. Tangvold rækker haanden til John Løwen.

JOHN LØWEN

peker paa panden, kort. Gal!

Tangvold blir litt benauet.

BERGER

nærmest til Skogstad, men høit. Se paa dem. Tror De at de trænger nogen advarsel. De fører neppe landet op i noget eventyr. Der finds ikke eventyr i dem.

SKOGSTAD

Eventyr er ikke værst.

TANGVOLD

smiskende. Vi gik her forbi, og saa tænkte vi at vi vilde se indom.

BERGER

Ikke tro ham. Det er ikke et sandt ord i det han sier. De kommer her for at faa Dem fra Deres forrykte indfald. Akkurat som jeg.

PROFESSOR KASPER

Jeg syntes jeg som gammel ven —

RUFUS

kvast. Jeg vilde nødig — men de andre tagg mig.

BERGER

Ja, se nu paa Rufus. Her maa han gaa og trække sammen med mig, vi som har været uvenner saa langt vi kan mindes. Men han gjør det for enighetens skyld. Han biter i bidslet, men han holder sig. Og saa skulde ikke De kunne holde Dem i skindet, De som er en behagelig mand. Ikke sandt, Rufus?

RUFUS

kræmter, vil tale, men holder sig.

BERGER

Hvad er det De vil si paa det møtet, Skogstad?

SKOGSTAD

Kom og hør. Jeg har netop sendt Dem en invitation.

SIGRID

hvem en pike netop har talt til. Der er en konstabel ute som vilde tale med statsministeren.

BERGER

Er han alt der? Pas Dem nu, Skogstad. *Ut.*

SKOGSTAD

Bring ind litt svalende, Sigrid. Herrerne har gaat saa langt i denne varmen for min skyld —

Sigrid gir besked til piken, som litt efter bringer bret med drikkevarer.

PROFESSOR KASPER

stille hen til Skogstad. Jeg forstaar ikke dette, Karsten.

SKOGSTAD

Du faar komme paa møtet imorgen da, Fredrik.

KASPER

Nu er den jo der den leiligheten som du har drømt om hele dit liv.

SKOGSTAD

Et folk har ikke lov til at benytte sig av leiligheten. Det skal modnes.

KASPER

Et folk som ikke benytter sig av leiligheten, vil dømmes strengt av historien. Det er ved at nytte leiligheten at det modnes.

SKOGSTAD

Det var ogsaa bare et citat av din fædrelandshistorie jeg brukte.

KASPER

Neida. Neida. *Plusselig.* Det maa høist ha været en avisartikel.

TANGVOLD

indsmigrende, paa den andre siden av Skogstad. Og vi nationale som betragtet det som en ære at chefen for en av landets rikeste og ældste og fornémste familier ikke holdt sig for god til at hylde vore anskuelser.

SKOGSTAD

litt kjed. Jeg staar fremdeles paa det samme standpunkt, som De hr. statsraad ikke altid har staat paa.

TANGVOLD

Men da forstaar jeg ikke —

RUFUS

busende. Enighet er nødvendig, uomgjængelig nødvendig i dette øieblik. Og kan jeg staa i baas med Berger, saa kan død og pine De ogsaa.

SKOGSTAD

svarer ikke.

TANGVOLD

Men Deres tidligere uvenskap med Berger spiller da

ikke nogen rolle i denne forbindelse — naar det gjælder landet. Det er en tankegang som er hr. Skogstad ganske fremmed.

RUFUS

Jeg tror neppe hr. Skogstad biter paa det gamle stabburflesket. Han er jo en dannet mand.

KASPER

smilende. Enigheten!

RUFUS

Ja kjære Tangvold — jeg tar i mig flesket igjen *puster tungt* for enighetens skyld.

De smiler alle.

SKOGSTAD

Det er likesom den ikke rigtig passer her i landet, denne enigheten.

RUFUS

Nei, det vet gud. Den værker i alle lemmer.

SKOGSTAD

Kanske det er en utenlandsk vare. En indflytter-fornemmelse.

RUFUS

Naa, hr. godseier — hvorfor vil De saa holde dette møtet.

SKOGSTAD

Fordi jeg er ræd.

RUFUS

For hvad?

SKOGSTAD

For enigheten.

De ler.

SKOGSTAD

Værsgod.

Herrerne blir staaende i samtale om et litet bord. Halfred og Sigrid hjælper til med cigarer o. s. v.
Journalist Vik fra bakgrunden.

VIK

Undskyld, journalist Vik fra „Patrioten". Jeg har et brev til statsminister Berger fra redaktøren. Det blev mig sagt —

JOHN LØWEN

Jeg skal gi ham det. Jeg er statsministerens bror. Han kommer straks. Hør — jeg har en nyhet at fortælle Dem. *Fortæller.*

VIK

Aa tusen tak. *Overrasket.* Er han her? *Spør hviskende om noget.*

JOHN LØWEN

idet han peker paa Halfred. Ja, det synes jeg de skulde gjøre. *Hvisker.* Bare gratuler!

VIK

hen, trykker Halfreds haand. Maa jeg uttrykke min dypeste beundring.

HALFRED

Hvad er det De mener.

JOHN LØWEN

til Vik. Skynd Dem — jeg har en anden nyhet.

VIK

til Halfred. Undskyld —

Ut sammen med John Løwen, som litt efter kommer ind igjen.

SKOGSTAD

Man kunde næsten vaage at i uenighet gjorde vort folk alle skridt fremover mot selvstændighet, men i enighet alle frafaldene, alle skridtene tilbake. Ja det kan vel dere mine herrer tale med om, som i aarrækker har været nationens førere. Nei professor Kasper har ret. Alt stort her i landet er gjort i uenighet. Av enkeltmand mot de andres vilje.

KASPER

Har jeg sagt det? Maa jeg frabede mig —

SKOGSTAD

Læs hans fædrelandshistorie. Han viser os vort land, der det ligger som en vældig skueplass. Snart er det beksvart — enigheten ruger over landet. Snart lyser det over et mylder av konger og jarler, bisper og herser — stærke mænd i kamp paa livet. Og altid paa landets grund. For hvor ligger alle vore slagmarker. Indenlands. Hvem var alle vore fiender? Indlændinger. Hvem seiret vi over? Indlændinger. Hvem dængte os ubarmhjertig? Indlændinger.

Berger er imidlertid kommet ind, staar ganske rolig og ubemærket og hører paa i døren til venstre.

John Løwen, som netop kom fra bakgrunden, gir piken brevet samt besked, hvorpaa piken overleverer statsministeren brevet. John Løwen sitter for sig selv, rugger paa kroppen, tar sig i barten og hører godt efter.

KASPER

Saavidt jeg vet, drog vi da utenlands ogsaa — i gamle dager — vi drog i viking.

SKOGSTAD

Ikke vi. Ikke nationen. Men flokker. Enkelte. Enkelte høvdinger med sin lydige hird. Eventyrlystne, fædrelandskjede enkeltmænd som elsket friheten og som søvnet av enigheten i det gamle land — de drog i viking. Ikke vi, ikke nationen. Ikke sandt, Kasper? *Hæver plusselig hodet med et halvt smil.* Men er det det dere vil nu — gaa i viking — gaa paa erobringstogt?

De ler.

TANGVOLD

Nei de dager er forbi.

SKOGSTAD

For da kunde jeg kanske tænke paa at være med.

RUFUS

Hahaha! — Han vil ta vore tapte provinser tilbake.

SKOGSTAD

uten at svare, ser paa dem. For det kunde jo være noget — noget besnærende i at vi satte præget — at det som vi elsket gik foran — vi de første i Norden, som vi var de siste i hundrer av aar. Stige fra den usleste historie noget moderne folk har hat, stige saa høit at Nordens diadem lyste over vore hoder. *Griper sig i det.* Men det er vel neppe dit dere sigter?

DE TRE POLITIKERE

leende. Nei.

SKOGSTAD

Eller skulde det være Deres lønlige haab, hr. Rufus?

TANGVOLD

leende. Haabet beskjæmmer ingen.

De ler.

BERGER

kommer fremover. For at vende tilbake til virkeligheten, saa vil jeg henstille til Dem, Skogstad, ikke at holde dette møtet. Praktisk talt er De den eneste mand som staar imot. De er kjendt over hele landet, vel anset, idrætsmand og mæcen, rik og godt likt, saa vi vil nødig at De skal makulere vor jomfruelige enighet. Denne enigheten er vort beste vaaben, og vi faar bruke de vaaben vi har — det er nu engang ikke festligere i smaa lande og i civile tider. Den bokstavelige numeriske enighet, den gjør moralsk indtryk paa de store nationer. Og det er det vi har bruk for. Derfor kan det være til skade om De holder dette møte, Skogstad.

SKOGSTAD

Jeg synes det er min pligt — for jeg føler det som vi skal komme op i ting som ingen anger senere kan bøte for.

BERGER

Hvad er De ræd?

SKOGSTAD

At vi staar en stund og saa knækker. Som før. Som altid. At karakteren ikke er der. At vi ikke er modne til at kunne holde en stilling. Og denne gang er ydmygelse det samme som veien til undergang.

BERGER

Hvordan skulde vi bli ydmyget? Hele folket er jo enig.

SKOGSTAD

Netop derfor. Jeg er ræd, fordi vi er saa enig nu — før vi tar spranget.

BERGER

Skulde det være bedre om vi hadde været uenige nu — før avgjørelsen?

SKOGSTAD

Ja. *De ler.* Hos os maa de stærke vinde over de andre og tvinge alt — ogsaa enigheten, også selvstændigheten ind i folket. *De ler.* Ja. Endnu er uenigheten det stærkeste i os. Den er vor karakter som den er vort talent. Den er det konstante i os. Kilden hvorav alt lysende stiger i vort folk. Den er det som gir de svære kræfter, som skaper de store mænd. Av uenigheten kommer gnisten i vort liv. Og så længe vi ikke ser og erkjender dette, maa vi vente ydmygelser, om vi indlater os paa noget som kræver nationfornemmelse. For den har vi ikke.

DE ANDRE

Aa! Har ikke vi?

Ikke vi nationfornemmelse!

Er det ikke netop det vi viser nu om dagen?

BERGER

Men hør nu — var det ikke naturligere at ræsonnere som saa: Den enigheten som nu faktisk bestaar, den betyr at nationen har faat karakteren, at den er blit moden. At folket nu vet hvad det vil.

Tilslutning fra de andre.

SKOGSTAD

Nei. Det er ikke naturlig, naar det gjælder vort folk. Naar vort folk er enig, saa tænker det ikke. Da sover det.

RUFUS

rasende Sover vi?

HALFRED

De saa ikke ut som de sov de tusener av glade mennesker som gik paa gaten inde i byen idag. Bare rygtet om hvad der skulde ske — jeg har aldrig set noget saa vaakent, noget saa —

SIGRID

Ja ja — og nu har vi en stor fører, ikke en *til farcn* neskonge eller en jarl, men en stor høvding, som vi tror paa alle, store og smaa. Det har vi. *Ser straalende paa Berger.*

Stor tilslutning.

SKOGSTAD

roper. Jo større tro paa høvdingen, des dypere søvn i folket.

BERGER

Jeg tror De overvurderer mig.

SKOGSTAD

Jeg?

BERGER

først et litet smil, derpaa. Jeg tror ialfald De overdriver min betydning, for De glemmer én ting. Det er ikke jeg som har ført vort folk dit det nu staar. Det er ikke mine geniale planer, lagt i et langt og patriotisk liv, som nu skal til at realiseres. Det er andre og større mænd som har revolutionert sindene, og det er folket selv som har stillet sig der det nu staar. Naar jeg kommer i historien og skal læres utenad av skolebarna, saa vet jeg meget godt at det bare er et svineheld, og at det ikke var sunget for min vaagge. De kan være ganske tryg, Skogstad, jeg skal ikke synde mens folk sover. Jeg skal

ikke finde paa noget av mig selv. Jeg er ikke sprunget ut av folkesjælen, saa jeg har ingen fantasi — jeg har ingen hemmelige planer hverken i den ene eller den anden retning. Jeg er hverken nogen Cavour eller nogen Bismarck. Langtfra det. Jeg er sildegrosserer Frits Berger som er blit anmodet om at overta ledelsen av forretningerne her i landet, nu de er blit enige om at de vil ut av unionen. Og stillingen er den: Vi staar allesammen foran en port, og jeg staar nærmest og har nøklen i haanden for at vri om laasen. Nu vender ikke jeg mig om til alle de enige menneskene og sier: Dere er ikke modne. endnu. Dere staar og sover. Gaa hjem og læg dere. Saa dumdristig er ikke jeg. Jeg tar og vrir laasen om. For det har de bedt mig om at gjøre, og det har jeg lovt at gjøre. Og det skal bli gjort.

Sigrid trykker hans haand. De andre gir ogsaa sin tilslutning.

BERGER

Forresten —, hvorfor er De ikke kommet før med dette? Hadde det været Dem saa om at gjøre, saa hadde det vel meldt sig litt før.

SKOGSTAD

Jeg kunde ikke tale før jeg hadde tænkt.

BERGER

smilende. En statsmand skal ikke tænke, som han sa Aleksander Oxenstierna.

TANGVOLD

forskrækket. Axel.

BERGER

Axel ja.

SKOGSTAD

Jeg er ikke statsmand.

BERGER

Men naar ikke borgerne rapper sig litt, saa faar politikerne handle.

SKOGSTAD

staar litt. Der har De los. Jeg er sent ute. Jeg burde tænkt paa det før.

BERGER

Men hold møtet. Staa op og tal. Men husk. De er for sent ute. For sent til at vi kan tænke over hvad De har at si. For sent til at De kan opnaa noget selv. Og ved en slik leilighet, hvor det gjælder ens land, er neppe den mand, som staar alene, den stærkeste. Hverken moralsk eller som borger i staten. Men tør De ta det ansvar, saa staa op og tal. Her har jeg brev fra „Patrioten", som ikke vil ta Deres avertissement. De andre aviser har jeg allerede talt med. Fra politimesteren har jeg her besked om at turnhallen er negtet til Deres møte i morgen. De skal faa Deres avertissementer ind i alle aviser. De skal faa Turnhallen, hvis De vil tale imorgen. Iovermorgen staar jeg op i tinget og gjør min pligt, og bak staar et jublende folk som vet at alt er forberedt, at ingen ydmygelser er i vente, at vi kan være helt trygge — vet det og føler det med hele den stolthet som selvstændigheten gir, med al den ro som flyter av enighet. *De andre har reist sig. De er stærkt bevæget.* Tør De ta det ansvar?

SKOGSTAD

efter først at ha set rundt paa de andre. Nei. *Han gaar hen, tænder en cigaret. Staar lænet op til bordet, røker og ser paa de andre.*

Almindelig glæde.

BERGER

gjør et litet hop, kaster det ene ben over det andre, slaar taskenspillerknips med fingrene. Voilà! Besindigheten har raset ut. Revolutionen kan begynde.

Han omringes av de andre, der smilende og leende gratulerer og takker. John Løwen spiller Marseillailsen med én finger paa pianoet.

ANDEN AKT

To dager efter.

Samme stue. Der er pyntet med grønt og blomster — overdaadig og pragtfuldt.

Klang av kirkeklokker høres gjennem hele akten.

Salutskud ret som tiest.

Festklædte og syngende mennesker gaar forbi. Hurraıop av og til. Leve Berger — Leve Frits Berger høres jevnlig.

Sigrid festklædt, kaster et siste blik paa stuen. Staar og bevæger hodet til de fjerne klokketoner.

John Løwen kommer hoppende. Han læser i en avis og ler høit klukkende. Blir stille, da han kommer ind og ser Sigrid.

SIGRID

Nu naar det ikke er saa lyst, lyder det endnu vakrere med kirkeklokkerne. Jeg synes de sier Berger, Berger hele tiden — hører De, John Løwen Berger?

JOHN LØWEN

Men jeg hører ikke de sier Frits. Kanske ikke kirkeklokker kan uttale Frits. *Lægger avisen paa bordet, indstreker en artikel med blyant. Ler.* Jeg synes Dalberg er det morsomste navn jeg vet.

SIGRID

vifter til nogen som gaar forbi ute paa veien. Kommer ind i stuen og stanser. Saalænge jeg lever — aldrig glemmer jeg det. Han reiste sig i tinget. Alle reiste sig — det var som vi ikke kunde stanse med at reise os, vi steg og vi steg — vi svævet tilslut. Og saa med sin klare skjønne stemme, rolig og saa uendelig selvfølgelig befalte han at saan og saan skulde det være — — et helt folk var frit! *Tørker øinene. Gaar.* Jeg vil ikke tænke paa det oftere, for jeg vil være pen til festen iaften. — Hører De ikke paa mig engang.

JOHN LØWEN

som gottende sig har læst avisen om igjen og om igjen. Skal der være fest?

SIGRID

Ja folkefest over hele byen. Og han selv skal være tilstede, og Halfred og jeg hans gjester.

JOHN LØWEN

Hvem er han selv?

SIGRID

Idag er det bare én han selv.

JOHN LØWEN

som det gaar op for ham; særlig barnslig i tonen. Ja nu forstaar jeg. Jeg hørte netop av brødmanden, at Fritsemand skal ha befriet vor land. Er det sandt?

SIGRID

leende. Man sier saa.

JOHN LØWEN

At han kunde nænne det. Hvad skal de nu gjøre. Saa stygt, saa stygt — aafy saa stygt. Nu han har tat det eneste ben fra dem, de arme mennesker. Hvad skal de nu gnave paa. Nu faar de jo arbeidsro.

SIGRID

Ja det er vel heller ikke saa værst.

JOHN LØWEN

Men de vil ikke ha arbeidsro. De vil ha beruselse. Og nu har han tat den siste taar fra den tørstende. Hvor skal de nu øse den skjønne harm som ildnet sindene. Han har slukket paa gruen. Slikt gjør man ikke naar man er et godt menneske. Jeg har jo aldrig set ind i hans aandelige verksted. Jeg vet ikke engang om han har noget. Men jeg sier Dem, frøken Sigrid, jeg tror han er saa stolt — aafy — aafy — saa stolt.

SIGRID

Har De aldrig likt Deres bror.

JOHN LØWEN

Jeg har aldrig kunnet sætte mig ind i ham. Og naar man ikke eksisterer selv, saa maa man titte indom til de andre. — Forresten har jeg da tænkt paa at avlægge ham en visit.

SIGRID

En visit.

JOHN LØWEN

ond i blikket. Ja, naar jeg er død. — Hvorledes lever den gamle?

SIGRID

med ulyst til at svare. Han har sittet oppe paa sit værelse siden iforgaars.

JOHN LØWEN

Hvorfor har han ikke latt sin hofnar kalde for at muntre sit sind? Han fortjener en hofnar, han. Deres far, mener jeg. *Lægger fingeren paa næsen.*

Halfred kommer ilsomt.

HALFRED

Er du færdig, Sigrid? *Han tar hende om livet. De valser rundt. Han stanser, gjør et kast med hodet ut til høire.*

SIGRID

sagte. Han har ikke vist sig.

HALFRED

ogsaa hviskende. Han har godt av litt husarrest.

SIGRID

Han har sendt bud efter aviserne.

De danser igjen.

HALFRED

smilende. Elsker du — ham selv likesaa høit som i formiddag.

SIGRID

Dig elsker jeg, Halfred. Men mest idag, paa hans hædersdag.

HALFRED

idet han stanser dansen. Det var naa frivillig jeg gik med paa det da.

SIGRID

smilende. Ja, jeg har da ikke sagt noget andet.

JOHN LØWEN

Har De læst aftenavisen, hr. Dalberg? *Med et blik til Sigrid.* Bladene indeholder saa mange overraskelser om dagene. Den ligger der paa bordet.

HALFRED

Aa det er tidsnok naar jeg lægger mig ikveld. Hvad der er skedd, vet jeg saa meget bedre.

JOHN LØWEN

rækker ham avisen. Saa?

HALFRED

med et utbrud. Nei —

SIGRID

Hvad er det?

HALFRED

læser. Stor patriotisk gave. Hr. ingeniør Halfred Dalberg har i anledning av dagen git 100 000 kroner til et Frits Berger-fond. Efter sigende skal det være hr. Dalbergs halve formue. Fondets nærmere bestemmelse

skal træffes av statsminister Berger. Eksemplet maner. *Svælger likesom litt.* Eksemplet maner.

SIGRID

springer ham om halsen. Og du har ikke sagt et ord til mig. Hundre tusen — jeg synes det var svært meget. Nei det hadde jeg aldrig trodd. Kom, saa gaar vi. Jeg glæder mig til at vise dig frem paa festen. Hvad sier De til det, John Løwen?

HALFRED

ser paa John Løwen, som stirrer paa ham med et paatat fjollet smil. Halfred forstaar. Aah —

JOHN LØWEN

Hil være revolutionens første blodige offer.

Et selskap av damer og herrer gaar forbi. Sigrid op og vifter til dem. Der ropes leve Berger!

HALFRED

beslutter sig. Allright. *Derpaa halvhøit til John Løwen.* Og nu er det næsten som jeg har fundet paa det selv — det er det rare —

JOHN LØWEN

fingeren paa munden.

SIGRID

hen, stikker armen ind i Halfreds. Et hundrede tusen.

HALFRED

flot. La os ikke tale mer om det.

SIGRID

Adjø, John Løwen.

De løper ut.

JOHN LØWEN

hermende. Eksemplet maner. *Litt efter.* Allright. *Gaar smilende ut den motsatte vei.*

Det er ikke saa lyst længer. Man hører sang langt borte. Baal tændes paa aaserne. Illuminationen av byen begynder under det følgende.

Skogstad stikker hodet ind av døren til høire. Han er litt uflidd, som han ikke hadde været av klærne. Han har en del aviser i haanden. Han gaar hen og ser ut efter dem som er gaat. Betragter derpaa dekoreringen av stuen. Lægger fra sig aviserne. Han stanser midt paa gulvet. Det ser ut som han ikke rigtig vet hvad han skal ta sig til. Ser sig engang til om i stuen. Sætter sig og støtter hodet paa sine hænder mot bordet.

John Løwen kommer lyttende. Staar og ser paa Skogstad.

JOHN LØWEN

sagte. Herre jarl!

SKOGSTAD

kvæpper. Hvad er det? *Litt efter.* Det var en underlig stemme.

JOHN LØWEN

Min?

SKOGSTAD

Nei, min. — Jeg kjendte den næsten ikke igjen.

JOHN LØWEN

Det er vist slik stemme som de bruker i ørkenen.

SKOGSTAD

litt efter. Naa, skal ikke De ind paa festen, Hamlet?

JOHN LØWEN

Jeg blir hvor du er, herre jarl. Jeg er din tilhænger.

SKOGSTAD

Vet De hvad jeg hadde mest lyst til at gjøre i dette øieblik?

JOHN LØWEN

Gaa hen og hænge Dem kanske.

SKOGSTAD

Tvertimot. Gaa ind til byen og være med paa festen.

JOHN LØWEN

Er De kjed av at være martyr?

SKOGSTAD

Jeg føler mig ikke som martyr. *Ler.* Jeg vilde være fornærmet, da Sigrid og Halfred var gaat. Men jeg var ikke god for det.

JOHN LØWEN

Det maatte da være et delirium av fryd at sitte oppe paa kottet og være den store landsforviste patriot.

SKOGSTAD

Det gik over. Nu hadde jeg mest lyst til at gaa ind paa festen.

JOHN LØWEN

kvast. Ja saa gaa ind paa festen da, gamle overpatriot Gaa for fan!

SKOGSTAD

smiler. Overpatriot! Ikke nu længer. Nu er jeg ikke ræd.

JOHN LØWEN

Ikke det engang. Saa De er ikke ræd? Saa? *Gaar et slag opover gulvet. Ser næsten ømt paa ham.* Jeg synes De ser mere ut som De trænger til at sove end til at gaa paa fest.

SKOGSTAD

Jeg har ikke været i seng paa to døgn.

JOHN LØWEN

Der er mange maater at gavne sit fædreland paa.

SKOGSTAD

smilende. De behøver ikke gjøre nar av mig.

JOHN LØWEN

Hvem skulde ellers gjøre det?

SKOGSTAD

Jeg har gjort det selv saa inderlig grundig. Og det lettet. Det var som en befrielse at stige ned fra supérieur til ganske almindelig inférieur. Det var som iforgaars, da jeg ikke turde ta ansvaret for mit møte — det var ogsaa som en lettelse. Dilettanter duer ikke til at ta ansvar, John Løwen. *En stund efter.* Jeg kommer til at tænke paa en gammel ven jeg engang hadde. En franskmand. Sæt Dem ned. De er saa urolig.

JOHN LØWEN

Det er hvepsen.

SKOGSTAG

Hvepsen?

JOHN LØWEN

Den jeg har inde i hodet. Sss — sier det. Franskmanden? *Sætter sig.*

SKOGSTAD

Det var en gammel sliten, syk professor. Han var krøpling fra fødslen av. Det var i 1870, da krigen med Tyskland brøt ut. Han meldte sig som frivillig, men blev ikke antat. Vel, sa han. Jeg skal arbeide en time mere om dagen. Krigen begyndte. Vinder vi, sa han, saa skal jeg arbeide endda en time om dagen. De tapte. Jeg skylder at arbeide en time til, fordi vi ikke vandt, og endda en time til, fordi vi tapte, sa den gamle. Og saa stupte han tilsist.

De sitter litt.

JOHN LØWEN

Ja —

SKOGSTAD

Det var ikke mere.

JOHN LØWEN

Men hvorfor —

SKOGSTAD

Kanske — fordi idag føler jeg denne lille historien som en tugt.

JOHN LØWEN

sitter litt; saa ganske stille. Fordi den var — uten larm?

SKOGSTAD

nikker paa hodet.

De sitter litt igjen.

SKOGSTAD

Hører De den kirkeklokken som ringer dypere, med bredere lunger end de andre? Om hundre aar ringer den

igjen, til ære for det som skedde idag — der gaar som en bro av rungende toner tilbake til idag. Vældige faste buer. *Sitter og hører.* Er det ikke Trefoldighetskirken mon? *Plusselig.* For han gjorde det han, fædrelandets befrier, den store Berger, den lykkelige Berger — han og de andre, de hundre tusener med ham, som ikke var modne og som skulde være saa elendige, naar de var enige. Jeg stod der som en Erasmus Montanus med haanden fuld av vanskeligheter og indvendinger og rigtige iagttagelser. Rigtige ja, men gale. Jeg som forstod stammen saa godt, jeg var fuld av frygt og tvil. Men de andre, som ikke tænkte paa den engang, de gik som iblinde, sovende kanske — men instinktet drev dem. Det dype hemmelighetsfulde stamme-instinktet, som altid vet, nu er det.

Litt efter. Hør — hør!

JOHN LØWEN

Og alt dette hørte faster av den gamle kirkeklokke?

SKOGSTAD

smilende. Av et avisreferat hørte jeg det. Med kirkeklokkeklang til. Jeg læste om hvad der var skedd idag. *I stærk bevægelse.* Mit hjerte bævet — jeg graat — jeg sang — jeg elsket. *Han reiser sig.* Ja jeg elsker dig mit skjønne, haarde land med menneskene som er og med menneskene som var. *Der stiger raketter tilveirs ute fra fjorden.* Ja ja. I slike linjer skal det gaa. — *Han vender sig mot den lysende by, strækker armene ut.* Min skjønne, farlige by, du som jager og lokker. Du er min, min. Du er skjøn, fordi jeg elsker dig og fordi jeg elsker ogsaa det som jeg hader i dig — for du er min by — min — min —

JOHN LØWEN

ser paa hans ansigt, saa. Har De barbert Dem idag?

SKOGSTAD

overrasket. Hva — haha — ja, landsmand, jeg har baade barbert og vasket mig.

JOHN LØWEN

let henkastet. Jeg trodde bare De vilde la haar og skjeg vokse til De saa om —

SKOGSTAD

Om hvad?

JOHN LØWEN

Aah — om folket bestod.

SKOGSTAD

leende, men træt, med lukkede øine. Det er jeg jo ikke ræd for længer —

JOHN LØWEN

tvilende. Saa?

SKOGSTAD

som har sat sig. Men fysisk træt er jeg — jeg har jo ikke sovet — *Sitter og hviler, mens John Løwen betragter ham, saa reiser han litt paa sig.* Behøver jeg at la haar og skjeg vokse da? *Sætter sig tilbake igjen, slaar ut med haanden, smilende.* Jeg vil bare tænke litt — drømme. *Hviler uten egentlig at sove.*

John Løwen staar litt. Gaar saa utenfor og utstøter en svak hvislelyd. Gutterne kommer. Han tysser paa dem og taler sagte med dem, gir dem sukkertøi. Det følgende foregaar i en hviskende tone for likesom ikke at forstyrre Skogstad, men dog tilstrækkelig høit til at denne kan høre det.

JOHN LØWEN

Hvad skal vi leke da?

GUTTERNE

Krig — krig.

JOHN LØWEN

Hyss — men ikke forstyrre den snille manden. Nu er jeg fienden, og saa kommer jeg og overfalder dere. *Hvisker ganske sagte.* Læg dere ned. *Høiere.* Og saa sier jeg: Nu skal dere faa en ørefik. *Gir ørefiken.* Hvad skal dere saa gjøre? *Hvisker.*

EN AV GUTTERNE

Vi skal vende det andre øret til.

ALLE

Vi skal vende det andre øret til.

JOHN LØWEN

Det er rigtig. Der har dere den andre ørefiken. Hvad skal dere nu gjøre? *Hvisker.*

GUTTERNE

synger.

Jeg vil værge mit land
Jeg vil bygge mit land
Jeg vil —

John Løwen ser bort paa Skogstad, som ikke forstyrres, og stanser gutterne.

JOHN LØWEN

Nei det gaar ikke saan. Der maa kraftigere kost til. Nu skal jeg være fædrelandet, og dere skal være den slemme fienden som kommer og sier: Bøh. *Han lægger sig paa gulvet.* Nu er jeg fædrelandet. *Snorker.*

Gutterne stormer mot John Løwen, støiende og leende og sier bøh, bøh. Han anstiller sig frygtelig ræd, jamrer sig og ruller sig sammen.

JOHN LØWEN

Jaja — dere skal faa det som dere vil ha det. Bare ikke skræm mig. Jeg er saa bange. *Han vrænger sine lommer.* Dere skal faa alt hvad dere vil. Der er statens nøkler. Og der er sukkertøiet. Og der er rikets bank. *Gir portemonnæen.* Og her har dere den bekjendte tomme av min jord. *Gir en blyantstump.* Og her er den siste sten av mine skanser — den allersiste, bare ikke skræm mig. Jeg heiser det hvite flag — jeg gir mig, jeg gir mig. *Svinger sit lommetørklæ, hissig.* Det kan dere ikke faa, for jeg maa jo ha noget at gi mig med. *Reiser sig op.* Og saa kan jeg trøstig synge: Jeg vil værge mit land.

Han flygter, syngende videre. Barna forfølger ham ropende: Bøh, bøh.

SKOGSTAD

som har hørt den siste del av leken, reiser sig.

JOHN LØWEN

Ut med dere, unger. Dere har vækket den snille manden.

Gutterne ut, delende byttet.

SKOGSTAD

ser smilende paa ham, likesom lettet. Nei, Hamlet, saa vanvittig trodde jeg dog aldrig det skulde gaa. Ikke engang i min vildeste frygt. De smører for stærkt paa. *Stikker en blomst i knaphullet.* Følg med paa festen.

JOHN LØWEN

med et ondt blik, hissig. Nei.

SKOGSTAD

gaar mot utgangen, vender sig og sier med et stort elskværdig smil og halvt sagte. Jeg er litt flau. Jeg skammer mig over at skulle møte alle de andre. *Gaar.*

JOHN LØWEN

ser efter ham. Gir sig et slag paa baken. Derpaa gjør han et taskenspillerhop som Frits Berger i forrige akt. Voilà. Tragedien er paa fest. Farcen kan begynde.

TREDJE AKT

En sal i tinget hvor tingmændene mottar sine klienter, sine venner og bekjendte.

Salen er holdt i hvitt med malerier og byster av store avdøde folkeledere og statsmænd.

Det er et par maaneder efter de foregaaende akter — en solskinsdag paa eftersommeren.

Tingmænd, journalister og andre gaar omkring — nogen sitter og taler sammen.

Der gapes meget, og der er en viss døsig stemning over de tilstedeværende.

JOURNALIST KNAP

i en gruppe journalister. Hvor jeg var henne? Paa kinematografen naturligvis. Der var jo ny forestilling. Det var fra møtet i Sanner, hvor Berger holdt sin store tale. Det forestilte hyldningen efter talen. Og der skulde dere set „Patrioten“ og „Morgentidenden“ slaas om Berger. De klinte sig opad ham. De gnugget sig ind til ham.

BJERK

Hvem var værst, Deres eller min redaktør?

KNAP

Adler var værst, men Lahrson var værre. Hvor Berger vendte og dreiet sig, var de der, med tungen ut av munden og trofasthet i øinene. Som bikjer. Klap mig, slaa mig, spark mig, bare jeg faar lov at slikke dig. *Journalisterne gotter sig.* Det var en pavenuernes apotheose.

BJERK

Adler er da ingen parvenu.

KNAP

Den ene som den andre. De har kavet sig frem begge to, den ene fra det mørkeste høire til at være fordomsfri, og den andre fra det dypeste venstre til at ha kultur og seksten aner. Og nu gaar de og lapser sig i sine nye spændetrøier.

Journalisterne gotter sig over sine chefredaktører, men taler ikke fuldt saa høit. Redaktør Adler er i nærheten.

EN TINGBONDE

gapende. Han holder os længe. Høiet venter.

ADLER

Det faar vente. Det skulde bare mangle. Men klage kan dere alle. Se paa Berger selv. Han har ikke undt sig hvile hverken dag eller nat.

BONDEN

uforstyrrelig. Høiet venter. Han holder os længe iaar.

ADLER

idet han gaar forbi journalisterne. Høiet venter paa Isaksrud. Han vil ikke sitte længer. En fornem tankegang.

JOURNALISTERNE

bukkende og skrapende. Ja det er for galt. Høiet venter — ha ha.

ADLER

til en gruppe tingmænd. Høiet venter. Han vil hjem,

Isaksrud — jo det er nydelig. Det er det man kalder kultur og disciplin.

ADVOKAT KAAS

Høiet venter paa ham. Som vi ventet paa Dem, dengang det gjaldt, til den ellevte time. Klokken halvtolv kom De.

STORK

Og da maatte vi næsten trække Dem efter haarene.

KAAS

De kunde ikke gaa fra Deres høi formodentlig.

ADLER

Jeg handlet efter min overbevisning.

KAAS

Hvilken?

ADLER

Er der nogen som tviler?

Gruppen spredes leende.

LAGMANDEN

i en gruppe som sitter fremme til høire. Han har en langsom, tydelig stemme som maa høres. Han er en gammel mand med hvitt skjeg. Ogsaa av den grund er det taapelig at gaa med paa noget slags vilkaar, at vi faar aldrig armébudgettet op mere. Socialisterne og fredsfolkene — ikke sandt, mine herrer — vil jo med rette indvende: Hvad skal vi med en hær, naar vi ikke skal ha bruk for den ved en leilighet som denne. En hær skulde jo netop være for at hindre at man kunne stille vilkaar og forlangender til en suveræn stat. Hvis rygterne taler sandt da. Ikke sandt, mine herrer socialister?

EN SOCIALIST

Det er klart som dagen.

FLERE

Ja selvfølgelig.

LAGMANDEN

Og slik som arméen staar nu efter alle de millioner vi

har ydet i de siste aar — slik har den aldrig staat før, og det er den eneste gang — den eneste gang, mine herrer, i vort folks liv, at vi med held kan opta en kamp. Gud forbyde at saa skal ske. Jeg konstaterer bare de faktiske forhold. Senere vil de derinde ruste, og da kan vi ikke følge, hverken hvad mandskap eller utrustning eller penger angaar. Det er da noget som alle kan forstaa.

STORK

Ja naturligvis er der meget i det.

ANDRE

Der er meget i det.

Paa den anden side —

STORK

Ja jeg skal vist ikke si noget, men rygterne gaar at Berger har bundet sig paa forhaand.

EN

Til hvem?

ANDRE

Til magterne?

STORK

Bundet sig paa forhaand til at gaa ind paa lempelige vilkaar — saa sier rygtet — jeg vil ikke —

LAGMANDEN

Ja jeg sværmer jo ikke for Berger — *Med litt paatat indignation.* Men det tror jeg ikke om en landsmand.

RUFUS

Hvor kommer slike rygter fra? Fra Deres parti, hr. lagmand. Naar man kan resikere slik uterlighet, faar man trang til at forlange at dere bare skal lystre.

Motsigelse.

RØSTER

Lystre? Hvem? Dem?

LAGMANDEN

Hr. statsraaden er nervøs. Er der kommet ubehagelige nyheter?

RUFUS

Det vil De faa at vite i det av præsidenten til om en halv time berammede møte, hvor tinget vil motta en meddelelse fra regjeringen — hr. lagmand.

LAGMANDEN

Tusen tak, hr. vice-statsmand. Det visste jeg før.

ADVOKAT KAAS

Der er jo hr. Skogstad. De er formelig blit stamgjæst heroppe.

SKOGSTAD

Jeg trodde at idag var der nyt at høre.

KAAS

Ja, Berger skal ha bundet sig til at gaa ind paa store landavstaaelser, nedlæggelse av samtlige fæstninger, utbetaling av 500 millioner samt utlevering av 100 unge jomfruer, hvis saa mange var at opdrive her i byen. Spør hr. Stork.

STORK

leende. Jeg utgir det ikke for mere end et rygte. Berger skal ville nedlægge sit embede. Han er kjed av magten.

Almindelig munterhet.

RUFUS

Og De skal bli statsminister, hr. Skogstad.

Stormende munterhet.

RUFUS

Deres folkepsykologiske iagttagelser gjør Dem selvskreven. Der er neppe nogen anden end De som i spissen for et uenig folk kan mestre fienden. Med mindre De da nu skulde være kommet til andre resultater.

SKOGSTAD

smilende og stille. Det er jeg jo.

KAAS

Nei for at tale alvorlig. Berger skal ville si: Ha, bort med alle vilkaar!

RUFUS

Det vilde De kanske finde rimeligere?

SKOGSTAD

nikker paa hodet.

TANGVOLD

For nu er rikssøvnen kanske kommet over hr. godseieren ogsaa?

RUFUS

Og jo større høvding, des søvnigere hirdmand.

KAAS

Man maa være meget naiv for at tro paa Berger.

RUFUS

Det passer jo forsaavidt —

LAGMANDEN

smilende. Jeg har hørt si at De hr. Skogstad ogsaa tror paa Bergers aapenhet.

RUFUS

Tror saa han snorker.

LAGMANDEN

Hans aapenhet er en kappe i hvis folder han gjemmer sin uærlighet, sier Shakespeare.

TANGVOLD

William Shakespeare.

RUFUS

Ja, William Shakespeare, hr. seminarieforstander.

EN BONDE

Berger hyser ingi religiøs kjensla anten for tankar eller idear, for gud eller mann.

DE ANDRE

Det er et sandt ord.

Et sandt ord.

De staar nu alle tæt om Skogstad smilende og jønende.

KAAS

Aaja — vi gaar triste tider i møte, hr. Skogstad.

DE FLESTE

i forskjellige tonearter. Akja, triste tider, hr. Skogstad.

ADLER

Triste tider for en virkelig patriot, Skogstad far. *Slaar ham paa skulderen.*

SKOGSTAD

ryster haanden av sig; stille. Jeg synes mine herrer hehandler mig litt — litt —

RUFUS

busende. Som en raring.

Alle trækker fort hoderne til sig, som de synes at Rufus har gaat over streken. Man fjerner sig til forskjellige sider.

Et litet smil kruser Skogstads læber. Han sætter sig.

BJERK

til Knap. Det er svært saa de driver med den Skogstad bestandig. Hvad er det egentlig han har gjort?

KNAP

Vet De ikke det. Jo, nu skal De høre.

Et bud kommer, lægger en bunke ekstrablade paa et bord, samtidig med at der slaaes tegrammer op paa en tavle.

Skogstad tar et ekstrablad, læser det uten sindsbevægelse.

Alle læser. De skotter paa hverandre. De ser paa hverandre. Man hører enkelte ord: Nedlægge. Fæstningernes nedlæggelse. — Summingen stiger til noksaa høirøstet samtale.

Saa, snart efter sier

EN

Hvor er Berger?

Det gjentages av flere, tilslut av størsteparten: Hvor er Berger? Hvor er Berger?

Berger kommer, smilende og sikker.

BERGER

Her!

Skogstad et skridt mot ham, men stanser og gaar tilbake til sin plass, fremme i venstre forgrund.

Alle ser spørgende mot Berger.

BERGER

ser litt paa ct ekstrablad. Naa, det var jo ikke saa værst.

NOGEN

Hvad sa han?

ANDRE

samtidig, forbauset. Ikke saa værst. Meget godt.

BERGER

De kunde jo tat slemmere i.

ADLER

paa den ene side av Berger. Paa høide med situationen. *Klapper i hænderne.*

REDAKTØR LAHRSON

i blodunderløpet begeistring. Høiere end situationen!

ADLER

Høiere end —? javel høiere end situationen. Bravo. Bravo.

BERGER

ser Skogstad, hen, rækker haanden. Goddag, Skogstad. Hvorledes staar det til. Frøken Sigrid har det godt? Sit ned her, saa er jeg kvit disse her til møtet begynder.

I det følgende er Berger litt aandsfraværende, han rugger paa kroppen, piller sig i barten, tar frem forskjellige papirer.

SKOGSTAD

Glæder De Dem til at svare, Frits Berger? Jeg under Dem det av mit hele hjerte.

BERGER

Det er fan ikke saa let, far.

SKOGSTAD

smiler.

BERGER

Det er jo stramme vilkaar. — Men det var jo stramt, hvad vi gjorde ogsaa. Bryte ut av foreningen og avsætte den fælles konge. Det er ikke smaatteri.

SKOGSTAD

liketil. Det var stort gjort, Berger.

BERGER

Ja, vi faar se.

SKOGSTAD

let. Ja, det kan man jo altid gjøre.

BERGER

i samme tone som før. Vi faar diskutere deres forlangender.

SKOGSTAD

perpleks. Dis — *reiser sig, sætter sig igjen.* Nei, skal nu De ogsaa spøke med mig, som alle de andre heroppe.

BERGER

Spøker de med Dem?

SKOGSTAD

Det er dette forbandede møte som jeg vilde holde. De behandler mig som en saan litt rar — overpatriot.

BERGER

ler. Overpatriot —

SKOGSTAD

Og De liker jo ogsaa en spøk.

BERGER

Nei gu er ikje det spøk, far.

SKOGSTAD

Bøier hodet, ser saa smilende paa ham. Da Berger, fordypet i sine papirer intet sier, gaar han et par luskende skridt fra ham. Kommer tilbake. Sigrid staar nede og venter. *Litet ophold.* De sa jeg kunde være tryg.

BERGER

Det sier jeg endnu.

SKOGSTAD

forstaar ikke. Det sier De endnu.

BERGER

De har opfordret os til at forhandle. Vi forhandler.

SKOGSTAD

Om æren.

BERGER

trækker paa skuldrene. Æren.

SKOGSTAD

plusselig. Er den bare et handelsskilt denne selvstændigheten da? *Roper saa høit.* De skal avvise alle forlangender.

BERGER

høit saa de omstaaende hører det. Han vil slaas han.

Der kommer flere til. Nu staar mange om Skogstad og Berger

SKOGSTAD

Er vi da et beseiret folk? Trampes vi av fiendens hæl. Er han gaat over grænsen? Staar han foran byen? Det er en skjændsel for et frit folk at forhandle om det skal nedlægge sine fæstninger.

Endnu flere er kommet til. En del driver Skogstad op mot utgangen. Skogstad taler og gestikulerer.

ADLER

Politi, politi!

TANGVOLD

sagte til Berger. Skal vi ikke faa ham ut?

BERGER

Han er en god lynavleder. Der han gaar frem, vaager ingen at traakke efter slik som han altid overdriver. *Høit.* Jeg maa da ha lov til at tale med min gamle ven Skogstad. Han har altid noget vakkert at si — der er meget av en digter i Skogstad. Naa Skogstad, hvad var det saa De vilde si?

LAHRSON

Altid situationens herre!

ADLER

Situationens herre og mester.

SKOGSTAD

mens han kommer fremover mellem de mange mennesker. Hadde vi endda hat en konge. En konge kan ikke diskutere landets fæstninger. Da maa han gaa. Da blir han jaget. Han kan ikke kjøpslaa om prisen og prutte som det var — som det var —

BERGER

Sild — mener De.

Stormende munterhet.

SKOGSTAD

Ja ja — jeg hører dere ler, godtfolk, *han leter efter ordene* og det var nok morsomt det — det var nok morsomt det. *Saa ganske stille. Holder ekstrabladet frem.* Her paa dette lille papiret staar fremtidens runer ristet. Forhandler vi om det som her forlanges, gaar stammen mot døden. Avviser vi det, blir denne stamme et folk. — Det staar her det, ja.

Dæmpet munterhet. Andre hysser til stilhet.

For skjønner dere ikke det, at det vil dukke op igjen og op igjen fremover gjennem alle tider, det som vi nu føler i vor sjæl. Hvad gjorde de dengang, vil de spørre. De gjør det samme. Staar vi, saa staar de. Men viker vi, søker vi utveier, tar vi det letteste, bøier vi av, tviler vi — de gjør det samme. Begynder vi som frit folk med at forhandle om det som et folk aldrig kan forhandle, naar det ikke ligger trampet paa jorden — gjør de det samme. Tar vi mot et sviemærke paa vor pande — mærket blir. Men staar vi i deres sind høit mot himlen med stolte hoder og stærke skuldre, for hver skulder bar sammen med de andre landets fremtid og der gik ild fra skulder til skulder og i det øieblik blev folket smidd — ja da behøver ikke de som kommer efter at tænke eller tvile. De handler. De handler som vi. Det er nu — i dette øieblik vi maa føle det. Senere er for sent. Det er ikke i

freden, men i faren, at vi skal lære at elske hverandre, — at kjende hverandre, at stole paa hverandre — paa den enigheten er det folket vokser, saa hver enkelt mærker at det gror i ham. Det er længselen efter den enighet, som ligger i vort folks sind og venter paa at en stor høvding skal utløse den.

BERGER

som har sittet og tat sig i barten, gjør mine som han vil tale.

LAGMANDEN

La Skogstad tale. Det er godt at høre en røst utenfra ogsaa.

NOGEN

Ja ja.

Ingen motsigelser.

SKOGSTAD

fortsætter. Og husk — dere kan ikke nævne en nation i hele verden som vilde være i tvil. Og ingen vil forstaa det om vi er det. De vil rose os kanske, fordi vi ikke vækker uro, men de vil aldrig glemme det. Aa var det dem, som — For det er ogsaa dumt ikke at være stolt. For det glemmes aldrig. Og de regner med det. *Gaar litt frem og tilbake.* Det kommer igjen. Det kommer igjen. *Saa stærkt.* Ve det folk som ikke er stolt, som ikke har lidenskap naar skjæbnens sus er over dets hoder. For det er et folk av træller.

Der er blit ganske stærk bevægelse. De fleste er berørt.

BERGER

reiser sig for at si noget.

SKOGSTAD

der staar med stirrende øine, fortsætter uten at se eller høre de omstaaende. Jeg ser en stamme som raver i mørket, som spredes over landene, som gaar som et kostbart islæt i andre folks væv. Al sindets rigdom, som de hadde spart sammen i tusener av aar, og som gjorde dem til den stammen og til ingen anden — alt ødslet de for vinden i

et øieblik. De hadde ikke tro og andagt i sin store stund Der var løsagtighet i dem — og det var ikke førernes skyld, for av folkets muld stiger ogsaa de smaa førere. Men sin skjændsel gjorde de til sin hæder. Og de skjønte ikke, da eventyret og virkeligheten skulde flyte sammen i deres længsel og deres evne — — Se de gaar og sjapper paa en vaat vei. — Se paa deres øine, — de vender sig og knytter hænderne, og truer mot os, — mot os — *Sætter sig et øieblik, reiser sig straks, samler sig som i et ryk.* Ja ja — Det folk som ikke bestaar i sit hellige øieblik, det kan ikke bestaa. Det skal ikke bestaa! *Han sætter sig og støtter hodet i sine hænder.*

Stærk og almindelig sympati. Der gaar som en hviskende stilhet gjennem alle.

BERGER

Hvorfor taler De ikke helt ut, Skogstad?

SKOGSTAD

ser op, forstaar ikke.

BERGER

Hvorfor lar De os ikke faa vite ogsaa det som ligger bak Deres ord. *Reiser sig.* Ja, mine herrer. For der ligger noget høist mærkelig bak hr. Skogstads ord. Jeg har selv hørt ham si det. Hr. Skogstad ønsker krigen og dens chanser, forat vi kan ta vore for aarhundrer siden tapte provinser tilbake.

ALMINDELIG UTBRUD

Hvad — aanaah! Haha.

SKOGSTAD

ryster paa hodet, stille. Det har jeg aldrig sagt.

BERGER

Jeg trodde ialfald De turde staa ved Deres ord. *Til Rufus og Tangvold.* Naa, mine herrer?

TANGVOLD

Det maatte da vistnok forstaaes saaledes.

RUFUS

efter et blik til Berger. Jo — *Litt efter.* Han vilde gaa i viking med hele nationen, sa han.

SKOGSTAD

Slik har jeg aldrig sagt det.

UTBRUD

Men det var altsaa meningen. —

De tør ikke staa ved hvad De har sagt.

LAHRSON

Den skjære chauvinisme!

SKOGSTAD

stille, efter at ha set rundt paa de omstaaende. Jeg trodde at det at ville sit land stort og mægtig, det var det samme som at elske sit land. Vort land har været ledende i Norden før. — Det kan det atter bli. Det hemmelige ønske har jeg. — Og andet har jeg ikke sagt.

BERGER

Ja mine herrer kan selv dra konsekvenserne. *Trækker paa skuldrene. Slaar ut med haanden. Derpaa indtrængende.* Men jeg sier til dette trauste, nøkterne, slitsomme, fattige folk: Vogt dere for eventyr og for eventyrere. — Jeg føler vel ogsaa stammens liv i mig jeg som staar her med ansvaret. Og jeg sier: Ve det folk som lytter til sværmere!

Megen tilslutning. Det er som de fleste faar sin naturlige pust igjen.

SKOGSTAD

reiser sig. Og jeg sier: Ve den fører, som ikke har eventyr i sit sind.

Adskillig tilslutning, men mindre.

BERGER

rolig smilende behersket. Jeg har sagt det før, og de som har lært mig at kjende i disse vanskelige tider, vet at jeg staar ved mit ord — jeg gjentar det nu: Jeg kan gaa om dere ønsker det.

MANGE

Nei. Nei.

BERGER

Overlat til min gamle ven Skogstad at styre skuten —

Munterhet.

SKOGSTAD

trækker paa skulderen. Gaar op i bakgrunden for at hente sin frak og hat.

BERGER

Da kommer eventyret til roret. Jeg reiser hjem og sælger min sild. Den trænger mig. Og den har ikke godt av at ligge og vente i denne varmen længer heller.

Almindelig og høirøstet munterhet og bifald.

NOGEN

samtidig. Det er den gamle visen det!

BERGER

Ingen er villigere end jeg til at anerkjende den varme, den overordentlige brændende fædrelandskjærlighet som strømmer ut av Skogstads ord.

MANGE

Ja, ja.

BERGER

Men vi den praktiske politiks mænd er ikke mindre besjælet av denne skjønne følelse. Forskjellen er bare den: Vi taler ikke fædrelandskjærlighet. Vi handler fædrelandskjærlighet. Og til vor katekismus hører det, at der skal være ære over vort land, men fred i Norden.

Begeistring. Et elektrisk klokkeapparat høres.

Præsidenten kalder. Og nu skal vi ind og i ro og besindighet overlægge hvad der er til landets tarv. *Til Skogstad.* Blandt disse mænd som her staar, er der mange som i mangt er uenig med mig. Men jeg kan forsikre Dem til, kjære Skogstad, der er ikke én blandt dem som ikke føler faren ved slike ord som Deres. Vi er alle patrioter. *Smilende.* Men bare De er overpatriot. *Han*

rækker haanden ut mot Skogstad, som later som han ikke ser det.

Stor latter. Bravo.

SKOGSTAD

slaar hænderne i veiret likesom opgit. Hvad har jeg da sagt?

ADLER

til Berger. Idag var De større end nogensinde.

LAHRSON

Gripende — gripende.

ADLER

Sublim!

JOURNALIST KNAP

helt fremme i forgrunden til venstre til Bjerk, hviskende. Berger tør ikke vende ryggen til nogen av dem, for straks er den andre der med tungen.

De kniser.

BERGER

sagte til Skogstad. Det var et øieblik jeg trodde jeg slap taket paa hele banden. Men jeg klarte det. Hils frøken Sigrid.

SKOGSTAD

staar og ser efter tingmændene, som fjerner sig. Saa roper han høit. Ja gaa dere.

Man ler.

SKOGSTAD

Men der kommer en hevnens dag.

RUFUS

som skal til at gaa ind i salen. Hisset?

SKOGSTAD

Nei her. Naar folket faar høre hvad dere vil gjøre.

STÆRKE ROP UTE FRA GATEN

Leve Berger!

RUFUS

Hør folket! *Gaar.*

En gammel tjener er kommet til for at hjælpe Skogstad frakken paa. Under de følgende replikker har han snart armen i ærmet snart ute av det igjen.

SKOGSTAD

tar en tingmand i ærmet. De vil da ikke stemme for forhandling?

TINGMANDEN

Det forbeholder jeg mig at avgjøre selv, hr. overpatriot. *Gaar.*

SKOGSTAD

hen til nogen andre. Husk ansvaret — husk skammen.

EN

i gruppen. Vi vil ikke ha nogen provinser tilbake vi.

De spredes idet de ler.

SKOGSTAD

Men du Kasper, som har skrevet vort lands historie —

KASPER

Du skulde ikke blande dig i dette. Det blir statsmagternes sak at avgjøre hvad der er til beste for vort folk.

SKOGSTAD

Men jeg er da ogsaa en del av folket.

KASPER

Hør, Karsten — den modige er aldrig ræd ydmygelser.

SKOGSTAD

Det var som fan. Han mere end nogen vel. For at bli ydmyget er han ikke ræd. Men at ydmyge sig selv, det er vel den modige ræd for.

Kasper gaar.

Der er ikke mere end en ti—tolv mand igjen som er oppe ved indgangsdøren til forsamlingssalen. Det elektriske klokkeapparat lyde igjen.

SKOGSTAD

roper efter tingmændene. Selve dette sted skjænder dere — selve denne bygningen som laa der som en hæslig og herlig trusel mot det fremmede lands konge — den vil

dere gjøre om til en kjæmpetønde hvorav alle nationens sjofleste instinkter skal ose over hele landet.

Tingmændene ler.

SKOGSTAD

truer med næven idet de gaar. Rak! *Griper sig sammen.* Nei, nei. *Knapper sine hansker. Gaar mot utgangsdøren. Stanser saa plusselig, kaster frakken paa en stol og stormer ind i tingsalen.*

Man hører at hele forsamlingen derinde reiser sig.

SKOGSTAD

inde i salen. Hr. præsident!

Larm indefra. Saa kommer Skogstad ut igjen, omringet av politi, tingmænd og andre. Han ser forvirret ut, som han er fra sig.

DEN GAMLE TJENER

til en politimand. Faa ham bare ut av bygningen. *Sagte.* Han passer ikke her.

FJERDE AKT

Samme dag, like efter forrige akt. Utenfor tinget. En liten plass med lave kastanjetrær. Man ser en fløi av tingbygningen. En trap fører op til den dør hvor tingmændene har sin indgang. I forgrunden til høire en kiosk. I husrækken i bakgrunden har bladet „Patrioten“ sine vinduer.

Fuldt av mennesker paa plassen. Der kommer flere. Alle er vendt mot døren til tinget. Her er der ogsaa størst trængsel. Der er paafaldende stille. Summen av diskuterende grupper høres. Mange er trætte, gaper. Det er som de har staat der længe. Mange har ekstrablade i haanden — av disse blade ligger der ogsaa i massevis utover plassen.

Først et noksaa langt ophold. Journalist Vik med papirer i haanden kommer ut fra tinget.

EN STEMME

Blir det snart?

JOURNALIST VIK

Vet ikke. De har netop begyndt. De faar slippe mig frem. Jeg skal over i bladet. *Han slipper igjennem.*

GREGORSEN

som sammen med nogen venner er kommet fremover; med skarp, stundom patetisk stemme. Hvad nøle I efter?

BLOK

skingrende iltert. Det maa da være gesvint gjort at si: Nei! Nei aldeles ikke vil vi gaa med paa nogen vilkaar.

GREGORSEN

Om saa ikke skulde ske, vilde det være en national forsmædelse.

Tilslutning fra vennerne. I en liten gruppe av unge mænd og kvinder roper

EN UNG KVINDE

med tilslutning av de andre. Leve republikken!

GREGORSEN

Ha ha. Hadde vi nu hat en ætling av Haarfagrestammen i spissen, saa stode vi nu alle ved grænsen. Det er de republikanske og radikale demagoger som have undermineret de nationale instinkter. Vi er et aristokratisk folk.

BLOK

Ja, fan steike mig. Undskyld. *Slaar kors for sig.* Den hellige jomfru beskytte St. Olavs kongedom. Saa sandt jeg lever hadde vi nu bevaret — jeg sier bevaret vor gamle religion, den hellige katolske — der var sprunget en Jeanne d'Arc ut av folkesjælen, som hadde ført os midt ind i fiendens land. Op med korsbanneret!

REPUBLIKANERNE

Leve republikken!

BLOK

Leve St. Olav!

MÆNGDEN

energisk. Hys!

REDAKTØR LAHRSON

paa tingtrappen. Berger har netop faat ordet. Aldrig var han saa gripende som nu.

MANGE

Hvad sier han —
Hvad sier han da?

LAHRSON

Han hadde ikke begyndt endnu da jeg gik.

BLOK

Men gripende var han.

LAHRSON

Hele situationen med Berger i midten var gripende. Det blir et ganske kort møte. Det skal ikke vare mange minutterne, saa skal dere faa se resultaterne i „Patrioten"s vinduer. Aa, tillat — *Iler gjennem mængden.*

BLOK

Fan steike mig — Frits Berger er en pjalt.

EN STÆRK MAND

truer med næven. Hold kjæft, Hellig Olav.

BLOK

Jeg mener hvis — hvis —

GREGORSEN

Han har ingen national æresfølelse, hvis han ikke —

DEN STÆRKE

Der er ikke noe hvis. Berger har befridd fædrelandet. Hvad har dere gjort.

BLOK

Vi har skrevet med vort blod —

MANDEN

Ja jeg ser du har blæk paa fingen.

Der dannes mølje om Blok, Gregorsen og deres venner, og de støtes mot bakgrunden ind i mængden, mens

GREGORSEN

roper. Vi farer til Orknøierne og henter den siste ætling av Haraldstammen.

Dette er foregaat noksaa stille.

EN UNG MAND

i forgrunden til venstre. Ned med alle vilkaar. Heller krig end vilkaar.

DEN UNGE MANDS FAA VENNER

Ja. Heller krig end vilkaar.

HELE MÆNGDEN

energisk. Hys. Hys.

EN RØST

Berger har sagt vi skal være rolige, og vi er rolige. Og dere s k a l være rolige.

MÆNGDEN

Ja, ja.

EN GAMMEL MAND

Det er den store lovlydighet som er over vort folk. Berger har klaret det hele for os til denne dag. Jeg tænker han klarer dette ogsaa.

MÆNGDEN

dæmpet, men energisk. Ja, ja. Det er rigtig.

ENKELTE RØSTER RUNDT OMKRING

Leve Berger!

EN STEMME

Og det er vel freden iblandt menneskene vi alle stræver efter.

EN ANDEN STEMME

indi mængden. Men det er da ikke noget at tute for.

FREDSSTEMMEN

Der er ikke noget skjændig i vilkaar som fører til fred og forstaaelse i Norden. Se alle aviserne — de taler fredens ord. *Viser en bunke ekstrablade som han har i haanden.*

BLOK

som atter sammen med Gregorsen og vennerne kommer nedover. Aviserne har faat sine ordrer fra Berger.

GREGORSEN

Aviserne ere moralsk bestukne.

DEN STÆRKE MAND

Der er jagu de spanske hønene igjen.

De klemmes atter under dæmpet munterhet op i mængden, hvor de forsvinder. Sigrid og John Løwen kommer leende og muntre. De staar litt og ser sig omkring.

SIGRID

Ser De dem ikke. — Det var jo her?

Halfred kommer.

SIGRID

Har du hørt noget?

HALFRED

Nei, ikke egentlig —

SIGRID

Hvad har du hørt?

HALFRED

Der gaar rygter om at Berger vil forhandling.

SIGRID

Aldrig. Aldrig. Det er ikke sandt! Vel? Vel?

Skogstad kommer med frakken opover ørene.

SIGRID

Far! *Trykker hans haand.*

SKOGSTAD

Han vil faa et svar. Han vil faa et svar. *Gaar op og ned paa et litet rum.*

SIGRID

Har du hørt noget?

SKOGSTAD

Som et skrik mot himlen vil de svare. Et skrik med ild i, som skal fortære ham og hans bande. Saa det knitrer over alle land.

De omstaaende ser paa ham.

SIGRID

søker at berolige ham.

SKOGSTAD

Det er det hellige øieblik. Det kommer. Det kommer.

JOHN LØWEN

blid, hvisker. Tror De jeg smurte for stærkt paa?

SKOGSTAD

hører ikke. Ja, ja — det hellige øieblik kommer.

HALFRED

inderlig, betat av hans syke uro. Kjære, kjære —

Der begynder at komme tingmænd og andre ut fra tinget. Mængden strømmer til og taler med de uttrædende.

Litt efter hører man ordet: Forhandling. Der skal forhandles! Det gjentages spørgende og bekræftende. Alvorlig, men stille. Ingen begeistring. Ingen indignation. Ordene naar ikke straks frem til gruppen i høire forgrund.

SIGRID

Hva? Hva?

De lytter.

HALFRED

bekræfter. Berger vil forhandle.

SKOGSTAD

nikker. Bare vent. Bare vent. Øieblikket — det hellige —

Frits Berger kommer, fulgt av statsraader, tingmænd og andre. Stor bevægelse. Summingen er steget til brusen.

DER ROPES

Længe leve Berger!

BERGER

paa trappen, gjør en avværgende bevægelse — smilende. Hadde jeg tænkt paa dette, saa hadde jeg reddet mit skind.

Mængden ler. Berger vil forsvinde, men kan ikke komme frem og heller ikke ind døren, for dér er ogsaa fuldt. Skogstad staar med hængende armer og lutende hode, lænet op til kiosken.

SIGRID

Far er syk. *Truer med haanden mot Berger.*

JOHN LØWEN

hviskende. En revolver? Jeg skal skaffe — jeg skal skaffe. *Ut.*

HALFRED

som atter deltagende har set paa Skogstad, roper op til Berger, som i sinne. Vil De utlevere fæstningerne?

MÆNGDEN

Hys!

DEN GAMLE MAND

Som i langt henfarne tider stoler vi paa vor høvding. Si os et ord. Du var jo aldrig ræd for at si tingene som de er. Vi vet at i din haand er landet trygt.

Berger forsøker igjen at komme ut.

HALFRED

i rolig tone. Har hr. statsministeren foreslaat at der gaaes til forhandling?

Berger svarer ikke.

HALFRED

De tier. Ogsaa om nedlæggelse av landets fæstninger?

BERGER

vendt mot mængden, fast og myndig. Ja!

SKOGSTAD

med vildt blik, men næsten hviskende. Nu! Nu kommer det!

Staar ventende som i ekstase. Stor stilhet over mængden.

EN MAND

begynder plusselig. Jeg vil værge —

Saa blotter alle sine hoder og istemmer:

Jeg vil værge mit land —

Skogstad falder sammen, saa Sigrid maa støtte ham. Som av forbauselse glemmer Berger først at ta hatten av. Han fatter sig. Blotter likesom lettet sit hode. Han hører paa et par linjer, saa trænger han gjennem mængden, der ærbødig gir plass. Han forsvinder i bakgrunden til venstre. Sangen fortsættes.

HALFRED

roper. Længe leve Frits Berger!

SIGRID

Halfred!

HALFRED

Haha — fortjener de det bedre?

Imidlertid er vinduerne i „Patrioten"s kontor blit oplyst. Man ser et kart i transparent. „Slik vil det komme til at se ut," staar med store bokstaver over det løselig skisserte kart, der forestiller en landegrænse paa hvis venstre side sees nogen fæstninger — sorte cirkler med stjerneform om —, der er gjennemstreket med rødt.

SKOGSTAD

vil tale, men kan ikke faa det frem — gestikulerer med armene, endelig — dette er under sangen —. Hører I hvad I synger? Værge mit land — nu! — nu I forraader det! Uslinger! Jeg forbander eder!

EN STEMME I MÆNGDEN

dump og langsom. Hvem er du?

HUNDRER

med armer og hænder strakt ut mot ham, gjentar. Hvem er du? — Hvem er du?

SKOGSTAD

uten at vite hvad han svarer. Jeg er en mand som har bodd tusen aar i dette land.

RØSTEN

inde i mængden. Vi kjender dig ikke — Hvem er du?

SKOGSTAD

det er som han trolles av spørsmaalet. Jeg — *Stemmen blir svak og hendøende.* Hvem er —

Sigrid støtter ham. En mand slaar hatten av ham. Sigrid slaar manden med sin parasol og stryker haaret op fra farens pande. Politi kommer til.

HALFRED

Han er ikke farlig. Det er bare en tandløs gammel mand.

SIGRID

ser paa ham.

Hun og Skogstad drives ut.

Jeg vil værge mit land — lyder det fra mængden, som begynder at forlate plassen.

FEMTE AKT

Om kvelden samme dag. Det er lyst, men en lampe er tændt.

Skogstad ved bordet i forgrunden til høire, lægger kabale.

Sigrid sitter litt oppe i stuen med en avis som hun ikke læser i. Hun ser snart hen paa Skogstad, snart ser hun op mot døren i bakgrunden.

De sitter en stund uten at tale sammen.

SKOGSTAD

let henkastet likesom. Har du set noe til barna idag?

SIGRID

Søster Johanne har netop git dem aftensmaten.

SKOGSTAD

De har været saa stille ikveld.

SIGRID

Hamlet har ikke været og lekt med dem idag.

SKOGSTAD

Ja Hamlet er flink til at leke med idioter.

SIGRID

smiler. Du glemmer vist at du har forbudt os at kalde

dem med det stygge navnet. *Da Skogstad ikke svarer noget, gaar hun op i kakgrunden og ser ut. Kommer saa nedover igjen.* Er du ikke træt, far?

SKOGSTAD

Nei, hvorfor det?

SIGRID

Jeg trodde muligens du hadde tænkt at lægge dig litt tidligere iaften.

SKOGSTAD

Hvorfor mere iaften end ellers? Iaften som ellers. Du saa appetiten ved aftensbordet var den samme. Luk døren, saa vi er helt for os selv — helt hjemme mener jeg.

SIGRID

Aanei, far. Det er saa varmt. *Hun ser ut igjen.*

SKOGSTAD

Jeg lægger om du serverer jordbær i kveld.

SIGRID

hurtig. Vil du ha?

SKOGSTAD

Vil først se om den gaar op. Tilfældet skal avgjøre jordbærenes skjæbne.

SIGRID

litt efter. Er du sint paa Halfred?

SKOGSTAD

Paa Halfred? Hvorfor skulde jeg være sint paa ham?

SIGRID

næsten for sig selv. Det kan ikke ha været noe andet end den dype skuffelsen.

SKOGSTAD

Jeg tror den gaar — luk op vinduet litt.

SIGRID

gaar frem og tilbake. Han kommer da igjen — tror du ikke?

SKOGSTAD

Hvorfor skulde han ikke komme igjen?

SIGRID

ser forbauset paa ham; saa næsten litt kvast. Er ingenting hændt da?

SKOGSTAD

skyver kortene sammen; sætter sig makelig tilrette med benene ut fra sig; tænder en cigaret. Blaaser ut røken. Nei, ingenting er hændt.

SIGRID

kaster sig om halsen paa ham. Aa far, far!

SKOGSTAD

gjør sig lempelig fri. Cigaretten! *Sætter sig til bordet igjen. Drar i det følgende brever op av skuffen, som han kaster et flygtig blik paa og river istykker ett efter ett.* Det er ikke pent at synes synd paa gamle mænd. For da blir de saa svært gamle.

SIGRID

Jeg synes ikke synd. Jeg beundrer dig. Du er som en storm som har lagt sig til ro. Med vilje far.

SKOGSTAD

halvt mumlende. Ja, jeg er en stolt patronage.

SIGRID

Ja jeg er stolt av dig, far. Alle vi andre gik der som sauer i en fold. Du alene hadde oversynet.

SKOGSTAD

Ja, jeg kunde ha hvisket kurførsten av Mainz et ord i øret, om jeg bare hadde faat lov av mit oversyn.

SIGRID

Men du sa jo ordet.

SKOGSTAD

betvinger sig hissig. Kanske litt sent — kanske.

SIGRID

Du kunde jo ikke snakke fra, før du saa. Desuten, hele dit liv talte for dig.

SKOGSTAD

Ja, naar jeg tænker paa hvad det har kostet mig av anstrengelse! Jeg var medlem av noen foreninger og støttet noen nationale foretagender ved én gang om aaret at sende Hermansen op med noen penger. Ellers var jeg fri. En fri mand — en aristokrat. Jeg kunde jo ikke være med i haandgemænget d a skjønner du. Men det er ikke utelukket at en skomaker kunde ha gjort mere nytte. Det er fast utrolig hvad en mand med en støvel i haanden og uten noget oversyn kan faa utrettet i verden.

SIGRID

Men det viste sig jo det at d u fik ret, saa lysende ret.

SKOGSTAD

slipper litt paa beherskelsen. Men det er jo netop anklagen — den ikke helt behagelige anklage mot mig.

SIGRID

Fordi du tapte?

SKOGSTAD

Fordi jeg tapte. For det var min skyld at jeg tapte. Og det var min skyld at landet tapte.

SIGRID

Aa pyt — de usle menneskene.

SKOGSTAD

Usle. Hvorfor var de usle? Det er min skyld.

SIGRID

Nei men far.

SKOGSTAD

idet han river en bunke brever tversover. Hvorfor hjalp jeg dem ikke? Hvorfor opdrog jeg dem ikke hver dag og time? Hvorfor kom jeg for sent? Hvorfor advarte jeg dem ikke, naar jeg visste hvorledes det vilde gaa. Hvorfor lærte jeg dem ikke, naar jeg hadde slik ret, hvorfor skrek jeg ikke til dem deroppefra, hvor jeg sat med oversynet. Hvorfor brændte det mig ikke i blodet at sit

fædreland skylder man alt. Alt — ellers kan man holde sig væk. *Gaar litt, saa hen til Sigrid.* Maa jeg betro frøken Skogstad hvad der feilte ham. Han var feig. Storfyrsten var ræd for alle motsigelserne, alt det ridikyle, for mistænksomheten, bakvaskelserne — tøvet. Han var ræd for almensætninger. Elske sit land og være ræd for almensætninger. Det er det man kalder en tragisk konflikt, frøken.

SIGRID

grepet av hans uro. Men far — far!

SKOGSTAD

Far, far — ja! *Fra hende. Stanser saa igjen.* Hver gang jeg følte noget stort om mit land, da kunde jeg med engang bli ræd for at dø før det blev omsat i handling. Saa ræd var jeg at jeg tok mig en hvil av glæde over at jeg kunde tænke noe saa nydelig. *Plusselig hen og klapper Sigrid som for at gjøre godt igjen. Fort fra hende.* Der var smaa stater før som var blit verdensriker, naar de hadde faat løst ut alt som laa i racen av drøm og av troll. Og for at naa saa høit maatte man skjære av hæl og kutte av taa. Det skjønte jeg. Og for det var jeg villig til at gaa med paa en religion som bød mig imot, at ta et sprog som ikke var færdig og ikke var mit, at følge et demokrati som mit hjerte ikke fulgte, til at lukke for strømmene ute i den store verden som lokket, til at gjøre mig selv mere indskrænket end jeg selv kanske var av naturen — villig til det var jeg, og skjønte det gjorde jeg — — *Strækker den ene arm ut og saa den andre.* Hvem er du? spurte røsten. Og tusen røster gjentok det. Hvem er du? — Vi kjender dig ikke. — Det var kjølvandet efter min skute: Hvem er du? — Vi kjender dig ikke. *Hurtig op og ned.* Ja, du kan være stolt du, barnet mit.

SIGRID

gaar mot ham.

SKOGSTAD

gaar utenom hende og forbi. Vi kjender dig ikke. Mig! Jeg som hadde alle stammens egenskaper. Dem alle hadde jeg — fra længselen ut av landet helt rundt til den hjertesyke længselen hjem igjen. Selvraadigheten og trællefrygten for at ta ansvar for andre. Sindigheten i lange vintrer og flammen i korte somre. Den kongelige letsindighet og den barbariske tøilesløshet, spotten kold og lang som en Nordhavs-bølge, og i følge med den — den hviløse trang til at trevle op, til at løse, til at gaa til siste grænse og straks efter øm glæde over alt som blir bygget, hegnet om, værnet om, saa det vi hadde kunde bli større og anderledes og mærkeligere end i andre land. Jeg haante skrytet, men jeg skalv av hemmelig glæde naar jeg læste skrytet: Atter har vi vundet, atter har vi slaat, atter er vi kommet ind som nummer én. — Vi kjender dig ikke! Men jeg kjender dere. Og jeg visste hvor dypt dere kunde synke og hvor høit dere kunde stige — det var mig selv jeg elsket naar jeg elsket dere. *Stiger.* For jeg hadde ret. Jeg hadde oversynet. *Saa ganske langsomt og med vægt paa hvert ord.* Og derfor var jeg den som kunde forraade.

SIGRID

sætter i. Det faar du ikke lov til at si.

SKOGSTAD

vildt. Forraadte — forraadte — til døden forraadte jeg dem.

SIGRID

skriker. Du er syk, far.

SKOGSTAD

med et listig blik i øiet — han vil berolige hende. Jeg ser godt at de andre ogsaa er usle. Det er ingen fiks idé, Sigrid — kanske overdriver jeg litt, gjør mig stor i sorgen — betydningsfuld. Men jeg ser dem godt. Og jeg hører dem ogsaa. Hører dem synge og hvad de synger. *Der*

farer en gysning gjennem ham som av kulde, med et rart smil. Slik sang glemmer man aldrig. *Saa stærkere.* Uslinger! *Stigende.* Men jeg er niddingen.

SIGRID

Far —

SKOGSTAD

beroligende. Jaja — de andre ogsaa! *Fra hende, gaar, stanser og sier ganske rolig og tydelig.* Utslettet! — Det var sagaen om mig. *Staar og stirrer ut i luften.*

SIGRID

vil liste sig hen til ham, men stanser og lytter, et uttryk av glæde over hendes ansigt. Det er Halfred. Jeg kjender skridtene paa gruset.

SKOGSTAD

Jaja. *Der er med én gang kommet noget gammelmandsgeskjæftig over ham.* Ja som det var en ganske almindelig aften — en almindelig aften, ja. *Han ordner og uordner paa bordet. Saa erindrer han plusselig.* Aa. Nu husker jeg hvad han sa. En gammel tandløs mand. *Stivnet smil.* Med alle sine tænder — men tandløs. *Nikker et par ganger.*

Halfred kommer. Han er mut.

HALFRED

Godaften.

SIGRID

Godaften.

SKOGSTAD

der er begyndt med brevene igjen, slaar ut med haanden, muntert. Sit ned, hr. ingeniør.

Litet ophold.

HALFRED

Jeg syntes jeg fik se indom. *Sætter sig oppe i bakgrunden.*

SIGRID

Aa jeg ber.

SKOGSTAD

Jeg sitter her med min kabale — med brevene mener jeg, haha — med brevene.

John Løwen kommer.

JOHN LØWEN

Har barna lagt sig?

SIGRID

De holder vist paa.

JOHN LØWEN

Og jeg som hadde rosiner og mandler med til dem. Man kommer for sent med sine velgjerninger. *Til Halfred.* Har De begyndt at angre?

HALFRED

bisk. Nei, nu mere end nogensinde synes jeg at idioter skal dræpes.

JOHN LØWEN

som kvæppet litt først. De er en betydelig morder, hr. Dalberg. Men tækkelig er De ikke. *Ser paa Sigrid.* Det ser ut som frøknen er enig med mig. *Til Skogstad.* Naa vi har overlevet vor vanære, hr. baron.

SKOGSTAD

smilende. Ja, mærkelig nok.

JOHN LØWEN

føler paa hans puls, ser paa sit ur. Vi dør altsaa ikke dennegang.

SKOGSTAD

ryster paa hodet.

JOHN LØWEN

Det er ikke som *syngende* jene Asra, welche sterben, wenn sie lieben. Hjertet er ikke angrepet altsaa?

SKOGSTAD

Nei ingen av de ædlere dele, hr. doktor.

JOHN LØWEN

hvisker først, fortsætter saa høit. — eller galden?

SKOGSTAD

ler.

JOHN LØWEN

Naar vi nu ikke nyder andet end litt tevand iaften, tar to spiseskeer amerikansk olje før vi lægger os, og saa beskjæftiger os med noget lyst og venlig, saa tænker jeg det er over til imorgen. De er en stærk mand. De taaler det utrolige. *Hvisker.* Den eneste som kunde gjøre det av med Dem, var min bror dyrlægen. Men han er blit saa stolt — aafy — aafy — saa stolt. Nu er broderfølelsen vaaknet i mig, frøken Sigrid. Efter hans siste operation. Herlig! Det var en hingst. Væddeløpet lyste i dens utæmmede øie. Dens spilte næsebor veiret fanfarer. Dens spændte øren hørte mængdens jubelskrik, naar den seiret paa banen. Den steilet i ung fryd. Hopla. En hingst. *Vrinsker, gebærder sig stolt.* Den løfter hodet. Den ser høit. Dens fire ben staar spændt mot Jorden. Sener og muskler er som staal under den bløte hud. Som en statue staar den. Som en statue av ædelt liv. Saa kommer dyrlægen. Gemytlig. Han bøier sig. *Gjør en kort bevægelse med tommelfingeren.* Sss-t — han snitter. *Later som han falder sammen og vralter med sænket hode et par skridt som et elendig øk.* Vallak, mine damer og herrer. *Svinger hatten.* Leve Vallakiet. *Ser paa de andre.* Aa — dyrene mærker naar man skjænder dem — ikke sandt, hr. godseier, De er jo selv landmand.

SKOGSTAD

nikker. Han puster tungt.

JOHN LØWEN

holder hatten hen til Halfred. Nok en skjærv til dyrlægefondet, hr. Dalberg?

HALFRED

kaster en mynt i hatten, leende. Værsgod.

Et par av gutterne viser sig i bakgrunden i natskjorte.

EN GUT

Kom og lek!

JOHN LØWEN

Jeg hører min stammes hyl. *Til gutterne.* Jeg kommer, jeg kommer. Rosiner og mandler! *Stikker haanden i lommen.* Men det er jo sandt. *Tar en revolver frem.* En trofæ, erobret fra fienden! *Citerende.* Da revolutionen var paa sit høieste, brøt mængden ind til vaabensmedene. *Hvisker til Sigrid.* Stjal den hos bøssemaker H. P. Pettersen paa hjørnet av torvet. *Høit.* Jeg lægger den her. Det er ikke noget leketøi for børn. *Lægger den paa et bord ved utgangen. Til gutterne som roper.* Jeg iler til mit elskede Idiotistan, som jeg vil dø for nu og immer. *Galopperer avsted.* Undskyld jeg forglemte mig. *Trasker avgaarde som et øk igjen. Ut.*

Litet ophold.

SKOGSTAD

Skal vi saa faa de jordbærene?

HALFRED

reiser sig raskt, kommer fremover. Jeg kommer for at melde mig ut.

De ser paa ham.

Det var jo her jeg omvendte mig til denne klisne religionen, saa jeg tænkte at det var her jeg skulde melde mig ut ogsaa.

SKOGSTAD

reiser sig. Ja det er her.

HALFRED

For nu nytter det vel ikke at fiffe op den gamle stasen længer. Efter den rekorden vi satte idag. Dø for fædrelandet. Forsvare til siste blodsdraape. Elske til døden. Nationale ære kræver. Eller mærket De noget til slikt i formiddag, hr. godseier?

SKOGSTAD

Nei hr. ingeniør.

HALFRED

Nei — det er jo ogsaa bare bra at faa feiet ut alt det romantiske rasket. Det blir bedre luft av det. Og skulde nogen i en festlig stund prøve paa det igjen, saa tror jeg nok det vil kvalme litt. *Muntert.* Sjøsyken vil helbrede os for de siste rester av patriotismen.

SKOGSTAD

Ikke umulig.

HALFRED

Vi dudde ikke til at være patrioter.

SKOGSTAD

Det ser slik ut.

HALFRED

Men vi kan være bra folk for det.

SKOGSTAD

nikker.

HALFRED

At tjene penger er ogsaa et maal. Vi kan kalde det landets økonomiske selvstændighet. Og en stund fremover kan vi gjerne si at vi gjør det for fædrelandets skyld. Som før. Paa den maaten kan vi jo kanske ogsaa faa noget utbytte av den tiloversblevne nationale ære, — om end kun — undskyld — økonomisk.

SIGRID

Du er raa.

Skogstad sætter sig igjen. Han sitter og roter hensigtsløst med kortene.

HALFRED

smiler haardt, taler langsomt. Ja. Og befinder mig vel derved. *Fortsættende.* Men da gjælder det at faa indført saa meget utenlandsk kapital som bare mulig og faa indkaldt saa mange fremmede at vi kan faa en god blanding istand. Det kunde kanske friske litt paa fremtidsfolket. Hvad sier du til likesaa mange engelskmænd og svensker

som vi er selv. Skulde man ikke kunne faa en anstændig race ut av det?

SIGRID

Hvorfor ikke negre?

HALFRED

Gjerne litt neger ogsaa. Det kunde sætte litt kulør paa suppen. Halloh my baby, halloh my honey, halloh my ragtime girl. *Stærkt.* At arbeide med lidenskap, at naa maal som kan naaes, det ene efter det andre, at sætte ind siste trevl av sin kraft, saa det synger døvende i kroppen, at se guldet lyse og rulle og forvandle mennesker — det er vel ogsaa et liv som man kan være bekjendt. Og da slipper man at staa i nogen kyssesekt og lyve at man elsker hverandre. Altsaa: For fædrelandets skyld vil jeg utsuge de indfødte saa godt jeg formaar. Det er mit program.

SIGRID

ler haanlig. Dyrlægefondet!

HALFRED

nikker rolig. Ja, hvad der blev tapt, det maa indvindes igjen. — Men jeg har ogsaa andre, ideelle hensigter.

SIGRID

ler kort og haardt. Haah!

HALFRED

Jeg skal sitte og lure paa om der skulde komme noget hellig øieblik igjen — saa skal jeg være den første som farer i strupen paa manden. *Gaar i sterk lidenskap frem og tilbake.* Ett hellig øieblik faar være nok i en mands liv. Jeg taaler ialfald ikke mere. Forstaar dere det?

De kan ikke la være at se paa ham. Der farer noget ømt, næsten bedøvet over Sigrids ansigt.

SKOGSTAD

reiser sig. Det er fortjent. Fortjent. Fortjent. *Sætter sig.*

HALFRED

rolig med blikket paa Sigrid som ser paa ham igjen. Jeg synes jeg skylder at meddele den forandring som er foregaat med husets svigersøn — for om —

SIGRID

øinene flakker, hun vil ikke høre, hen til Skogstad, som har lagt hodet paa sine armer, som han har bredt ut over bordet. Men ser du ikke far?

SKOGSTAD

reiser hodet.

HALFRED

i fuld harme igjen. Jeg saa ikke han gjorde noget for det hellige øieblikket sit — han lot dem skamskjænde hingsten uten at blunke. Jo det er sandt. Han stillet sig op paa torvet og sa at han hadde bodd her i tusen aar. Haha. *Direkte.* Men de næste tusen aar bor jeg her i landet, skjønner herskapet det?

SIGRID

i stærkeste harme. Gaa med dig!

HALFRED

Men gaar jeg, saa gaar jeg.

SIGRID

Truer du? Gaa med dig! Gaa!

HALFRED

bukker. Gaar.

SIGRID

blir sittende til han er utenfor hørevidde, saa kaster hun sig hulkende over bordet.

SKOGSTAD

har set raadløs paa, hen til hende. Stakkars lille Sigrid min.

SIGRID

reiser sig med et ryk, kaster hodet tilbake. Nei.

SKOGSTAD

Det var ikke dig, Sigrid, lille Sigrid, det var mig.

Atter raadløs, da hun ikke svarer, saa plusselig. Gaa efter ham, Sigrid.

SIGRID

med kast paa nakken. Haah! *Et slag opover gulvet; litt efter.* A, for en raahet. *Næsten vildt.* For en kjæmperaahet.

SKOGSTAD

Mist ham ikke, Sigrid.

SIGRID

ser paa ham.

SKOGSTAD

Gaa efter ham.

SIGRID

Aldrig.

SKOGSTAD

Bry dig ikke om mine smaatterier. Verden stanser jo ikke for om vi stanser. Det umaadelige er foran os. Det lille begrænsede, som var vort, og som vi elsket — det kommer saa aldrig igjen. Ikke netop som det var og som vi tænkte det kanske kunde blit. Men i andre former — som vi endnu ikke kjender, Sigrid. Han er inde paa det — det vilde været rart, om han hadde været anderledes. Unaturlig for ham. For en kraft, Sigrid — for kræfter.

SIGRID

ser faren rakt i øinene. Jeg synes han hadde ret.

SKOGSTAD

en krampelignende trækning gaar over hans ansigt. Ser paa hende. Kan ikke faa ord frem. Bøier hodet. Ja, ja.

SIGRID

Men jeg vil altid bli hos dig. *Ind til ham.*

SKOGSTAD

samler sig. Slip ham ikke. Gaa efter ham. Find ham.

SIGRID

Men far, du vil da ikke — han gik jo.

SKOGSTAD

Søk ham. La ham ikke forhærde sig. Find ham. Elsk

ham. Vær ødsel, Sigrid. Du er ung, og I elsker hverhverandre. Det er skjønt i verden — stjerner veksler med sol — himlen er over os alle og der er plass til alle glæder i verden. Skynd dig. — Skynd dig, Sigrid. Han venter dig.

SIGRID

ser op paa ham. Far, far — min elskede far!

Kysser ham, farer ut.

SKOGSTAD

gaar op og ser efter hende. Da han vil gaa nedover mot stuen, ser han revolveren ligge paa det lille bordet. Griper den. Stærkt. Da kanske! *Eftertænkende.* Da kunde jeg kanske bli til nytte. Da kanske røsten vilde tie — Hvem er du — Vi kjender dig ikke. — *Undersøker revolveren nøie. Nikker paa hodet. Saa ganske stille.* Elsker jeg mit land saa høit at jeg derfor maa dø? *Staar litt, ryster saa paa hodet.* Sørger jeg saa dypt over at min stamme aldrig kommer til at reise sig mere, at jeg derfor maa dø? — *Litt efter ryster han paa hodet. Han puster likesom befriet ut. Lægger revolveren fra sig. Med noget av et forklarelsens skin over sit ansigt ser han ut over landskapet, som ligger i den siste solglans. Med et lyst smil:* Fager er lien. Aldrig har den syntes mig saa fager før. Akeren er gul. Volden er slaat.

MANGESTEMMIG KOR

som høres langt borte til høire. Jeg vil værge mit land —

SKOGSTAD

farer sammen. Han holder for ørene. Hans ansigt fortrækker sig. Først er det som kvalme tar ham, saa han maa kaste op, — saa er det som han maa kvæles. Han griper revolveren og flygter ut mot venstre. Man ser ham løfte den høire haand. Et skud høres. Han dreier sig helt om og falder over tærskelen ind i stuen.

Sangen kommer nærmere.

Et fakkeltog av glade unge mennesker kommer fra høire, drager mellem trærne over haugen, idet de synger:

Jeg vil værge mit land.

PARADE-SENGEN

KOMEDIE I TRE AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1913.

PERSONERNE

FREDRIK ALFSØN, grosserer	brødre.
FRANS ALFSØN, literat	
JULIUS ALFSØN, i en boklade	

ELFRIDA, FREDRIKS kone.

LELIA	deres barn.
JØRGEN	

Dr. LUDVIG ALFSØN, onkel.
CARO SUNDT, kusine.
Direktør LINDGREN
KONGEN
KABINETSSEKRETÆREN
Journalist HENRIKSEN
Tegneren ULSTRUP
ANDRINE, ældre tjenestepike.

Der gaar otte dage mellem hver akt.

Handlingen foregaar i huset hos JØRGEN ALFSØN, brødrene ALFSØNS far.

FØRSTE AKT

Et stort dagligværelse hos gamle Jørgen Alfsøn, de tre brødre Alfsøns far. Det er litt stivt, men rikt møblert. Midt paa gulvet et stort firkantet marmorbord med en hvit vase paa. Til venstre, mellem vinduerne til gaten, et skrivebord med stol foran. Stolen staar med ryggen halvt mot tilskuerplassen. Til høire øverst, dør til entréen, nederst dør til de andre værelser. Midt paa bakvæggen dør med portièrer til Jørgen Alfsøns soveværelse. Mange bøker i bokhylder.

Fredrik og Elfrida sitter i forgrunden til venstre. Fredrik blader i noen papirer. Elfrida har hat paa hodet.

Frans sitter makelig paa en chaiselongue i høire forgrund med en avis i haanden.

Der er længe stilhet. Endelig ser Fredrik paa sit ur.

ELFRIDA

Hvormeget er den?

FREDRIK

Den mangler endnu noen minutter.

Atter stilhet.

ELFRIDA

Og dette hver eneste dag! Og naar han saa kommer, ser han paa os med noen øine, som vi hadde gjort noe

galt. Det er akkurat som i gamle dager paa skolen naar vi skulde ind til bestyreren.

FRANS

Aa herregud. Det er jo ikke stort andet far forlanger av os heller. Og saavidt jeg mindes, er det du som har faat det istand ogsaa, forat han ikke bare skulde faa sine nyheter fra onkel Ludvig.

ELFRIDA

Jamen hver dag. Paa klokkeslettet. Akkurat en time. Og saa blir vi avskediget.

FRANS

Du kan jo la være at komme.

ELFRIDA

Det skulde se net ut. Saa vilde d e t gaa byen rundt. Vi er jo da hans barn. Ikke for noen pris!

FRANS

Hvad er det du klager for da?

ELFRIDA

Jeg klager ikke. Klager jeg vel, Fredrik?

FREDRIK

smatter litt utaalmodig.

Atter pause.

ELFRIDA

Jeg synes da vi maatte kunne bli enige om at faa ham til at foreslaa at vi ikke skulde komme mere end hver anden dag — eller ialfald ikke allesammen hver dag.

FRANS

Dere idag — og jeg imorgen f. eks.

ELFRIDA

Ja.

Pause.

FRANS

Er det idag det skal ske?

ELFRIDA

Hvilket?

FRANS

Jeg kunde næsten se at han sat og memorerte en av sine smaa diplomatiske speecher. Da blir det gjerne ebbe i den gamle digters pung.

ELFRIDA

Du skulde tale om fars pung!

FREDRIK

Silence, Pus!

Pause.

FRANS

læser op av avisen: „For at ophjælpe landets næringsveier — gjøre det norske flag kjendt og æret i alle havner -- fremme et nationalt foretagende osv.“ Jeg ser firmaet Stjernholm og Alfsøn har ogsaa undertegnet. *Gjør et litet ophold.* Gad vite om der er noget i verden som strider mere mot aanden i al fars digtning end et slikt oprop. Lokke folk med patriotisk agn til at sætte penger i et foretagende og saa stikke profitten i sin egen lomme! Blande fars navn ind i slik humbug! Og faa ham til at rykke ut med penger for at støtte humbugen. I en tid som vor, da alting gaar ut paa at tjene penger, skulde man kanske være litt vâr om et navn som det vi har den ære at bære. Det synes nu jeg, selv om jeg ikke er familiens fineste hode.

ELFRIDA

har flere ganger villet avbryte, men Fredrik har nappet i hende. Vâr om det navn vi bærer! Det er vel det du er? Dine avsilete bøker beviser det ikke. Dine affekterte foredrag heller ikke — altid om far, far og atter far. Og der kan jo ikke være en fest eller et selskap, uten at du drar frem en av hans bøker, naar det da ikke er en av dine egne, og læser med hans stemme og hans manerer — øh øh saan grynter du ogsaa — saa folk snart er likesaa kjed og led av far som av dig selv. Eller er det for at være

vâr om navnet, at du lar far betale din gjæld flere ganger om aaret. Der har du ebben der. Hvad maatte ikke far betale for dig, dengang du var godseier.

FRANS

Gaardbruker, naadige frue.

ELFRIDA

Ja gaardbruker, naar du var venstre, og godseier, naar du var høire. Dengang gik der mange tusen til at ophjælpe det norske jordbruk. Det kunde jo ikke være mindre naturligvis. Men du gik i fjøset og stak i kuerne med hansker paa fing, som han sa schweizeren din. *Næsten høitidelig.* Men jeg skal si dig — for det kunde du kanske ha godt av at vite, at det første store skibet — det største skib som er bygget her i landet, det skal bære fars navn. Jørgen Alfsøn.

FRANS

Altsaa likefrem bokstavelig sælge hans navn. Bokstavelig — Jørgen Alfsøn. Tvi! Firmaet Stjernholm og Alfsøn, som Fredrik blev kjøpt indi for dyre penger, befinder sig i en skidt situation og saa —

De reiser sig alle tre med smilende ansigter, for det gaar i døren til soveværelset.

Det er Caro som kommer stille men hurtig. Hun slænger i forbifarten en bok paa et litet bord i forgrunden tilhøire.

Da de ser det er hende, sætter de andre sig med sine sædvanlige ansigter.

ELFRIDA

Var det bare dig!

FRANS

idet Caro passerer ham. Hvor nydelig du er idag, Caro. Du er saa blek.

Caro gaar ut.

FRANS

til Elfrida. Hun er søt.

ELFRIDA

Ja, og slik som du opfører dig mot den ækle ongen. I din fars eget hus. Det skulde ikke undre mig —

FRANS

Hvad skulde ikke undre dig? Naa. Naa? Du tør ikke —

ELFRIDA

Din egen kusine!

FREDRIK

med et diplomatisk smil. Det forekommer mig at tonen idag har været endogsaa litt livligere end sædvanlig.

FRANS

Det var som altid Elfrida som begyndte.

ELFRIDA

Jeg.

FRANS

Hun sitter hver eneste dag her og klager over far.

ELFRIDA

Klager jeg? Klager jeg vel, Fredrik?

FRANS

Jeg er gudhjælpe mig saa kjed av at høre paa hende at var det ikke for fars skyld stakkar, saa satte jeg aldrig min fot her i huset.

ELFRIDA

Men du har kanske ikke raad til at la være.

FRANS

Saa nu begynder hun igjen.

ELFRIDA

Begynder jeg? Begynder vel jeg, Fredrik?

FREDRIK

Jeg tar ikke parti i familietvister.

ELFRIDA

Man tar ikke parti for om man er enig med sin kone.

FREDRIK

Saa vær nu rolig, Pus.

Julius kommer hurtig fra entréen. Han er en liten puslet, som oftest stilfærdig person.

JULIUS

litt utydelig. Undskyld — chefen — *Da han ser at faren ikke er kommet, puster han ut.* Er han ikke kommet endnu? *Gaar hen og puster paa Frans.* Kan du mærke noget.

FRANS

Ja, dit svin.

JULIUS

Idag har jeg ved gud ikke —

FRANS

Du er vist snart moden til anstalten.

ELFRIDA

Uf ja!

JULIUS

Ved gud! Spør Pedersen.

Sætter sig i skrivestolen.

FRANS

Det er fars stol!

JULIUS

skvætter op og sætter sig ved midtbordet. Ved gud!

FREDRIK

Jeg synes du er meget uforstandig, Frans, naar du taler om forretninger. Du er kunstner. Du forstaar dig ikke paa forretninger. Bien! Det er en ærlig sak. Men ogsaa en kunstner behøver penger.

JULIUS

Forskud!

FREDRIK

Hvad?

JULIUS

Det er bare forskud, det. Det kan vi bokhandlere tale et ord med om.

FRANS

Bokhandlerne kanske. Men jeg trodde ikke bokhandlermedhjælperne.

FREDRIK

Og hvad nu denne bestemte forretning angaar —

JULIUS

krænket. Jeg tænker vi bokhandlermedhjælpere — — Vil De ha en sørgelig bok, frue, sier vi og vi sier: Her har vi netop en bok av Frans Alfsøn, og vi lægger den frem. Vil De ha en munter bok, frue, sier vi. Her har vi netop en bok av Frans Alfsøn. Og vi lægger den frem. Samme bok. Slik er det det virkelig gaar til. Vi har en overmægtig indflydelse paa literaturen, vi bokhandlermedhjælpere. Det er vi som bestemmer hvad folk skal læse. Oplysningens pionerer —

FRANS

Men klokken er ikke mere end elleve, Julius.

JULIUS

stille høitidelig med graaten i halsen. Engang maatte dette sies.

FRANS

Engang til, mener du.

FREDRIK

beroligende. Ja det er sandt det, Julius.

JULIUS

Hvad har jeg ikke gjort for far? Vil De ha en munter bok, frue —

FREDRIK

til Frans som vil fortsætte. Julius er saa nervøs, stakkar.

JULIUS

Ja, det er jeg. Det er det jeg er. Naar du bare vil indrømme det saa — *Sætter sig stille igjen.*

FRFDRIK

Det var det jeg vilde sagt. Denne forretning som du taler saa ironisk om —

FRANS

Jeg taaler ikke at fars navn trækkes ind i svindel.

FREDRIK

Men hør nu. Det er da ikke mere svindel at sætte penger i skibsaktier end at la dem staa og forrente sig i en bank. Det maa da du som et intelligent menneske forstaa. Og at der tjenes mere paa aktierne end i banken gjør da heller ikke forretningen til svindel. Det maa du da indrømme. Du vet jo likesaagodt som jeg at det er vanskelig at faa advokat Bergendahl til at uttale sig om fars affærer. Far har nedlagt forbud. Men saameget har jeg kunnet forstaa at far efterlater sig — kommer ikke til at efterlate sig mange penger. Nu, dette er en forretning som støttes av vore første pengemænd og vore største banker. Her aapner sig en stor økonomisk utsigt for os. Med andre ord, naar jeg vil ha far til at interessere sig for denne sak, da trodde jeg at jeg handlet i fælles interesse, til fordel for os alle. Ikke bare for mig.

JULIUS

Jeg vil ha min part.

FREDRIK

Ja, Julius. Du skal faa din part. *Til Frans.* Kan du ha noget alvorlig at indvende mot det.

FRANS

der ikke har andet at svare, høitidelig. Fars navn er mig hellig.

FREDRIK

stille. Mig ikke mindre.

ELFRIDA

til Frans. Er det fars navn eller er det fars penger du er ræd for.

FREDRIK

Silence, Pus. Det er selvfølgelig fars navn Frans er ræd for. Og med rette. Han som jeg. Jeg er aldeles

enig med Frans. Det er dog den dyreste arv far efterlater os. Hans navn er os alle hellig, som Frans sier. Og du vet godt at jeg aldrig vilde nedlate mig til at sætte den ringeste plet paa hans navn, selv om der var millioner at tjene.

Caro kommer tilbake med en pakke og gaar hurtig ind i soveværelset. Hun har yttertøi paa.

FRANS

faar en indskydelse. Paa én betingelse.

FREDRIK

Naa?

FRANS

Jeg bestemmer hvem der skal døpe skibet.

ELFRIDA

med utbrud. Aah!

FREDRIK

Det blir der altid raad med.

ELFRIDA

At du vil nedlate dig, Fredrik. — — Saa skal han være saa naadig ikke at si til din far at du er en svindler.

FREDRIK

Silence, Pus.

FRANS

Da skal jeg tale til far.

FREDRIK

Jeg vilde foretrække at du overhodet slet ikke talte til far om dette. Han blir bare mistænksom, hvis der ivres for stærkt.

FRANS

Ja, lov da.

FREDRIK

Jeg kan ikke træffe nogen bindende bestemmelse om dette paa forhaand. Det er jo heller ikke jeg som —

FRANS

Nei det er Silence Pus, jeg vet det. Som sædvanlig, dere skulde ha indtægten, æren og fordelen.

FREDRIK

litt heftig. Av hvad?

FRANS

Av det berømte navn vi bærer. Julius stakkar og jeg vi skal ha alle ubehageligheterne.

FREDRIK

Av hvad?

FRANS

Av navnet for fan. Av Alfsønnavnet. Jørgen Alfsøn. Vet du ikke hvem far din er nu? Det er nemlig ikke for alle det er nogen fordel at hete Alfsøn.

JULIUS

Jeg hadde kanske været akademisk borger, jeg, men saa var professoren i matematik en fiende av far. Det er noe som alle vet. Spør Pedersen.

FREDRIK

vil svare heftig, men gjør en runde i værelset, kommer tilbake, stiller sig op med haanden ind paa brystet og sier rolig. I merkantile kredse — tror du der det er nogen fordel at bære en berømt digters navn. Hadde jeg hett Hansen eller Olsen, hadde man tat mig for den jeg var og dømt mig derefter. Nu — sier eller gjør jeg nu noget som vinder bifald, da er det snarest far som faar æren. Foreslaar jeg noget i direktionsmøte som ikke slaar an, saa ser de ut allesammen som man ikke kunde vente andet naar digtere blandet sig i forretninger. Det er ikke morsomt. — I smaat som i stort. Om det saa er i kort — jeg kan ikke betænke mig et sekund — i bridge — paa hvad jeg skal spille ut, uten at en eller anden næsvis person sier: Naa, digter'n! Det hænder at jeg — rent nervøs — ikke kan spille ut før den næsvise bemærkning er faldt. Og jeg taper.

FRANS

Taper du stakkar.

FREDRIK

Ja, hvor jeg egentlig skulde ha vundet.

FRANS

Aa gud saanne smaatterier!

FREDRIK

Det er ikke smaatterier for en alvorlig forretningsmand at han ikke kan nævne ordet kroner uten at han er ræd for at man skal smile. Smile eller undertrykke smil.

JULIUS

Ps—s — de ler av mig!

FRANS

Julius stakkar har ret. Han bryr sig pokker om slike bagateller. *Med følelse.* Der er noget tragisk i at være søn av en stor mand. Men det er et indre forhold. Det vedrører sjælelivet. Men se — det har du ingen fornemmelse av.

ELFRIDA

End om man slet ikke er enig i alt det far har skrevet — ja misbilliger det — er det heller ikke noget som vedrører sjælelivet, naar man bærer samme navn. Naar stiftsprovsten ved middagen hos Langbergs forleden sier: Deres svigerfar, kjære frue, er en stor verdensberømt digter, agtet og beundret, storkors av St. Olavsorden — men hele hans digtning er i sin inderste grund umoralsk, usædelig, ukristelig. Var ikke det sjæleliv? Og maatte jeg ikke rødme?

FRANS

Du er ikke nogen Alfsøn. Du er en indgiftet embedsmandsdatter, saa det gjør hverken fra eller til om du rødmer over det navn som ikke er dit. *Med styrke.* Sammenligningen! Det er det tragiske. Den usynlige sammenligning som alle anstiller og som altid, altid falder

ut til fordel for den første som bar navnet. *Slaar hænderne for panden.* Naar jeg tænker paa hvad jeg har liggende i min skuffe av planer og utkast, av digt og skjønhet gjennem mange aar —

ELFRIDA

Du skulde ha utgit skuffen og gjemt bøkerne. Aanei, hr. deklamationsraad, hadde du hat litt av det sjælelige indhold som Fredrik har — litt av hans lange syn, av hans beherskede lidenskap —

FRANS

Haha. Det er vel Fredrik som har arvet lidenskapen efter far ogsaa nu. Redingoten har han arvet. Og haanden paa brystet! Men lidenskapen — Aa jøja mig.

FREDRIK

Jasaa — jasaa! *Han gjør en runde. Derpaa bekjæmpet rolig.* Men indenfor redingoten, Frans. Indenfor. Tror du ikke jeg ogsaa mange ganger har hat lyst til at kaste mig blindt, hadde jeg nær sagt, ind i forretningshvirvlen, hvor menneskers vel og ve stod paa spil, hvor der var titusener at tjene, hvor man følte at man ogsaa selv hadde et jeg, at man var den store initiativrike geniale forretningsmand? Men gjør jeg det nogensinde?

ELFRIDA

Fredrik er ofte saa pinlig ængstelig —

FREDRIK

ivrigere. — Er jeg nogen genial forretningsmand? Har jeg ord for at være det? Utkaster jeg nogen store vuer? Og hvorfor ikke? Paa grund av navnet. Det hemmer mig. Det lammer mig. Det tyranniserer mig. Det tvinger mig til — til —

FRANS

Til at være hæderlig?

FREDRIK

sagte og med betydning. Det tvinger mig til at føle mig mere samvittighetsfuld end jeg er av naturen. Jeg ser

guldfuglen, men jeg lar den flyve. Men jeg ser den godt. Jeg ser den. *Med utbrud.* For man behøver jo ikke være idiot, fordi man er søn til en stor digter.

FRANS

ironisk. Nei, man behøver ikke.

JULIUS

reiser sig med lynende øine. Jo man behøver. For far har tat alt det som vi skulde hat. *Skrikende.* Det er et mar — ty — rium.

Caro kommer stille og fort ind fra soveværelset. De reiser sig alle med de elskværdige ansigter.

CARO

ganske sagte. Hys. Far er syk.

ELFRIDA

Hvorfor har du ikke sagt det før?

De gaar alle op mot døren.

CARO

Ingen maatte komme ind.

FREDRIK

Er det noe farlig?

CARO

Jeg vet ikke. Onkel Ludvig kommer vist straks ind.

ELFRIDA

Onkel Ludvig. Er der ikke anden doktor end onkel Ludvig. Jeg vil straks sende bud efter professor Taube.

CARO

Far vilde ikke ha nogen anden.

ELFRIDA

Hvorfor har du ikke sagt dette før?

CARO

Jeg skulde ikke si noget.

ELFRIDA

Det hadde da været rimeligere at vi, barna —

FREDRIK

Silence, Pus. Har han feber?

CARO

Jeg tror det.

Dr. Alfsøn kommer. Han trækker portièrerne godt sammen.

FREDRIK

Far er syk?

ELFRIDA

Skal vi ikke sende bud efter Taube. Ikke for det, onkel Ludvig, at vi paa noen maate tviler om at De er den beste —

ONKEL LUDVIG

Hvis det behøves, skal nok jeg sende bud efter en kollega.

FREDRIK

Kan vi gaa ind?

ONKEL LUDVIG

Nei, foreløbig maa han prøve at sove.

FRANS

Er det hjertet, stakkar?

ONKEL LUDVIG

Ja.

FREDRIK

Har han feber?

ONKEL LUDVIG

Ja.

FREDRIK

Har han spurt efter mig?

ONKEL LUDVIG

Nei.

FRANS

Ikke efter mig heller?

ONKEL LUDVIG

ryster paa hodet.

JULIUS

Efter mig da?

ONKEL LUDVIG

Han spurte om du var ædru.

JULIUS

listig. Si ja.

FRANS

til Fredrik. Kanske vi burde la pressen faa en meddelelse.

ONKEL LUDVIG

Jeg tror ikke det hjælper.

ELFRIDA

Du tror ikke vi skulde sende bud efter stiftsprovsten, Fredrik?

ONKEL LUDVIG

Han er ikke oplagt til disput.

ELFRIDA

Disput. Man disputerer da ikke med sjælesørgeren.

ONKEL LUDVIG

Jeg tror ikke det er værdt. For sjælesørgeren.

ELFRIDA

Men ialfald blir jeg her. *Begynder at ta hatten av.*

ONKEL LUDVIG

Han taaler ikke sindsbevægelser.

ELFRIDA

heftig. Fredrik!

ONKEL LUDVIG

Caro klarer det nok. Han blir ikke ræd naar han vaakner og ser at det er hun som sitter ved sengen. *Klapper Caro over haaret.* Foreløbig maa han ha ro. Han kan trænge til hvile. *Let henkastet.* Slik som han har levet.

De ser spørgende paa ham.

ELFRIDA

Som han har levet?

ONKEL LUDVIG

Paa sine ældre dager arbeidet han som en gal mand. Og da han var ung, levet han som en gal mand.

De ser paa ham.

ELFRIDA

for at bryte pausen, fornemt. Han levet vel som unge mænd flest.

ONKEL LUDVIG

Bedre, frue. *Fordypet likesom i minder.* Akja, det var herlige dager. Altid oplagt. Altid med fuld fart. Bare jeg vinket, saa kom han.

ELFRIDA

Og De vinket.

ONKEL LUDVIG

Ja jeg vinket — jeg vinket. Og han kom glædestraalende med begge hænder utstrakt. Smil i øinene og høi og stor og vakker. Ingen av dere naadde ham til skulderen engang. Noe nyt, ropte han paa lang vei. Ja, ja — svarte jeg. Og saa bar det utover. Utover fjorden med baaten stappa fuld —

JULIUS

Av flasker —

ONKEL LUDVIG

Piker og flasker. Om hverandre.

ELFRIDA

Nei, Fredrik. Der er grænser — denne tonen.

FREDRIK

Jeg synes ogsaa —

FRANS

Det er da far, onkel Ludvig.

ELFRIDA

Og nu det kanske lider paa det siste —

ONKEL LUDVIG

Visste dere ikke dette? Aa tøv! Det er bare noget dere indbilder mig. Dere kunde da ikke tro at han hadde levet som et storkors bestandig lel? Det er ikke længer siden end igaar han lo saa det klukket, da vi talte om en tur utover til øerne en St. Hanskveld Ida hette hun

Hun var fra Fjerdingen. Hun er model til prinsesse Lætitia i det store eventyrdramaet hans. Ja, det var gut, det, som kunde finde juveler paa møkkabinger. — Akja, akja — de tider er forbi. — *Kort, doktormæssig.* Jeg kommer igjen om en time. *Til Caro.* Ta Nick Carter'n din, du jenta mi, og sæt dig ind.

ELFRIDA

med dédain. Nick Carter.

JULIUS

Salgsvare!

Caro har set sig om i værelset, gaar ned til det lille bordet til høire og tar boken.

FRANS

hen til hende, sagte. Jeg har en stor glæde til dig. Hys! Mange tusen mennesker skal være vidne til at du nyder den største ære — men paa én betingelse.

Caro gaar ind i soveværelset uten at svare.

ONKEL LUDVIG

der er gaat til entrédøren, vender sig. Der er fare.

Gaar.

FREDRIK

ser paa de andre. Rækker en haand til Elfrida, en til Frans. Behøver jeg — *Da de har tat hans hænder.* Vi hører jo dog sammen.

FRANS

Naturligvis. Jeg bare skammer mig.

ELFRIDA

Tilgi mig, kjære Frans, at jeg var saa heftig. Jeg kommer jo fra saa ganske andre forhold. *Smiler elskelig.* Fra et gammeldags kanske. men fint dannet og kristent hjem.

FRANS

Aa kjære dig.

FREDRIK

Det blir vanskelige tider for os kanske. Tider som kræver al vor takt og al vor finfølelse. Det skylder vi far.

ELFRIDA og FRANS

let rørt. Ja. Ja.

FREDRIK

Husk paa det du ogsaa, Julius.

JULIUS

Ikke en draape! Jeg vil gaa ned i bokladen og ordne en utstilling i vinduene av fars verker.

FREDRIK

Nei vent med det til imorgen, Julius.

JULIUS

I pragtbind!

FREDRIK

Indtil det er sikkert — indtil vi vet noget sikkert, tales der ikke et ord om fars sygdom.

ELFRIDA

avgjort. Jeg gaar straks til kabinetssekretæren. Kongen maa være à jour fra første øieblik. I al diskretion naturligvis.

Brødrene nikker samstemmende.

FREDRIK

mildt. Diskret, Pus!

ELFRIDA

Jeg gaar straks. Jeg maa jo ogsaa tænke litt paa klær til barna.

FREDRIK

Om en time er vi her igjen. Jeg gaar hen til advokat Bergendahl.

FRANS

Jeg lægger bud hos Andrine om at jeg er borte paa Grand.

FREDRIK

Ikke et ord til journalister eller andre.

FRANS

Selvfølgelig. *Ser sig trist i speilet.* Bare de ikke gjetter noe paa mig.

FREDRIK

Husk det allesammen at mange øine vil bli rettet paa os i denne tid. Hele landet, hele Europa vil dvæle ved denne sykeseng.

ANDEN AKT

Otte dager efter. Jørgen Alfsøns dagligstue.

En sykesøster kommer fra entréen.
Caro gaar hende imøte og fører hende ind i soveværelset.
Frans sitter, meget alvorlig, i en lænestol. Ved siden journalist Henriksen og tegneren Ulstrup, som tegner Frans.

FRANS

Ja, det var samme aar som min roman „Utskutt“ kom ut. De husker den.

HENRIKSEN

med blyant og notisbok. Aa gud ja.

FRANS

Jeg vet ikke hvorledes jeg kommer til at tænke paa det. Men da sa far — naaja, det kan være det samme. Det er jo ikke om mig vi skal tale. Ja De kan tro, saa steil som han kunde være utadtil, saa øm og kjærlig var han i virkeligheten. Og ikke minst likeoverfor mig. For det tror jeg nok jeg tør si at han var, ikke stolt, langtfra det, men glad fordi han i mig saa noget av en fortsættelse. Faar De næsen til nu?

ULSTRUP

Ja, jeg tror da det.

FRANS

Vi har ikke veget fra hans leie. *Caro kommer fra soveværelset mot høire.* Vi har skiftet, skjønner De. Vor kusine frøken Caro har været saa snil og kjærlig hele tiden. *Caro ut.* Men ogsaa for os andre har det været en oprivende vaaketid. Min bror Fredrik har jo kone og barn, saa han har naturligvis ikke kunnet være her hele tiden. Og Julius stakkar —

HENRIKSEN

Jeg har dette. Men hvad var det Deres far sa i anledning av „Utskutt".

FRANS

Aa det ja. „Der er glimt av geni i den boken, gutten min," sa han. „Og talent over det hele." Ordret slik. Aa gud ja. *Stryker sig over øinene.* Far tillot sig at være uenig med publikum og presse. I dette som i saa meget andet. — Men for guds skyld — dette er privat mellem Dem og mig. Jeg forbyr Dem at sætte et ord av dette i avisen.

HENRIKSEN

som noterer. Nei, er De gal!

FRANS

Jeg har allerede før saa mange uvenner og rivaler.

HENRIKSEN

Er De færdig, Ulstrup?

ULSTRUP

Det er den fordømte næsen. *Til Frans.* De skulde ikke ha rettet ved den.

FRANS

Jamen den var jo skak

ULSTRUP

Den er skak.

FRANS

Den er ikke mere skak end Deres.

ULSTRUP

Men den er ogsaa skak. Naa det faar jeg rette paa oppe i trykkeriet.

Henriksen og Ulstrup reiser sig. Der trykkes i haanden.

FRANS

med hovedrysten. Og det værste staar vistnok igjen. — *Lettere.* Det har gjort et vældig indtryk i byen, kan jeg skjønne. Og pressen har skrevet saa vakkert. Dere ikke minst.

HENRIKSEN

Man taler ikke om andet end Jørgen Alfsøns sygdom. Telefonen staar ikke oppe i redaktionen.

FRANS

De saa telegrammerne. *Peker paa en haug telegrammer som ligger paa midtbordet.*

HENRIKSEN

Jeg har notert dem.

FRANS

Fra høi og lav. Og ikke minst fra smaafolk. — Jeg elsker smaafolk som jeg hverken kjender eller har hørt navnet paa engang. *Da de er ved døren.* Pas paa at han ikke gjør næsen for skak da.

HENRIKSEN

Ja da.

De gaar.

Frans gaar hen og ser sig i speilet. Caro kommer tilbake. Han tar hende om livet.

FRANS

Kan du ikke gjøre det. Iaften naar far sover. *Caro gaar unna.* Det blir det største skibet som er bygget i landet. Og saa næste 17 mai i tusenjublen skal du staa i den nye lysegrønne kjolen din og døpe det med en

flaske champagne. Daaben foretoges med gratie av den unge smukke frøken Caro Sundt, søsterdatter av den store avdøde digter Jørgen Alfsøn — kommer det til at staa, i alle landets aviser. *Da hun er kommet til døren.* Du, Caro, er vel næsen min skak?

Fredrik kommer med et telegram i haanden som han gir Frans.

FRANS

efter at ha læst. Russiske studenter i Moskva. Herregud — de ogsaa!

FREDRIK

som sætter fra sig hat og stok. Elfrida har ikke været her?

FRANS

Nei.

FREDRIK

Det har tat forfærdelig paa hende. Hun er saa bløt. *Da Frans ikke svarer.* Igrunden er hun saa bløt.

FRANS

uten overbevisning. Ja.

FREDRIK

Du har naturligvis endnu ikke svaret paa nogen av telegrammerne.

FRANS

Jo, paa de vigtigste. Jeg holder paa. *Sætter sig ved midtbordet og skriver.*

FREDRIK

Om en time maa jeg være i Kirkedepartementet. Jeg har sat statsraaden stevne til klokken ett.

FRANS

skrivende. Hvad skal du ham?

FREDRIK

Arrangementet naturligvis —

FRANS

forstaar. Ja hvis far skulde — javel, jeg forstaar.

FREDRIK

Direktør Lindgren, kinematograf-teatret, har telegrafert og bedt om at faa en samtale med mig. Formodentlig for noen fotografier —

FRANS

Ja hvis — jeg forstaar.

FREDRIK

Jeg trodde han hadde været her alt. Jeg blev saa forsinket. Det var næsten ikke til at komme frem for forespørsler.

FRANS

smilende. Ja den side har du arvet efter far. Jeg syntes det var stemningsfuldt, jeg. Gik like hen til folk, mennesker som jeg ikke kjendte. Jeg syntes ikke jeg kunde negte dem — jeg saa de spurte mig med øinene om hvorledes det var med ham.

FREDRIK

Hvorledes er det —

FRANS

Det samme. Han ligger stille hen. Ingen maatte komme ind, sa onkel.

FREDRIK

puster tungt. Saa kommer jeg fra advokat Bergendahl igjen. Han var bortreist. Men han hadde sendt et brev hit, blev det sagt. Det er ikke kommet?

FRANS

Nei. Du vet altsaa ikke noget bestemt?

FREDRIK

Nei, men efter hans uttalelser igaar frygter jeg det værste.

FRANS

med utrop. Nul? *Sagtere.* Nul?

FREDRIK

ogsaa sagte. Ikke netop nul —

FRANS

Hvormeget omtrent —

FREDRIK

Det er neppe fem nuller.

FRANS

Og vi er tre. Til at dele, altsaa.

FREDRIK

Ja det er fortvilet.

Fru Elfrida kommer. Hun er mørkere klædt end i forrige akt. Hun forsøker at lægge dæmper paa en stor glæde som aabenbart fylder hende. Hun iler like hen til Fredrik.

FREDRIK

litt utaalmodig. Nei, jeg traf ikke den tyske ministeren. Jeg gik frem og tilbake i Parkveien næsten en hel time. han maa ha gaat en anden vei.

ELFRIDA

ser paa ham, uforstaaende.

FREDRIK

forklarende. Du maa ikke tale saa høit.

ELFRIDA

Jeg har jo ikke sagt et ord.

FREDRIK

Hys Silence — *retter sig* silence, Pus. Jeg er saa nervøs. Det tar saa paa mig.

ELFRIDA

Jeg har jo sagt dig at du maa ikke hengi dig saa meget til din sorg. Du taaler det ikke.

FREDRIK

Jeg kommer like fra Bergendahl ogsaa.

ELFRIDA

Naa?

FREDRIK

La os ikke tale om det nu. Jeg orker ikke alt paa en gang. Hvad var det saa du vilde sagt, lille Pus.

ELFRIDA

igjen straalende. Nei — jeg vil ikke si det nu. Det skal komme som en overraskelse — jeg vil ikke si det nu.

FREDRIK

Og saa Julius! Bare han nu kunde holde sig litt ordentlig i denne tid. Vi kan jo ikke sætte ham ind heller netop nu.

FRANS

Uf ja. Det værste er at vi er nødt til at holde ham paa en halv slør. For ellers blir han jo saa slem. Og da vet man ikke hvad han kan finde paa.

FREDRIK

Ja bare han ikke gjør nogen skandale. Jeg skal ta ham ordentlig for mig.

ELFRIDA

Det er sandt — stiftsprovsten skulde holde sig rede.

FREDRIK

Det var ikke det som var overraskelsen, Pus?

ELFRIDA

blaaser. Pys! — aa nei. Meget meget større.

Julius kommer. Stille fuld.

FREDRIK

Julius!

JULIUS

Tak godt. Og du?

FRANS

I denne tid kunde du —

JULIUS

Jeg gjør lykke med far, jeg, Alle spør mig, og alle byr mig. Stor sukces. Spør Pedersen.

FREDRIK

rækker hænderne i veiret, sætter sig og hjælper Frans med at skrive. Til Julius. Skriv av det brevet.

JULIUS

Nei. Dere kan ikke gjøre regning paa mig. Chefen

maatte gi mig fri. Man venter mig. *Sætter sig og ser paa telegrammerne.*

De sitter nu alle rundt bordet.

ELFRIDA

med en avis. Det er nydelig hvad han skriver, Kraft. Om os allesammen.

FRANS

skrivende. Og endda har han ikke faat med alt det jeg sa til ham.

JULIUS

læsende i et telegram. Det er sørgelig. Meget sørgelig. *Graater stille.*

Andrine kommer med et telegram som hun gir Fredrik.

FREDRIK

reiser sig da han har læst det. Det er fra kongen av Danmark. *De reiser sig alle. Læser.* H. M. Kongen har paalagt mig at uttrykke sin dype deltagelse i anledning av Deres hr. faders alvorlige sygdom. H. M. haaber at De holder ham underrettet om sygdommens gang. Holten, hofmarskalk.

De sætter sig igjen. Der er stille. Enhver overgir sig til sine tanker og følelser.

FRANS

dæmpet. Vi har kanske tænkt for meget paa os selv og for litet paa ham derinde. Mange ganger har vi vel mere følt forfængelighet over at bære hans navn end stolthet over det værk han har øvet. Nu er det som det kommer og snører sig om halsen paa mig.

FREDRIK

Ja, det er vist altfor meget i det, Frans.

FRANS

Han blir likesom saa levende, saa nærværende for mig i al sin storhet. *Peker paa skrivestolen.* Der sat han og arbeidet fra den tidlige morgenstund.

FREDRIK

Og her rundt bordet gik han. Uavladelig, uavladelig. Som en fangen konge. Eller mere som en fange av sine store tanker.

FRANS

litt efter. Og saa forandret han var blit da vi kikket ind til ham idagmorges. Saa stille og saa mild i uttrykket.

FREDRIK

Ja saa mild i uttrykket. Ikke sandt, Pus?

ELFRIDA

hele tiden med et lykkelig smil; nu litt aandsfraværende. Jo mild, du.

FRANS

Han var nok steil mange ganger — og fjern. Men vi gjorde da ikke meget for at trænge ind til ham heller. Kanske barna ogsaa kunde ha pligter i den henseende.

FREDRIK

Det var ikke saa let.

FRANS

Nei — og du hadde jo Elfrida og Lelia og lille Jørgen, du. Men jeg! Jeg som stod ham nærmere i saa meget —

FREDRIK

fremdeles stille. Aa det vil jeg ikke si.

FRANS

stille og langsomt. Joooda.

De sitter igjen en liten stund.

FRANS

Aa, som minderne trænger paa. Paa den ene side alle feststundene. Som naar vi sat midt i festsalen eller i teatret naar et av hans stykker gik for første gang. Han midt mellem os, og vi omgav ham mens bifaldet bruste. *Tungt og bittert.* Det varer ikke længe, saa sitter vi som fattige enker allesammen.

FREDRIK

ser ret frem for sig. Jeg kjender det mere som — mere som han har tat øinene væk fra mig. De stærke øinene som sa: Du er en svak mand, Fredrik. Vær stærk. Staa imot. Min behersketheth tok jeg i arv efter ham, og jeg syntes jeg sparte og sparte til de store øieblik i livet, naar det gjaldt at ha et fond av moralske ressourcer. Aa gud ja. Beherskethethen har jeg, men har jeg ressourcerne — nu naar han gaar væk. *Bøier hodet i sine hænder.*

FRANS

noksaa stærkt. Alle mine stumme anklager, alle mine bitre bebreidelser naar jeg ikke gjorde lykke, naar al den forfærdelige likegyldighet raadet omkring mig — jeg rettet dem ikke mot mig selv, men mot ham.

JULIUS

slaar i bordet, reiser sig. Det er som satan skulde dø. Vi har ingen at skylde paa længer.

FREDRIK

Aa Julius stakkar.

FRANS

Kjære Julius — du føler dypest av os alle, du Julius.

ELFRIDA

Juliusmand!

De beroliger Julius, som endelig sætter sig overvældet av deres venlighet.

FRANS

med det sidste telegram i haanden. Jeg skal arbeide, arbeide. Vær ikke ræd, kjære dere. Det skal ikke være for intet at der strømmer ære ind over vort navn.

ELFRIDA

kan ikke holde sig længer. Aa dette er ingenting. *De ser paa hende.* Ja, ja. Jeg staar inde for hvad jeg sier. Dette er intet mot hvad der skal komme. Nei, nei. Jeg

vil ikke si noe. Det skal komme plusselig overraskende som læskende dugg i vor dype sorg.

Andrine ind med et telegram som Frans bryter.

FRANS

efter at ha læst. Fra Stenkjær kommune. Ogsaa den lille byen — *Sitter hen i rørthet.*

Telegrammet gaar rundt.

FREDRIK

ser paa sit ur. Jeg maa gaa ned i departementet om jeg skal træffe statsraaden. *Smiler trist.*

FRANS

reiser sig, som i stærk henførelse. Aa om der fra dette sykeleie kunde strømme et væld av lys og trøst og skjønhet tilbake som tak til alle de tusener i by og bygd, utover hele landet, som har kastet ære over vort hus i disse tunge timer. Kjære brødre og kjære dig Elfrida. La os love hverandre at denne sykeseng, der han ligger den store syke med os ved sine føtter, skal brænde sig ind i menneskenes sind, skal staa som et stort skjønt minde i vor nations liv. Og naar den skjæbnesvangre time kommer, da skal vi reise katafalken saa høit at den er synlig over al verdens land. Der skal gaa frasagn til de sildigste tider om hvorledes en slegt og et folk stedet sin største søn til jorden. Ingen — ikke hverken — naa, øieblikket er ikke inde til at nævne navn — men ingen, i n g e n skal ha faat en slik gravfærd i dette land.

Han rækker haanden ut som Fredrik og Elfrida tar. Julius har lagt sit hode paa sine hænder utover bordet.

FREDRIK

I stilhet har jeg allerede arbeidet meget for dette.

ELFRIDA

begeistret, men ikke høirøstet. Jeg ogsaa. Jeg ogsaa.

FRANS

Jeg sætter mig i fars stol. Jeg vil skrive et kvad. Det vil jeg staa frem og sige ved hans grav.

FREDRIK

Ikke graat, du Julius.

JULIUS

Det var lompent av dere.

FREDRIK

Hvilket?

JULIUS

At dere ikke sa til.

FREDRIK

At vi ikke sa til?

JULIUS

Jeg er da likesaa meget hans barn som dere.

FREDRIK

Sa til — hvad?

JULIUS

Saa jeg ogsaa kunde være tilstede.

FREDRIK

Naar — Julius?

JULIUS

Da far døde.

FREDRIK

Han er jo ikke død endnu.

FRANS

Julius stakkar er allikevel den dypeste av os — han er ikke død, Julius.

JULIUS

hissig. Jo han er død. Jeg kan jo se det paa dere. Dere er anderledes. Frans sitter i fars stol, og Fredrik — Fredrik, *leter og finder* Fredrik har knappet op redingoten sin. Han er død.

FRANS

Nei han er ikke død. *Op mot sykeværelset.* Kom og tit, Julius!

JULIUS

Er han ikke? *Samler sig.* Det var nok det jeg — det jeg synes jeg, jeg husket ogsaa. *I tvil igjen.* Har vi ikke bare begravelsen igjen? *Saa gaar det op for ham, langt.* Aa-aa — ja. *Næsten muntert.* Ordensmennesker. Lageret ryddes. Alting parat. *Helt ovenpaa.* — Allright! *Han føler sig tør i munden.* Chefen har git mig fri i anledning av dagen, saa jeg har ikke et øieblik at spilde. *Reiser sig for at gaa.*

FRANS

Naa faar du være litt forsigtig da, Julius. Husk —

JULIUS

Pas dig du. Ellers skal jeg komme ind paa Grand naar du sitter der med kameraterne dine.

FRANS

ræd og truende. Ja du kan vaage.

Julius gaar. De ryster paa hodet.

FRANS

Nu er han tørst, da er han farlig. *Sætter sig til skrivebordet.*

FREDRIK

stille til Elfrida. Det er det samme med far, Pus. Han ligger stille hen.

ELFRIDA

Gjør han det — stakkar. *Litt efter.* Hvor er telegrammet fra den *smilende* danske kongen — aa der! *Lægger det øverst paa bunken.*

FREDRIK

Adjø saa længe. *Gaar mot entréen. Kommer tilbake igjen. Staar i sin yndlingsstilling.* Trefoldighetskirken — naturligvis.

FRANS

Hvor ellers?

ELFRIDA

Jeg elsker Trefoldighetskirken.

FREDRIK

Det er jo desuten det eneste lokale som kan rumme de tusener som møter op.

FRANS

Hundretusener. Jeg skal stirre ned paa fars fiender. Da skal de faa kjende avstanden. Og jeg vil læse av misundelsen og angeren i deres øine.

ELFRIDA

Jeg husker endnu fra præsidentens begravelse den lange række av prester — hundreder. Jeg vet ikke noget saa skjønt, noget saa opløftende som en slik prestekjæde, naar den snor sig ut av kirken, og saa at de gaar som ganske almindelige deltagere i sørgeskaren — der er noe saa ophøiet ydmygt i det.

FREDRIK

i takttempo. Alfsøn — Alfsøn — Alfsøn — Alfsøn — summer det i alle. Det er som lyden blir luften. Som lyden av navnet blir selve atmosfæren, som det hele foregaar i.

ELFRIDA

med indre jubel. Ja ja. Og blomsterne, grantrærne, uniformerne, fanerne, orglet. For en fest — for en fest — for en sørgefest.

FRANS

dypt og trist. Og graaten — den undertrykte hulkingen.

DE TO ANDRE

Ja og graaten.

De staar stille bevæget.

FREDRIK

vemodig spøkende. Tænk om Trondhjems domkirke hadde ligget her i byen i disse dage.

ELFRIDA OG FRANS

smilende begeistret. Jah —

FRANS

Det hadde passet til far — det sus av historien, av konger og erkebisper.

ELFRIDA

Jeg synes nu Trefoldighetskirken er deilig da, naar den er i sit sørgeskrud.

FREDRIK

slaar det væk. Det var naturligvis bare et tankeeksperiment. Ja, saa faar jeg gaa og avtale arrangementet med statsraaden. Jeg er her igjen om en halv time. *Gaar mot entréen.*

ELFRIDA

roper efter ham. Og saa rigtig mange matroser, Fredrik.

Andrine kommer med et visitkort.

EN KRAFTIG STEMME UTENFOR

Har der været noen føre mig?

Direktør Lindgren kommer. Han er en svær, kraftig mand, med et livlig og jovialt væsen og med tilbøielighet til voldsom, men ikke raa latter, som han ofte maa dæmpe efter det første uvilkaarlige utbrud.

LINDGREN

Har der været nogen filmsfolk her? Jeg kommer like fra toget. Da jeg nede i Kjøbenhavn saa det truende telegram om den gamle, saa tok jeg første tog. Goddag, hr. direktør.

FREDRIK

vil præsentere. De kjender —

LINDGREN

Ja, gud ja! — hvem kjender ikke jeg, og hvem kjender ikke mig — goddag, goddag, frue. Sorgen har ikke furet Deres smukke træk. Hæh — hæh — *dæmper* aa død og pine! Sitter De og digter, Frans — ja Frans og jeg er gamle kjendte fra efter klokken 12 aften. De skal jo overta forretningen efter faderen nu. Hæ hæ — De fik mit telegram, hr. grosserer.

FREDRIK

litt kjølig. Jeg staar netop paa farten som De ser. Kunde De ikke —

LINDGREN

Lar sig umulig gjøre. Om et par timer avgaar jeg til Stockholm.

ELFRIDA

Herrerne skal snakke forretninger.

LINDGREN

Herrerne skal vise sig i sin nøgenhet, damerne fortrækker hæh hæh hæh.

FRANS

peker paa sykeværelset. Hys-s da, Lindgren. Det gaar da ikke an —

LINDGREN

Jeg trodde ikke det var saa alvorlig.

FRANS

Det er meget alvorlig.

LINDGREN

Nei, med Dere mente jeg hæh — *dæmper.*

ELFRIDA

fornemt. Jeg trækker mig tilbake.

LINDGREN

Naadige frue.

Elfrida gaar.

FREDRIK

De ønsker?

LINDGREN

Skal vi sætte os? *Sætter sig.* Kort og godt, det er en millionaffære jeg vil foreslaa Dere. Dermed mener jeg at det for Dere vil dreie sig om opimot 100 000 kroner. Jeg gaar like paa saken. Jeg liker ikke forord, forsaavidt ligner jeg den gamle derinde hæh *dæmper.* De er en anerkjendt forretningsmand, Frans er kunstner — i dette

tilfælde just mine folk. Jeg foreslaar altsaa at vi med digterisk bistand av den unge digter Frans Alfsøn optar en til det yderste kunstnerisk film, betitlet Jørgen Alfsøns liv, død og eftermæle. I dette drama i over to kilometer, nøiagtig 2400 meter, skulde ogsaa indflettes scener av avdødes — jeg sier avdøde for lethets skyld — av avdødes berømteste værker, romaner som skuespil. Jeg har tænkt mig at disse scener kunde indrammes likesom i en drøm eller i gjentagne syn — visioner dem kalder, som kom over den store digter. Man saa ham f. eks. altsaa ved arbeidsbordet i den sildige nattetime med haanden mot kind. Han slumrer. *Blystrer et fløitesignal.* Sceneforandring. Drømmen eller visionen kommer. Ganske naturlig. Men dette skulde da væsentlig overlates til den unge digter. Jeg har her detaljerte opgaver, beregninger og forslag. Samt kontrakten. *Tar papirerne frem av sin portefølje.* Forat en saadan film skulde komme til sit værd — artistisk — og til sin værdi — økonomisk — maatte jeg sikre mig Deres tilladelse til eneoptagelse av Deres fars dødsøieblik.

Fredrik og Frans steiler.

LINDGREN

Selve dødsøieblikket!

FREDRIK

Jeg betragter denne samtale som endt.

FRANS

Og jeg skal si Dem en ting, min kjære Lindgren, at Deres forslag er hverken mere eller mindre end en raahet. Man profanerer ikke sin fars dødsseng. Og det er en dobbelt raahet fordi far var digter. En ordets mester, en lidenskabelig tilbeder av ordets kunst, en digter — for hvem dette moderne filmsvæsen var en vederstyggelighet, en sjælløs humbug, en sjofel bastard av virkelig kunst, et usselt pengetjeneri, en spekulation i publikums

daarligste og dovneste instinkter. De indyr os til at fornegte hele fars livsgjerning. At De vaager — *nærmer sig ham næsten truende.*

Lindgren sitter ganske rolig og vender sig mot Fredrik.

FREDRIK

indvendig oprørt. Jeg forstaar tilfulde min brors oprørthet og deler ganske hans forargelse. For mit personlige vedkommende skal jeg faa lov til at tilføie at De er gaat feil. Her i huset sælges ikke lik.

FRANS

til hvem Lindgren nu vender sig. Meget rigtig, Fredrik! Og om De trodde at vi var saa gemene, saa kan De da ikke tro at vi turde resikere den latterbølge som vilde rulle over os saa langt Jørgen Alfsøns navn naar — vi Jørgen Alfsøns egne sønner.

FREDRIK

ser paa sit ur. Jeg maa nødvendigvis avlægge en visit.

LINDGREN

ser først paa den ene, saa paa den andre. Forpostfægtningen er utkjæmpet, bemærket generalen idet han førte kikkerten til sit av en kule blindede høire øie. Hæh — hæh. Vi tar offensiven. *Reiser sig.* Og jeg vil be Dem lægge mærke til hvad jeg nu sier. Det kunde jo hænde at Dere vilde komme til at staa overfor et valg, mine herrer. I det ene tilfælde — en kunstnerisk, diskret og taktfuld fremstilling av en stor digters siste øieblik, omgit av sine kjære, foretat av digterens søn, der selv er digter, og paasét med andagt av et pietetsfuldt publikum, som kan tælles i millioner over hele den civiliserte verden. Paa den anden side en plump, taktløs fremstilling foretat av pietetsløs haand, en profanation av den store digters endeligt, en burlesk utlevering av hans og hans nærmestes privatliv til de sensationslystne millioners ublufærdige nysgjerrighet og ubarmhjertige latter og spot.

FREDRIK

Hvem skulde vaage —

FRANS

De selv formodentlig —

LINDGRFN

Om jeg eller en anden — se derom tiet profeten. Altsaa — det er ikke usandsynlig at et saadant valg vil komme til at foreligge: Enten — en kunstnerisk, næsten religiøs nydelse for det gode publikum, 75 000 kroner kontant til sønnerne — Eller — ingen penger, men spot og skade, skam og skandale. Valget bliver at træffe.

FREDRIK

meget værdig. Her er intet valg at træffe. Er skandalen uavvendelig, saa faar vi finde os i den. Og forøvrig bruke lovene saa langt de rækker.

FRANS

med overbevisning. Naturligvis.

Andrine med et brev.

ANDRINE

Det er fra advokat Bergendahl.

FREDRIK

bryter brevet og læser. Det gjør et stærkt indtryk paa ham. Han sætter sig. Litt efter reiser han sig plusselig og sier aandsfraværende. Hvadbehager?

FRANS

hen til ham. Tar brevet som Fredrik rækker ham. Han ryster paa hodet fortvilet. Ts — ts — ts.

LINDGREN

som har pakket sine papirer sammen og er gaat mot døren. Jeg er at træffe paa Grand indtil Stockholmstoget gaar.

FREDRIK

som hadde sat sig, reiser sig igjen. Med stor heftighet. Dødsøieblikket! Si mig, min gode hr. Lindgren, hvorledes hadde De — jeg gad dog vite hvorledes De egentlig hadde tænkt Dem dette. Det kunde jo ha sin psykologiske in-

teresse. Trodde De virkelig for fuldt alvor at vi hans egne barn, og barnebarn formodentlig ogsaa, haha, skulde gaa i ledtog med Dem — at De skulde opholde Dem her sammen med os og vente paa vor fars død, kanske i dager og nætter, og saa naar øieblikket, det store alvorlige øieblik, sekundet mellem timelighet og evighet indtraf, saa skulde De staa paa lur og sveive — er det ikke saa det heter — sveive løs paa Deres apparat.

LINDGREN

ser nøie paa Fredrik, hvis blik vakler. Han kommer nærmere. De tænker paa det rent praktiske arrangement.

FREDRIK

Jeg tillater mig det. Behag at svare.

LINDGREN

Hverken jeg eller mit apparat behøver at være tilstede i det virkelige, faktiske dødsøieblik. Ogsaa i mit vældige etui skjuler der sig delikatere fornemmelser hæh — hæh. *Dæmper.*

FREDRIK

i virkeligheten litt lettet. Saa? Jasaa? Jasaa? Om jeg tør være saa fri. Hvorledes skulde det da kunne bli en optagelse av dødsøieblikket? *Ser sig forarget omkring.* Dødsøieblikket! — Jeg tilstaar jeg forstaar det ikke. De kunde kanske tjene mig i at forklare dette.

LINDGREN

pekende paa Frans. Her skulde da kunsten træde til.

FRANS

slaar ut med haandflaterne.

FREDRIK

De mener —

LINDGREN

som tar frem sine papirer og lægger dem paa bordet. Det er vel derfor han er digter vel!

FREDRIK

mere lettet, men med spillet heftighet. Og denne Deres

tomme trussel om en skandaløs og gemen fremstilling av vor fars dødsseng, i tilfælde av at — i tilfælde av at — *kan ikke finde ordet.*

LINDGREN

Saa sikkert som jeg staar her. Paa æresord. Dette tilsyneladende malplacerte utbrud var Rocamboles siste ord. *Hilser og gaar.*

De sitter litt uten at tale sammen. Fredrik skotter hen paa Frans om han ikke vil si noget, Frans paa Fredrik.

Caro kommer fra sykeværelset. Hun har taarer i øinene.

FRANS

hen til hende. Er der skedd noget?

CARO

Nei.

FREDRIK

som ogsaa har reist sig. Du graater?

CARO

Jeg tror han har det saa ondt. Han ser saa trist ut — og saa gammel.

FREDRIK

Skal vi gaa ind?

CARO

Nei, sa onkel.

FRANS

Er det værre, tror du?

CARO

Nei, jeg tror ikke egentlig det. Men han ser saa trist ut. Og saa snil — saa snil. *Graater.*

FREDRIK

klapper hende. Lille Caro.

Caro ser overrasket paa Fredrik og gaar tilhøire.

Brødrene staar stille.

FREDRIK

hurtig. Brevet!

FRANS

Hvilket brev?

FREDRIK

ser forbauset paa ham. Fra Bergendahl for pokker.

FRANS

tar det paa bordet og gir ham det. Uf ja — ja hvad sier du?

FREDRIK

Nei. Nei. Jeg kan ikke tænke paa det nu. Jeg vil ikke tænke paa det. Jeg tør ikke tænke paa det. *Han rusker i Lindgrens papirer. Bittert.* Haha — Fuldstændig retsløse tilstande! *Litt efter.* Han gjør det! — dette forfærdelige menneske. Med fremmede! I en plat, *direkte til Frans* ukunstnerisk fremstilling.

FRANS

Ja det er næsten det værste.

FREDRIK

Med kolde pietetsløse, fremmede individer!

FRANS

avgjort. Ja det vilde jeg aldrig finde mig i. Hjemlige kræfter maatte der til, hvis jeg skulde kunne tænke mig — Ubetinget norske kræfter! *Litt efter, varsomt.* Du Fredrik, Lelia og Lille-Jørgen maatte nok være med, hvis —

FREDRIK

Barna — ja pyt! de føler jo ingenting ved det. *Med utbrud, men betydelig lettet.* Alt skal komme paa engang ogsaa! *Ser paa uret.* Nu er det forsent at gaa i departementet.

Andrine ind med to visitkort som hun gir Frans.

FRANS

Journalister.

FREDRIK

Jeg orker ikke.

FRANS

Det er vor pligt.

FREDRIK

opgit. Jo mere des bedre. La dem komme ind. *Tar Lindgrens papirer og stikker dem i lommen.*

Julius, Henriksen og Ulstrup kommer.

JULIUS

styrket, ivrig. En munter bok, frue — og saa —

HENRIKSEN

Ja jeg har det nu. Det skal komme altsammen.

FRANS

Intet nyt! Han ligger fremdeles stille hen. Ansigtet har faat et saant ubeskrivelig uttryk av godhet. Her er nye telegrammer.

HENRIKSEN

som noterer telegrammerne. Ulstrup vilde gjerne faa lov til at tegne direktøren. Det er fort gjort.

FREDRIK

Kan jeg staa?

ULSTRUP

Som De ønsker. *Han tegner Fredrik som staar i sin yndlingsstilling.*

JULIUS

Et glas øl, mine herrer!

FRANS

Det staar paa buffeten derinde, hvis du skal ha.

JULIUS

Kom bli med. Bli med da vel!

Da de ryster paa hodet, gaar Julius.

HENRIKSEN

Vi har ikke været sammen med ham. Han sat og sov nede i trappen.

FRANS

Akja Julius stakkar. Har De set alle telegrammerne?

HENRIKSEN

holder et op. Ja jeg har set det. Det er notert.

Fredrik tar uvilkaarlig Bergendahls brev, som ligger paa bordet ved siden av ham, og læser i det.

HENRIKSEN

Jeg kunde kanske med det samme faa lov til at gjøre direktøren et par spørsmaal.

FREDRIK

Nei intet interview.

HENRIKSEN

De behøver jo ikke at svare, hvis det ikke passer Dem! Hvilken av Deres fars store egenskaper sætter De mest pris paa.

FREDRIK

In-tet inter-view!

HENRIKSEN

Hans fantasi kanske?

FREDRIK

Hans form! En viss sjælens korrekthet. At der aldrig var noget tilfældig ved ham. Hans beherskethet maa jeg vel kalde det. *Plusselig farer han frem i værelset, med utbrud.* Hvis jeg kunde begripe hvor fan manden har gjort av alle pen — *Han tar sig i det, da alle ser paa ham.* Det femte nul, Frans? Jeg vil gaa hen til Bergendahl straks. Jeg maa faa ordenlig besked. Det maa være noget juks et eller andet sted. Undskyld mig, mine herrer. Jeg er saa nervøs. Vi maa opsætte dette til en anden gang.

Andrine kommer styrtende ind.

FREDRIK

næsten bange. Hvad er det, menneske?

ANDRINE

kan først ikke faa ordene frem, derpaa. De sier det er kongen.

Almindelig overraskelse.

FREDRIK OG FRANS

Kongen!

ANDRINE

Han staar utenfor.

FREDRIK

til første dør til høire. Elfrida. Pus — Det er kongen.

ELFRIDA

stolt, næsten skridende. Jeg ventet ham.

FREDRIK

Fort dig. Hvor er Julius?

ELFRIDA

Ikke væk ham!

HENRIKSEN

Kan vi bli?

ELFRIDA

Behag at bli.

Fredrik, Frans, Elfrida ut.
Henriksen og Ulstrup smiler.

Elfrida, derpaa kongen, kabinetssekretæren, Fredrik og Frans træder ind.

Elfrida gjør honnør. Journalisterne har reist sig og hilser.

ELFRIDA

Deres Majestæt vil behage at ta plass. *Gaar til sykeværelset og banker paa døren. Venter. Intet svar.*

FREDRIK

Vi takker Deres Majestæt for den store uventede ære.

FRANS

Far vil være Dem inderlig taknemmelig hele sit liv.

KONGEN

Jeg vilde jo saa gjerne trykke Deres fars haand.

Julius viser sig i døren. Han har et glas i haanden, som han holder paa ryggen.

HENRIKSEN

som sitter nærmest, hvisker. Det er kongen. *Han tar glasset fra Julius, da denne passerer.*

JULIUS

hen foran kongen, bukker. Julius!

FRANS

Det er vor bror Julius.

KONGEN

trykker i haanden. De er den yngste.

JULIUS

Ja, Deres Majestæt. Fredrik og Frans er tvillinger. *Han bukker et par ganger. Litt efter, temmelig utydelig.* Vi har netop mottat et telegram fra Deres Majestæts høie slegtning og kollega, Kongen av Danmark.

KONGEN

Hvad behager?

JULIUS

høit. Vi har netop mottat et telegram fra —

FREDRIK

Kongen av Danmark har gjort os den ære telegrafisk at spørre til fars befindende.

JULIUS

Det var just det jeg sa. *Til kongen.* Ikke sandt?

KONGEN

Har Deres far hat store smerter.

FRANS

Ja, Deres Majestæt. Men han har hele tiden bevaret et uttryk av usigelig godhet.

KONGEN

Det er dog en stor trøst for Deres far at han har gode børn omkring sig.

JULIUS

graatende. Jeg har vaaket nat og dag.

FRANS

Saa Julius. *Brødrene faar ham til at sætte sig. Til kongen.* Det har tat svært paa vor bror.

Elfrida har banket flere ganger uten at faa svar. Nu banker hun stærkt.

Onkel Ludvig kommer i døren.

Er De gal, menneske?

Elfrida

Det er kongen.

Onkel Ludvig

mens han ordner med portièrerne. Ja jeg gir fan —

Fredrik

Maa jeg forestille vor onkel dr. Alfsøn for Deres Majestæt.

Kongen trykker onkel Ludvigs haand.

Onkel Ludvig

Jeg ber meget om undskyldning.

Kongen

Jeg vilde gjerne trykke Jørgen Alfsøns haand.

Onkel Ludvig

Det kan der ikke være tale om, Deres Majestæt. I de tre siste dagene har han svævet mellem liv og død. Den minste forstyrrelse kunde være farlig. —

Frans

Tror du ikke, onkel Ludvig, at —

Elfrida

Kanske netop synet av Hans Majestæt —

Onkel Ludvig

halvhøit. Aa tøv. —

Kongen

Nei, selvfølgelig. Jeg visste ikke at Deres bror var saa syk. Det gjør mig oprigtig ondt, hr. doktor. *Halvt henvendt til kabinetssekretæren.* Jeg har forstaat det som Jørgen Alfsøn hadde ytret ønske om at se mig.

Kabinetssekretæren

Ja Deres Majestæt. *Halvt henvendt til Elfrida.* Jeg forstod det ogsaa som hr. Alfsøn idag morges uttrykkelig hadde uttalt et slikt ønske.

Onkel Ludvig

Ingen av familien har talt med ham i de siste tre døgn. Han har slet ikke kunnet tale.

KONGEN

Kjære direktør, frue, hr. Alfsøn — maa jeg be Dem hilse Deres far. Hr. doktor!

JULIUS

Julius!

KONGEN

Ja Dem ogsaa, kjære Julius Alfsøn. Det gjør mig hjertelig ondt at deres gamle far, vor store kjære digter, er saa syk. Vi skylder ham jo saa meget. Jeg kan kun uttale mit inderlige haab om en god bedring. Hjertelig hilsen fra landets konge og hans store beundrer.

Gaar ledsaget av hele familien undtagen onkel Ludvig, som gaar ind i sykeværelset.

HENRIKSEN

Naa blir det opvask her.

ULSTRUP

Skal vi gaa?

HENRIKSEN

Ikke før vi blir drevet ut. Det skulde ha været min kone! Hun har naturligvis gjort det paa egen haand.

ULSTRUP

Er du gern?

HENRIKSEN

Naturligvis. Jeg undres hvad manden kommer til at si — og brødrene. Ja Julius sier vel ikke andet end: Julius. *Ler.* Saa du ham?

ULSTRUP

ler. Med glasset.

HENRIKSEN

Jeg glæder mig til at se dem ryke ihop.

Elfrida og brødrene kommer. De ser straalende ut.

FREDRIK

vender sig til Elfrida, kysser hende paa panden. Tak, Pus. Paa vores alles vegne. Tak. En slik overraskelse kan bære over megen vanskelighet. Og megen sorg.

FRANS

Det skal jeg aldrig glemme dig, Elfrida. *Trykker hendes haand.*

ELFRIDA

Jeg er saa lykkelig over at ogsaa jeg kunde bringe en solstraale ind i vort stakkels sørgehjem.

JULIUS

Leve kongen!

ELFRIDA

kjærlig. Hys, lille Julius. Husk far.

TREDJE AKT

Otte dager efter.

Samme stue. Det store bord i midten er flyttet væk. Vasen staar paa skrivebordet. Stuen er rikt prydet med blomster og planter med guirlander og baand. Grantræer foran indgangen til sykeværelset.

Fredrik, Elfrida, Frans, Julius, Lelia og Lille-Jørgen — alle sørgeklædte — tar avsked med nogen i entrédøren. De iler tilbake til sine plasser ventende nye besøk.

Litt efter kommer Andrine med et par telegrammer, som Elfrida tar imot. Hun ser hurtig paa dem og kaster dem paa bordet.

JULIUS

ædru, med et slemt uttryk i øinene. Var det fra paven? *Der svares ikke.* Ikke fra keiseren heller? *Litt efter.* Jeg vil ha vasen. Faar jeg ikke vasen, saa gud vet hvad jeg kan finde paa i begravelsen. Jeg har lommelærke. *Litt efter.* Skulde jeg holde paa med den lediggangen i lang tid, saa blev jeg en dranker. Jeg vil ha vasen.

ELFRIDA

Nu har du jo faat løfte om 500 kroner ekstra.

JULIUS

Ja til begravelsen ja. For at holde mig ordentlig til begravelsen. Desuten til klær. Det er de første nye klær efter konfirmationen. Enten har jeg gaat med Fredriks eller med Frans'. *Ser paa sig selv.* Jeg er nok flot, men jeg synes ikke jeg er elegant. Vasen vil jeg ha. Faar jeg ikke vasen, vil jeg ikke være med paa forestillingen.

FREDRIK

Hys, Julius.

Andrine ind med fire mænd fra et begravelses-byraa.

FREDRIK

nervøs. De faar vente.

EN AV MÆNDENE

Det er jo klokken seks det skal kjøres bort til kirken.

FREDRIK

Vær saa snil at vente, saa skal jeg si til.

Mændene ut.

JULIUS

Jeg vil ha vasen.

Andrine kommer.

ANDRINE

Direktør Lindgren!

ELFRIDA

Kom barn! *Til Andrine.* Vi er ikke hjemme for noen saalænge direktør Lindgren er her.

FRANS

til Elfrida, sagte. La ham faa noget at drikke. Du ser hvor slem han er.

ELFRIDA

Kom og vær med du ogsaa da, Julius.

JULIUS

Nei, jeg vil ikke sitte der sammen med dig og ongerne.

ELFRIDA

Jeg har noe til dig.

JULIUS

Maa jeg frabe mig dine likør-bonbons.

ELFRIDA

Høiere op.

JULIUS

Jeg liker ikke sherry heller.

ELFRIDA

Høiere op.

JULIUS

Ja det er en anden sak. *Stanser.* Forresten — ikke hvis jeg ikke faar vasen.

FREDRIK

heftig. Ta vasen!

JULIUS

mot skrivebordet; stanser. Ja dere kan gjerne faa laane den saalænge, til at pynte. *Gaar efter Elfrida og barna.*

FREDRIK

Du har manuskriptet.

FRANS

viser det. Her.

FREDRIK

Gjem det igjen. *Til Andrine.* Bed direktør Lindgren at komme ind. Altsaa Frans. Jeg alene fører underhandlingen. *Stiller sig op.* Det skulde undre mig om jeg ikke skulde lure den snu elefant.

Lindgren kommer.

LINDGREN

Jeg kondolerer.

FRANS

som han trykker i haanden. Tak.

FREDRIK

later som han ikke ser Lindgrens fremstrakte haand, bukker. Behag at ta plass.

LINDGREN

sætter sig. Ser sig omkring i værelset. Det er akkurat som i Mamre lund. Litt lummert kanske. *Litt efter.* Angrer De?

FREDRIK

Den trussel De hr. Direktør har kastet ind over vort fredelige privatliv har været den eneste mislyd i den sorgens harmoni som i disse dager har fyldt vore som alle nordmænds hjerter. *Med vægt.* Vor fars navn er kjendt og skattet over den hele verden, i alle klasser i en utstrækning som vi igrunden ingen anelse hadde om, men hvorom vi i denne tid har mottat jeg tør si tusener av vidnesbyrd.

Paa grund av infame retsløse tilstande har De kunnet sætte os kniven paa strupen. Som De med prisværdig aapenhet anførte, vi har at vælge mellem en skandale og en utvei som trygt kan betegnes som penibel, fordi den indebærer i sig en fare for at kunne mistydes, ialfald latterliggjøres.

LINDGREN

Overvældet av ruelse trak han sig tilbake til sit musehul. *Reiser sig.*

FREDRIK

med synlig aandsnærværelse. Hvem borger os for at der ikke kommer en anden. En som er værre —

LINDGREN

forbauset. End jeg?

FREDRIK

Behag at ta plass! Jeg har tilskrevet Dem for at konferere om denne mulige utvei. — Hvad nu selve filmen angaar, saa indrømmer jeg at den med sin internationale og demokratiske karakter kan bidrage til at nærme menneskene til hverandre, til at slaa broer baade mellem folkeslag og samfundets klasser.

Som jeg for litt siden betonet, jeg er fuldstændig paa det rene med at saavel vor kjære avdøde fars navn som hans værker er trængt saa dypt ned, er saa kjendt og skattet over hele den civiliserte verden, at Deres plan inhærerer en stor, en meget stor affære. En verdensaffære. Her er kolossale penger at tjene. Eh bien — De er forretningsmand, og selv om det er fjernt — jeg skimter heri en undskyldning for Deres — la os si Deres brud paa den av hele landet respekterte fredlysthet som vi hittil har nydt godt av. Der er hundretusener og atter hundretusener i det store betalende publikum som sikkert vil drages til skuet av den store avdøde og hans værker i en kunstnerisk filmsfremstilling — et skuespil som det kanske ogsaa vilde være aandshovmodig at unddrage dem, saameget mere som priserne i de ordinære teatre ikke er for hvermands pung, og saalænge det offentlige ikke som i det gamle Athen gjør teatret tilgjængelig for alle og enhver.

Som forholdene nu engang er, for at undgaa en pietetsløs fremstilling med utenlandske kræfter, av hensyn til den historiske nøiagtighet og for at bidrage til at det store publikum skal kunne faa nyde godt av et ædelt skuespil er jeg og min slegt villige til at ofre vore personlige hensyn *med Lindgrens papirer i haanden* paa følgende betingelser. Pro primo at hr. Frans Alfsøn kunstnerisk leder foretagendet, pro secundo at De betaler os istedetfor som av Dem foreslaat 75 000 kr. 100 000 kroner.

Frans nikker billigende.

LINDGREN

Imorgen skal begravelsen være?

FREDRIK

Ja.

LINDGREN

Mændene venter derute for at lægge avdøde i kisten?

FREDRIK

Ja.

LINDGREN

Og kjøre ham til kirken?

FREDRIK

Til Trefoldighetskirken, ja.

LINDGREN

Vi har omtrent en halv time igjen da.

FREDRIK

Ja.

LINDGREN

Om en time f. eks. er det for sent.

FREDRIK

utaalmodig. Ja, naturligvis. Det kan De jo selv —

LINDGREN

Selv regne ut, ja. *Hurtigere.* Deres hustru og barn er i værelset ved siden av.

FREDRIK

Ja vi er alle samlet i anledning av overførelsen til kirken.

LINDGREN

peker paa sykeværelset.

FREDRIK

nikker.

LINDGREN

til Frans. De har manuskriptet i lommen.

FRANS

vet ikke rigtig hvad han skal svare.

LINDGREN

Faar jeg se.

FRANS

da Fredrik nikker til ham, gir han Lindgren manuskriptet. Værsgod.

LINDGREN

blader flygtig i det. Det ser ut til at være filmspoesi ja. — Den avdøde efterlater sig 12 000 kroner.

FREDRIK

værdig. Hvad min far efterlater sig, vedkommer saavidt jeg kan skjønne ikke denne affære.

LINDGREN

12 000 kroner. Vel. Jeg byr 65 000 kroner for optagelsen.

FRANS

10 000 kroner mindre end fra først av.

FREDRIK

Hys, Frans.

LINDGREN

Hvorfor slog De ikke til første gang? Da kunde vi begyndt forestillingen straks mens bedrøvelsen var frisk og interessen var varm. Det er et tap for mig av minst 10 000 kroner. Jeg byr 65 000 kroner.

FREDRIK

reiser sig. Jeg kan forsikre Dem om at jeg gjorde det heller uten vederlag.

LINDGREN

Ingenting i veien fra min side. — Saan som i Athen.

FREDRIK

De spøker.

LINDGREN

De spøkte først — hæh — hæh. — Et bænkeforslag: Vi gir summen til de fattige.

FREDRIK

uvilkaarlig. Det er formeget.

LINDGREN

Det var som talt fra et hjerte til et hjerte. Tak. Jeg føler mig tilbøielig til at stige. Jeg gjør det ikke. Jeg bare føler det.

FREDRIK

Jeg holder paa mit tilbud. *Ser paa sit ur.* Som De vil forstaa, er her hverken tid eller sted — saken er allerede i og for sig penibel nok.

LINDGREN

Jeg lægger paa 1000 kroner paa grund av den penible situation som jeg har bragt Dere i.

FREDRIK

Ja eller nei?

LINDGREN

Er det vel betænkt?

FRANS

hurtig. Hør nu, Lindgren. Dette er en opgave for mig. Voldsom sensation og dog kunstnerisk. Bare eventyrdramaet alene med luftskib og aeroplaner vil være nok til at fylde huset aften efter aften. Jeg har lagt hele min sjæl i det.

LINDGREN

uten at vende sig til Frans. 300 kroner for luftskibet og 10 kroner ekstra for Frans' sjæl hæh — hæh. Han har lyst.

FREDRIK

Det er mulig at min bror har lyst. Jeg ikke! *Med utbrud.* Jeg har ikke bruk for de 20 000 kroner som falder paa min part.

FRANS

Nei, nei. Jeg skal ikke si et ord mere.

LINDGREN

peker paa sykeværelset, bebreidende. Splid i familien — her! nu! *Likesom til sig selv.* Visste jeg saasandt at firmaet Stjernholm og Alfsøn behøvde en haandsrækning —

FREDRIK

Jeg maa paa det bestemteste frabede mig enhver indblanding.

LINDGREN

fortsættende. Saa kunde jeg kanske tænke paa at stige til 70 000 kroner.

FREDRIK

nølende. Vi behøver vel alle penger i disse tider.

LINDGREN

hjertelig, raadende. Kanske Julius stakkar kunde formaaes ved gode ord og stærke drikke til at sætte sin andel i firmaet.

FREDRIK

Gaa Deres vei.

LINDGREN

tar papirerne.

Frans er spændt.

FREDRIK

Hys, Frans. *Gaar en runde, derpaa.* 90 000 kroner er min siste og eneste indrømmelse. 90 000.

LINDGREN

66 000. Men se — soldaterne spillede terninger om mesterens kjortel.

FREDRIK

rasende. Behold deres blasfemi for Dem selv.

LINDGREN

Det er et kostelig aktivum. Jeg indrømmer det. Men kun hvis det realiseres straks — om en halv time er han ikke mere værdt end sit eget støv. Økonomisk talt, naturligvis.

FREDRIK

La far holdes utenfor dette.

LINDGREN

forbauset. Er det ikke ham jeg byr paa? *Later ræd.* Gjenstandene kan ikke ombyttes.

FREDRIK

avbrytende. 90 000 kroner.

LINDGREN

Det er som paa kornbørsen i Chicago. Hveten raatner, prisen stiger. Jeg byr 67 000 for gamle kong Lear.

FREDRIK

tar sig til hodet. Aa denne tonen!

LINDGREN

Og Dere behøver ikke engang at se paa forestillingen. Jeg maa se paa den, jeg. Og jeg taaler ikke døvstum komedie. Hæh hæh —

FREDRIK

90 000 kroner.

LINDGREN

De blir udødelig, mand. De og hele Deres familie. Frans glemmes aldrig. Julius gaar over til efterverdenen. Deres ansigter præges i verdensbevisstheten. Dere glemmes aldrig. Og saa prutter De! Der finds ikke taknemlighet i Dem.

FREDRIK

i stigende raseri. For uigjenkaldelig siste gang. Jeg forlanger 90 000 kroner. Ja eller nei.

LINDGREN

fort og kort. Nei.

FREDRIK

faar som et støt, derpaa. Kjære hr. Lindgren. *Gaar et skridt næsten viljeløst.* Betænk dog. — Det er dog vor far — som vi — som vi var knyttet til. *Mot ham, næsten bedende og sagte.* 80 000 kroner.

LINDGREN

I kort, katter og kontanter finds ikke sentimentalitet, sa min far. En ganske almindelig mand forresten. Uten værdi efter sin død. Det er noe andet med Deres far. Han blev dobbelt saa dyr, da han dat av lasset, han. *Ser paa sit ur.* Om en stakket stund hviler han under Trefoldighetskirkens kuppel, og da kan De si at De har kastet

67 000 kroner ut av kirkens høie buevinduer. Han sparte hverken gud eller mennesker han, da han var paa sit høieste. Han forsynte sig. Gjør De som han. Husk naar dette er over, saa er det over, og De kan i ro og mak hengi Dem til Deres sorg og vemod.

FREDRIK

klynkende. 75 000 kroner?

LINDGREN

70 000 kroner. For tredje og siste gang 70 000 kroner, slog lensmanden i bordet. *Liten pause. Hvisker.* Han ser Dem jo ikke.

FREDRIK

uvilkaarlig, neppe hørlig. Nei.

LINDGREN

høit. De holdt ham i høi pris til det siste. Det var et ædelt skuespil.

FREDRIK

pint. Jeg orker ikke mere.

LINDGREN

Rak i ryggen!

FREDRIK

det bryter ut. Ta ham — for fan —

LINDGREN

stille. Sælges der lik her i huset da? *Litt efter.* Betænk Dem. De kan endnu redde æren hæh — hæh.

FREDRIK

høit og klart. Forretning er forretning.

LINDGREN

Rinaldo Rinaldini har seiret over Jørgen Alfsøn. 70 000 kroner. *Gir ham pennen. Fredrik underskriver.*

FREDRIK

forretningsmæssig. De bærer alle omkostninger. Alle sier jeg Dem, hr. direktør.

LINDGREN

peker i kontrakten. Det staar i kontrakten som De har underskrevet, hr. direktør.

FRANS

Har De apparatet med Dem?

LINDGREN

Jeg skal over gaten og hente det. Jeg skal staa der i vinduet og sveive.

FRANS

Saa sætter vi chaiselonguen der og prøver det igjennem en gang før De kommer.

LINDGREN

De har anlæg for filmen. Kom til os!

FRANS

lukker op døren. Elfrida.

Elfrida, Julius Lelia og Jørgen ind.

FREDRIK

sagte til Elfrida. Han var saamen meget pyntelig. Men der skal et eget snit til at ta slike folk. *I en bydende tone.* Alle omkostninger, hr. Lindgren.

LINDGREN

Hæh hæh — ja endogsaa leketøi til barna! *Tar op av sin portefølje en dukke og en trompet.* Hvad heter du da?

LELIA

Lelia.

LINDGREN

Det var et fint navn. Den skal du ha, hvis du er snil pike og gjør det som onkel Frans sier. Og du heter vel Jørgen efter bestepapa du?

JØRGEN

Ja. Jørgen Alfsøn.

LINDGREN

Den trompeten er til dig. Pene barn, frue.

ELFRIDA

Jeg har forklaret dem hvad det gjælder. Jeg tror de skal bli flinke.

LINDGREN

Ægte Alfsønner! *Til Julius sagte.* Vi skal ta os et ordentlig glas sammen. Men efter. De skal faa sæsonkort til kinematografen, hvis De blir rigtig tydelig. Det kommer an paa det, skjønner De, at De blir tydelig.

JULIUS

som nu er i jevnere humør, med overbevisning. Ikke en trykfeil!

LINDGREN

Kom og ta onkel pent i haanden da, barn.

Barna følger ham til døren. Han gaar.

JØRGEN

Var han ikke snil, papa!

FREDRIK

Jo det er en snil mand, gutten min.

ELFRIDA

Ikke noget telegram?

FREDRIK

Fra keiseren. Nei, Pus. *Spøkende.* Han følger ikke med sin tid.

ELFRIDA

Hvor du er munter.

FREDRIK

Kan man se det paa mig? *Da Jørgen blaaser i trompeten.* Jørgen — husk den snille gamle bestepapan.

LELIA

ved vinduet. Hele gaten er fuld av folk. De staar og ser op.

JØRGEN

til vinduet. Der er sikkert tusen.

Fredrik

Ja de venter paa bestepapa skal kjøres til kirken.

Julius

som ogsaa staar ved vinduet. Nei, der er jagu kollega Hansen ogsaa. *Nikker glad.* G'dag, g'dag.

Fredrik

stille, klapper ham paa armen. Julius —

Julius

føielig. Javelja, javelja. *Trækker sig diskret tilbake.*

Frans

som har studert i sine optegnelser, med dæmpet stemme. Vil du være saa søt at stille dig der, Elfrida. Du og barna skal danne en gruppe. Her ovenfor ved hodegjærdet skal Fredrik staa.

Elfrida

ogsaa dæmpet. Jeg hadde mere tænkt mig at jeg stod heroppe og tørret hans pande, og saa holder jeg Lelia i haanden, om han forlanger at se hende.

Frans

Ja, det er meget godt. Saa staar du her, Fredrik, med haanden ind paa brystet. Du, Jørgen — læg fra dig trompeten — holder far i frakken med høire haand, og saa holder du venstre op foran det ene øie. Du graater, skjønner du.

Jørgen

Det skjønner jeg vel.

Frans

sætter sig paa en stol paa den anden side av chaiselonguen. Han læner sit hode til den ene haand og stirrer trist fremfor sig. Her sitter jeg, hensunken.

Julius

Og jeg da? Jeg skal vel glemmes igjen, jeg?

Frans

Du skal ligge paa knæ her ved fotenden.

JULIUS

oprørt. Med ryggen til publikum! Aldrig i verden. Aanei — jeg vet da hvad der passer sig. *De andre tysse paa ham saa han taler mere dæmpet.* Lindgren sa uttrykkelig at jeg skulde være tydelig. Og jeg kan da ikke være tydelig *peker bak* med ryggen. Du kan jo ligge her, saa kan jeg sitte der. Hvorfor skal du netop se ut som du tænker?

FRANS

med myndighet, men dæmpet. Saan skal det være.

JULIUS

Hvorfor det? Vi var jo ikke der nogen av os. Saa det er likesaa realistisk saan som jeg sier.

FRANS

Ja i guds navn saa staa der da, Julius. *Peker bak sin stol.* Men du faar ialfald se paa ham.

JULIUS

vender sig mot chaiselonguen. Uf jeg ser'n jeg, gut. Næsten levende. Jeg blir rent kold. Jeg tror jeg bare skotter saan halvt paa ham jeg.

FRANS

har reist sig, ser paa virkningen. Litt mere profil, Elfrida. Saan ja. Man maa se mere av ansigtet, Fredrik — ja det triste smilet er godt. Barna er flinke. *Høitidelig.* Altsaa slik staar vi. Saa kommer øieblikket — dødsøieblikket. Det er liksom vi føler allesammen at nu — nu drager han sit siste suk — nu forlater han os. Bevægelsen griper os. Vi knæler ned alle. Undtagen jeg som reiser mig, stivnet av dødsalvoret. *Han sætter sig igjen.* Naar jeg hvisker: nu, saa knæler dere allesammen. *Han ser sig om, at de staar rigtig.* Ja det er vakkert! *Litt efter.* Nu!

De knæler alle, Frans reiser sig.
I samme øieblik kommer onkel Ludvig og Caro fra sykeværelset hvor der er ganske mørkt. De staar litt og ser paa.

LELIA

Kom og vær bestepapa, onkel Ludvig. Det er kinema. Det er saa morsomt saa.

Gruppen opløser sig.
De ser alle paa onkel Ludvig.

ONKEL LUDVIG

ganske stille. Han burde da ha set dette før han døde.

FRANS

ivrig. Saa du det, onkel — var det — saa det virkningsfuldt — jeg mener saa det gripende ut?

ONKEL LUDVIG

Jeg har aldrig skjønt saa tydelig at der skal talent til at være en stor mands barn. *Han snakker litt med Jørgen og Lelia.*

FRANS

i forgrunden til Caro. Du forstaar det, kjære Caro, at jeg vilde saa gjerne hat dig med i gruppen. Men det skulde jo bare være de allernærmeste. Selve Alfsønnerne.

CARO

Men jeg kan da faa lov til at staa utenfor teltet.

FRANS

Teltet? Hvad for et telt?

CARO

som har tat trompeten fra Jørgen. Og blaase sammen publikum. *Kaster sig ind til onkel Ludvig.*

ELFRIDA

halvhøit. Aa den ongen!

ONKEL LUDVIG

klapper Caro. Aanei da, Caro. Det er ikke saa alvorlig. Vi faar allikevel være glad at han ikke saa det. Han hadde kanske ledd saa han hadde dødd. Vi skal gaa hen og se paa vi, Caro. Kanske vi faar fribillet.

JULIUS

Ja da. Naar det gaar av stabelen, skal du faa laane mit sæsonkort, onkel Ludvig.

Mændene viser sig i døren sammen med Andrine, som gir Elfrida et telegram.

FREDRIK

Om fem minutter. Har dere faat noget at bite i?

EN AV MÆNDENE

Ja tak.

FREDRIK

Naa det var godt!

Mændene gaar igjen.

ANDRINE

Direktør Lindgren er der.

Lindgren kommer.

LINDGREN

Vi maa skynde os. Det begynder at bli mørkt. Behag at indta Deres plasser.

Han og Frans snakker sammen.

FREDRIK

Ja kom. Nu faar dere være flinke da, barn.

JØRGEN

Til at sørge ja!

FREDRIK

til Elfrida. Hvem var telegrammet fra?

ELFRIDA

Det var bare præsidenten i Schweiz.

FREDRIK

som om det ikke var saa værst. Jaja! Jaja!

De gaar ut i bakgrunden med barna. Frans efter.

LINDGREN

stiller sig foran vinduet med apparatet. Naa hr. doktor. Skal ikke De og frøkenen ogsaa være med.

ONKEL LUDVIG

Vi stod ham ikke saa nær.

LINDGREN

Hæh hæh — Nei, det er jo av sine nærmeste man skal ha det.

FRANS' STEMME

indenfor. Færdig.

LINDGREN

Undskyld. Døden indtræffer. Denne gang uten doktor hæh hæh. *Blystrer et fløitesignal.*

Døren gaar op. Sykeværelset er stærkt oplyst.

Paa en seng ligger den avdøde digter Jørgen Alfsøn med langt hvitt skjeg. Omkring ham hans sørgende familie.

Lindgren sveiver.

Teppet falder.

